CİLT : 57 TOPLANTI : 9

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

45 nci Birleşim

26 . 2 . 1970 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	154
2. — GELEN KÂĞITLAR	154
3. — YOKLAMA	155
4. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER	155
1. — İstanbul Üyesi Tekin Arıburun'un; bir heyet halinde katıldığı Kahire Parlömanterler Toplantısı ve alınan kararlar hakkında demeci	155:157
2. — Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan'ın; Cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek üzere geri gönderilen, 22 Nisan 1962 tarihli ve 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun bâzı maddelerinin yeniden düzenlenmesi ve bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısının süratle görüşülmesi lüzumuna dair demeci	157:158
3. — İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in; Hükümet buhranının iç ve dış siyasete ve ekonomik hareketlere olan menfi tesirlerini izahla kabinenin biran evvel teşkiline dair demeci	158:160
4. — Devlet Bakanı Turhan Bilgin'in; İstanbul Üyesi Ekrem Özden'e cevabı ve ülkenin vahim duruma düşmediğine ve düşmiyeceğine dair demeci	160:164
5. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	164
1. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri Cemal Tarlan, Suad Hayri Ürgüplü ve Nadir Nadi'ye izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/851, 3/852, 3/853)	164
6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	164
1. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu tezkeresi (Millet Meclisi 2/237; Cumhuriyet Senatosu 2/278) (S. Sayısı : 1370)	164:193

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

İmar ve İskân Bakanı Hayrettin Nakiboğlu; Van ve bölgesinde vukua gelen deprem, tevlidettiği hasar ve alınan tedbirler hakkında izahlarda bulundu.

Dilekçe Karma Komisyonu Başkanlık Divanının teşkil edildiğine dair adı geçen Komisyon Başkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

28 . 7 . 1967 tarih ve 931 sayılı İş Kanununun 5 nci maddesinin 1 nci fıkrasının 6 ncı bendinin değiştirilmesine, 8 ve 10 ncu bendlerinin kaldırılmasına dair tasarıyı görüşmek üzere kurulan Karma Komisyona dört üye verildiğine dair Sosyal İşler Komisyonu Başkanlığı tezkeresi okundu bilgi edinildi.

Cumhuriyet Senatosu Tabiî Üyesi Mehmet Şükran Özkaya'nın, İller Bankası ve Banka tarafından kurulan Simel Şirketinin sorumlu kişilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi görüşüldü ve bu konuda onbir üyeli bir Araştırma Komisyonu kurulması kabul edildi.

1969 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) ve (A/2) işaretli cetvellerin Millî Eğitim Bakanlığı kısmında 25 000 000 liralık aktarma yapılması;

İstanbul Üniversitesi 1969 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/1) işaretli cetvelde değişiklik yapılması;

Orman Genel Müdürlüğü 1969 yılı Bütçe Kanununa bağlı (A/3) ve (B) işaretli cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun tasarıları görüşüldü ve tasarılar kabul olundu.

26 Şubat 1970 Perşembe günü saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşime saat 19,10 da son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Kayseri
Mehmet Ünaldı	*Sami Turan*

Kâtip
Manisa
Doğan Baruteuoğlu

2. — GELEN KÂĞITLAR

Rapor

1. — 3017 sayılı Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtı ve Memurin Kanununa bir madde ile iki geçici madde ilâvesine dair kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Sosyal İşler, Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (Millet Meclisi 2/29; Cumhuriyet Senatosu 2/280) (S. Sayısı : 1372)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mehmet Ünaldı

KATİPLER : Doğan Barutçuoğlu (Manisa), Sami Turan (Kayseri)

BAŞKAN — 45 nci Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacak.
(Yoklama yapıldı..)

BAŞKAN — Yeter sayı vardır, müzakerelere başlıyoruz.

4. — DEMEÇLER VE SÖYLEVLER

1. — İstanbul Üyesi Tekin Arıburun'un bir heyet halinde katıldığı Kahire Parlömanterler toplantısı ve alınan kararlar hakkında demeci.

BAŞKAN — Son defa Kahire Konferansına iştirak eden Parlâmento heyetimiz ile bu Konferansa iştirak etmiş bulunan Sayın Tekin Arıburun Yüksek Heyetinize bilgi vermek için gündem dışı söz talebinde bulunmaktadır. Buyurun Sayın Arıburun.

TEKİN ARIBURUN (İstanbul) — Sayın Başkan, kıymetli arkadaşlarım; geçen sene Mısır Parlâmentosu Başkanı, Birleşmiş Milletlere mensup devletlerin parlâmentolarına dâvetiye göndererek parlömanterlerden birer grupu 4 günlük bir konferans için Kahire'ye çağırmışlardır. Konu genel olarak ve en mühim maddeleriyle kısaca : Bir; Filistin meselesi; iki, muhacirler meselesi; üç; İsrail'in tutumu, yani muhacirler hakkında, işgal ettiği yerler hakkında, Birleşmiş Milletler kararlarına uymadığı hakkında; dördüncüsü de, bu durum karşısında müessir bir hal çaresi bulabilmek üzere parlömanterlerin, muhtemel tavsiyeleri.

Dâvete, dikkat nazarı çekecek kadar çok devletin parlömanterleri iştirak etmiştir. Sırasiyle, Avrupa, Afrika, Asya ve Amerika'dan 58 devlet parlâmentosu iştirak etmiş bulunmakta idi. Misal olarak arz edeyim : Bütün demir perde parlâmentoları. Ayrıca Yugoslavya, Filândiya, Holânda, Fransa, İngiltere, İtalya, Yunanistan, İsveç, İsviçre, İspanya, Türkiye ve Kıbrıs gibi. Amerika'dan da Kanada. - Afrika'dan birçok devlet parlâmentoları. Asya'dan da Müslüman devletler Hindistan, Endonozya, Seylan ve diğer Arap yarım adasındaki devletler parlâmentoları iştirak etmişlerdi. Bizden de 3 senatör ve iki milletvekili olmak üzere beş kişilik bir parlâmento grupu gönderilmişti, ki, senatörlerden; Mahmut Vural, Tekin Arıburun, Etem Karakapıcı, milletvekillerinden de Ertuğrul Akça ve Ahmet İhsan Kırımlı arkadaşlarımız.

Bu arada dikkati çeken ve hususi bir önemi haiz olan bir olayı arz etmek isterim; bilhassa. Bu Konferansa Kıbrıs Parlâmentosu da dâvet edilmişti. Fakat Kıbrıs Rumları yalnız Rum mebuslarını göndermiş bulunuyorlardı. Bu haber alınır alınmaz Hükümetimiz hem Mısır, hem de Kıbrıs Hükümeti nezdinde şiddetli teşebbüse girişmiş ve Kıbrıs Parlâmentosunda Türklerin de dâhil bulunduğunu, ayrı bir kontenjan halinde ve ısrarla onlardan da mümessil gönderilmesi icabettiğini bildirmiştir. Bu hususta ayrıca Kahire Hükümetince de teşebbüse geçildiği için, onlar tarafından da, dikkat nazarına alınmış ve sonunda bir Türk, Kıbrıslı Türk arkadaşımız da bu Konferansa Kıbrıs delegeleri arasında iştirak etmiş bulunuyordu ki, bu hem bizim için sevinçli bir hâdise idi, hem de iyi kıymetlendirilirse bu hâdise Devlet ve Hükümetimizin perestijinin beynelmilel sahada, hattâ Arap bölgesinde ne derece yüksek bulunduğu hakkında da bir fikir verebilir. Bizlere de hiç şüphesiz bir iftihar hissesi düşer, onun için arz ettim. (Alkışlar.)

Konferans çalışmaları dört gün sürmüştür. Kısaca; Konferansda iki komite kurulmuş.

Yukarda arz ettiğim konular üzerinde vazife taksimi yapılmış. Biri; politik işler komitesi, diğeri de insan hakları komitesi. Konularla, delegeler de bu iki komiteye taksim edilmek suretiyle, müzakereler cereyan etmiş, sonunda her komite birer rapor hazırlıyarak umumi heyete gunmuş, umumi heyette de iki rapor birleştirilmek suretiyle genel rapor ve deklerasyon meydana getirilmiş ve yapılmıştır.

Umumi deklerasyon anahatlariyle başlangıçtan beri Türk tezinde de ısrarla belirtildiği tarzda :

A - Bütün hal çareleri Birleşmiş Milletler ve Güvenlik Kurulunun şimdiye kadar ki, kararları çevrelerinde ve onların muvafakatlarını haiz olması şartti.

B) Bütün kararların mevcut beynelmilel tüzük ve anlaşmalara uygun olması mecburiyeti...»

Bu iki şart koşulmuştu bizim tarafımızdan. Umumi raporumuz, doklerasyon da bu iki şartı haiz bulunmaktadır. Komitelerde ve umumi heyette Türk tezi hazırlanırken ve savunulurken gerek parlömanterlerimiz, gerekse Kahire sefirimiz aralarında daima istişarelerde bulunmuştur. Sonunda da hazırlanmış olan metinler o hususlarda kendi aralarında görevlendirilmiş bulunan arkadaşlarımız tarafından, ki, sözcü olarak senatör Mahmut Vural, milletvekili Ertuğrul Akça, Birleşik Komitelerde de senatör Tekin Arıburun İnsan Hakları Komitesinde yazılı ve şifahi konuşmalarda bulunmuşlar ve konferansın gidişini lâzımgelen müdahalelerle takibetmişlerdir. Bu arada dikkati çekecek bir husus vâkı olmuştur, zannediyorum arzında fayda vardır.

İnsan Hakları Komitesinde rapor hazırlanırken daha evvel umumi heyete gerekli tarzda arz edilmemiş olan, Filistin komandolarının kayıt ve hudut konulmaksızın gerekli her türlü silâhlı mücadelesinin meşru sayılması hususu ansızın ortaya atılmıştı ve genel raporda bu hususun ithali istenmişti. Buna İnsan Hakları Komitesindeki Türk delegeleri itiraz etmişler ve kayıt ve hudut tanımıyan böyle bir silâhlı direnmenin bütün dünya memleketlerinde büyük huzursuzluklar yaratacağı ve meselâ bu vesile ile tayyareler kaçırılacağı, ki, kaçırmışlar ve meydanlarda vuruşmuşlardır, yabancı memleketlerde muhtelif Arap ve İsrail müesseselerinin bombalarla suikastlara uğraması vesile teşkil edeceği ve hiç şüphesiz her iki tarafta bunun meşruluğunu ileri sürerek Avrupa'da veya Amerika'da muhtelif memleketlerde muhtelif tarzda silâhlı teşebbüslere girişebileceği izah edilmiştir. Binaenaleyh bu tarzda hâdiseler hudutsuz hâdiseler çıkarabilecek bir konunun veya teklifin veya bu direnmenin meşru sayılmasının beynelmilel olarak katiyen mümkün olmadığı izah edilmiştir. Ya bu husus, yalnız Filistin arazisine munhasır kalması, veyahut da metinden büsbütün çıkarılması hususu ısrarla teklif edilmiştir. Bu müdahale başlangıçta bâzı Arap parlömanterleri tarafından hoşnutsuzlukla karşılanmıştır ki, zaten biliyorduk biz böyle olacağını. Çünkü sonradan da öğrendiğimize göre bu kayıt bilhassa Filistin komandolarını idare eden bir cemiyet tarafından ileri sürülmüştür, onun ısrarı ile konmuştur ve biraz da kendi aralarında bâzı kompilikasyonlar vücuda gelmesin diye mecburen konmuştur. Bu suretle bizden başlamak üzere itirazlar yükselince bu hususta esasen metinde olması hoşuna gitmiyen birçok devletler memnun oldular ve nitekim bu müdahalemizle metinden de çıkarıldı, genel raporda da bir daha yer bulmadı.

Parlömanterlerimize gidiş, geliş ve konferanslar esnasında, konferansı hazırlıyanlar ve Mısır Hükümeti ilgilileri tarafından gerekli dikkat, misafirperverlik ve itina gösterilmiştir. Türk parlömanterlerinin gelişi Mısır ve diğer birçok Arap parlömanterleri tarafından sevinçle karşılanmıştır. Bunu müteaddit defalar müteaddit yerlerde izhar etmişler ve samimî olarak tezahüratta bulunmuşlardır. Konferansa iştirak eden bütün parlömanterler, Birleşik Arap Cumhuriyeti Başkanı Ekselans Nasır'a takdim edilmişler ve bu vesile ile de Türk Heyetine ayrıca iltifat vesilesi gösterilmiştir.

Netice olarak; Türk parlömanterlerinin gerek komite çalışmaları, gerek konferansın heyeti umumiyesindeki ağır başlı ve bitaraf çalışma, kulis faaliyeti ve deklerasyonlariyle bâzı müfrit Arap teşekkülleri ve onların dolayısiyle tesiri altında kalan parlömanterlerin hissî, müfrit isteklerine makulâne set çekme de, ki, bu vâkı oldu, bitaraf düşünenlere kuvvet olmuştur. Konferansın başarılı sayılan neticesine faydalı ve mühim katkıda bulunmuştur ki, bu

da vâkıdır. Ayrıca bizim başka gruplara şu veya bu sebeple bağlı kalmadan memleketimizi ilgilendiren dünya işlerinde, bilhassa bu yakın Şark işlerinde müstakil olduğu intibaını tam mânasiyle belirtmiş ve vermiş bulunmaktadır; ki, bu da çok faydalı olmuştur.

Kürsüyü terk ederken, sayın arkadaşlarım, bir hususu dikkatinize arz edeyim ki, derhal belli olmuştur, birçok arkadaşlarımız tarafından, hemen fark edilmiştir, sokakta dilenen ve gelip geçenleri rahatsız eden hiçbir dilenci görmedik, Mısır gibi yerde. Mısır'ı bilenler daha evvel bunu zannediyorum ehemmiyetle hatırlarlar ve kaydederler. Böyle bir durumdan biz de memnun olduk, temenni ederiz ki, bizde de olmasın.

Saygılarımı arz ederim. (Alkışlar)

2. — Artvin Üyesi Fehmi Alpaslan'ın; Cumhurbaşkanı tarafından yeniden görüşülmek üzere geri gönderilen, 22 Nisan 1962 tarihli ve 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun bâzı maddelerinin yeniden düzenlenmesi ve bâzı maddelerinin değiştirilmesi hakkındaki kanun tasarısının süratle görüşülmesi lüzumuna dair demeci.

BAŞKAN — Adlî mekanizmanın çalışmasında husule gelen fevkalâde mahzurlu vaziyete âcil tedbirler alınması lüzumuna Yüce Meclislerin dikkatini çekmek üzere Artvin Üyemiz Sayın Alpaslan gündem dışı söz talebinde bulunmaktadır. Buyurun Sayın Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Pek muhterem arkadaşlarım, bugünlerin siyasi atmosferinde vatandaşları çok yakından alâkadar eden bir hususu gözümüzden uzak tutmak gibi bir vaziyetin içerisine düşmüş bulunuyoruz.

Adına Savcılar Kanunu diye isim konulan kanun daha hazırlık safhasından itibaren talihsizliklere mâruz kalmış ve Anayasa Mahkemesinin iptaline kadar gitmiştir. Anayasa Mahkemesince iptal edilen bu kanun gelmiş meclislerden çıkmış, Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından bir defa daha tetkiki lüzumuna işaret edilmek suretiyle Yüce Meclislere iade olunmuştur. Bunlar şüphesiz ki, Anayasanın verdiği haklar istikametinde tecelli eden neticelerdir. Ama realite şu; Bugün Türkiye'de yirmibir yerde savcı yok, uzağa gitmeye hiç de lüzum görmüyorum; burnumuzun dibinde Ankara'nın Balâ ilçesinde savcı mevcut değil. Şimdi oranın savcısına, gazetelerden okumuşsunuzdur, pencereden ateş etmişlerdi. Savcı da nihayet insandır. Her nedense bu son yıllarda devamlı surette dinamitler koymak, ateş etmek ve saire gibi hâdiseler zuhur ediyor savcılara karşı. Bu savcının Balâ'ya gidip vazife görmesi mümkün değildir. Kanunlar vardır, Devlet kuvvetleri vardır, ama şer kuvvetleri de bu imkânı ortadan kaldırmış bulunmaktadır. Savcının yetki ile bir başka yerde bulundurulmasına artık imkân kalmamıştır. Çünkü dört aylık müddetini bitirmiştir. Adalet Bakanlığı yeniden yetki vermek suretiyle bu savcıyı bir başka yerde vazifelendirme imkânına sahibolmadıktan başka, Balâ ilçesinin de savcısı mevcut değildir.

Fevkalâde hal zuhur ettiği vakit, «canım sulh ceza hâkimleri bu işe el koyarlar gibi geçici tedbirler üzerinde düşünülse bile, Cumhuriyet Savcısının bir adlî mekanizmadaki mevkiini dikkatinde tutması lâzımgelen arkadaşlarımızın her halde bu eksikliği ehemmiyetle kabul edeceklerinden hiç şüphe etmiyorum. Arkadaşlarım, kanun madem ki, yeniden tetkike gelmiştir, Hükümet kurulma işi kendi istikametinde devam etsin dursun, hattâ bu iş belki de daha uzun zaman sürüncemede kalmış olabilir, ama meclisler milletin, memleketin gerçek ihtiyaçlarını dikkate almak suretiyle kendilerine düşen vazifeyi süratle ifa etmek ve âcil tedbir istiyen mevzularda da hissesine düşen müstacel hareketi esirgememek mevkiindedir. O itibarla Yüksek Huzurunuzda Adalet Bakanlığından, Hükümet istifa etmiş olsa bile vazifesinin başındadır Adalet Bakanı arkadaşımız yine işini görüyor, bu kanunu öyle haftaya falan değil saate sığdıracak şekilde tadil etmeli ve Millet Meclisinin ilgili komisyonları gecesini gündüzüne katmak suretiyle, çalışmalı ve bir gün içerisinde getirmeli. Burada, Cumhuriyet Senatosunda da biz, bize düşeni yapacağımızdan eminim, biran evvel memleketi muhtacolduğu hizmet müesseselerine kavuşturmanın yollarını aramalıyız.

Bir yerde şimdi bir hâdise çıksa, takibedecek adam yok arkadaşlarım, takibedecek savcı yok. Düşününüz, bir kazada suç işleniyor, takipsiz kalmaya mahkûm. E, dirlik düzenlik, huzur istiyoruz, bunun yanında bu tedbirlerin başında gelen bir müesseseyi başıboş bırakıyoruz.

Bu, hakikaten Devlet hayatı ile kabili telif değildir. Hükümetten bilhassa rica ediyorum, Millet Meclisinin ilgili komisyonundan da, genel kurulundan da hassaten istirham ediyorum, bu kanunu normal prosedürler içinde değil, geceyi gündüze katmak suretiyle lûtfen çıkaralım ve memleketi bir başıboşluktan kurtarmanın yolunu meclisler olarak arayıp bulalım, millete vazifemizi ifa edelim. Saygılar sunarım. (Alkışlar)

3. — İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in; Hükümet buhranının iç ve dış siyasete ve ekonomik hareketlere olan menfi tesirlerini izahla kabinenin biran evvel teşkiline dair demeci

BAŞKAN — İstanbul Üyesi Sayın Ekrem Özden, «İkinci Demirel Hükümetinin çekilmesi üzerine Devlet Başkanı tarafından yeniden bu Hükümetin teşkili ile görevlendirilen Başbakan adayı Sayın Demirel'in güven oyu sağlamak için başvurduğu usullerin yasama organlarının itibarını sarsması, ülkenin önemli işleri bir yana itilerek mânevi dengelerin alabildiğine tahribedilmesi, toplumun ve siyasi hayatımızın ciddî sorunu haline gelmiştir. İçinde bulunduğumuz vahîm şartların nedenlerini ve bunların giderilmesinin çarelerini Genel Kurul önünde açıklamak üzere» şeklinde gündem dışı söz talebetmektedir. Buyurun Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, Cumhuriyet Senatosunun değerli senatörleri; Başbakan adayı Sayın Demirel'in Hükümeti teşkilde meseleyi savsaklaması iç ve dışta endişe yaratmaktadır. Bu hal Türk Milletinin morali üzerinde de vahîm tesirler yaratmakta ve bu tesirler devam etmektedir. Gecikme Kıbrıs meselesi görüşmelerinde dahi tesirini göstermiş, Kıbrıs Rum gazetelerinde Türkiye'deki hükümet buhranından faydalanmanın zamanı olduğu beyan edilmiştir. Bu bir koalisyon hükümeti teşkili olsa, muhalefet partileri ile görüşme ve protokole işin bağlanması olayları içinde zamanın uzayacağı tabiî görülebilir. Halbuki, A. P. Hükümeti değişmiş, yeni bir hükümet kurma görevi yine A. P. ne tevdi edilmiştir. Hükümeti kurmakla görevlendirilen Sayın Demirel kurullarının görüşlerini almış, ne bekliyor? Anayasada, hükümetlerin çekilmeleri sonunda yeniden aynı zatın hükümeti teşkile memur edilmesi halinde yeni hükümetin hangi süre içinde teşkil edilmesi gerektiğine dair bir hüküm mevcut değildir. Anayasanın bir süre tâyin etmemesi hali ülkenin sosyal, ekonomik ve siyasi bünyesinin tahribine varacak işlemlerin ve davranışların yapılmasına imkân veren bir serbesti olarak nitelenemez.

Hükümeti teşkil ile görevlendirilen Sayın Demirel, Hükümeti teşkil için, çalışma ve temasa başlamadığını ve bu işin ancak 13 Mart tarihine kadar ikmal edileceğini kamu oyunda açıklamıştır. Sayın Demirel, Hükümet teşkili görevini yüklenmesinden bu yana beyanatı ve parti örgütleri toplantı ve duyuruları ile parti içi rahatsızlıklarını tedavi ve iktidar imkânını temin için rey pazarlığını yürütürken kâh erken seçim tehdidi ile milletvekillerinin serbest iradeleri üzerinde baskı yoluna gitmekte, kâh ihanet cepheleri kurulması iddiası ile bir ayrı baskı yolunu da denemektedir.

Sayın Demirel'in, baş sorumlu olarak, ülkeyi böylesine bir ortama sürüklemesi vahîm bir olaydır. Memleketimiz bütün değer hükümlerini satınalma, tehdidetme, gözdağı verme felâketine mâruz bulunmaktadır. İktidara yeniden dönebilmek için böylesine hukuk dışı direniş ve davranışın ciddî sebepleri olsa gerektir.

Demokratik ülkelerde iktidar edebilmek için ülkenin bütün varlığına kasdeden teşebbüslerde bulunmak mümkün değildir ve kabul edilmemiştir. Sayın Demirel böylesine tahribedici, tehdidedici davranışı geçmiş icraatından dolayı hesap verme durumunda olduğundan, behemahal iktidarda bulunup söylenti ve iddiaların istikametinde yeni imkânları sağlamak heves ve arzusundan ileri gelmektedir. (A. P. sıralarından, «Sana ne oluyor?» sesleri) Bize her şey oluyor. Arkadaşlar, ben A. P. sinden «Sana ne oluyor?» diye duyuyorum. Fakat, biz, kıymetli arkadaşlarım, takdir buyurursunuz ki...

BAŞKAN — Lûtfen efendim, Sayın Özden...

EKREM ÖZDEN (Devamla) — ... Biz bir tarihî vazife yapıyoruz.

BAŞKAN — Sayın Özden, yeni müdahaleleri celbedecek davranışta bulunmayın, çok rica ederim. (A. P. sıralarından, «tarihî, tarihî, o C. H. P. nin taktiğidir» sesleri)

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Tarihi, biraz sonra anlarsınız.

Bu ülkeyi, bu gölgeli saha içinde bir ay tahriklerin devamına, Anayasa müsaade ve müsamaha etmez. (A. P. sıralarından «Allah, Allah» sesleri) Sayın Demirel, Devlet imkânlarını uzun zaman elinde bulundurarak vicdanları ve hamiyetleri baskı altında tutmak suretiyle güven oyu teminine çalışmaktadır. Böylesine bir davranışın görevi kötüye kullanma suçlarından farkı yoktur. Böylece, âmme ve Anayasa hukukunda tasrih edilen siyasi sorumluluk ve davranışla meydana gelmiş bulunmaktadır.

Sayın Başbakan, şimdi Türk kamu oyunda bir keyfîliğin serbestisi içindedir. Sayın Demirel'in bu davranışları demokratik rejim içinde tessüsünü candan dilediğimiz bâzı esaslar bakımından gelecek kuşaklar için hiç de iyi misaller değildir. Şüphe etmiyoruz ki, bu karışıklıkların mesuliyeti Demirel'e aidolacaktır. Başbakan adayı, demokratik gelenek ve hukuk kavramlarının tabiî icaplarına göre mensubolduğu siyasi parti güven oyu sağlıyacak nitelikte ise, kendisine görev verilip verilmez, en kısa bir süre içinde, Bakanlar Kurulunu teşkil eder ve Devlet Başkanına takdim eder, Anayasanın gerektirdiği işlemler bunu takibeder idi.

Şayet, Başbakan adayının dayandığı parti güven oyu sağlıyacak sandalyeye sahip değilse, Parlâmento içinde meşru ve tek usül olan siyasi partilerle temas ve istişare mecburidir. Normal, meşru, demokratik yol da budur. (A. P. sıralarından gülüşmeler ve «Koalisyon yapmıyacağız» sesleri) Gülebilirsiniz. (C. H. P. sıralarından «esir pazarı» sesleri) Gülmekte haklı mısınız, değil misiniz onu, efkârı umumiye takdir edecek.

Oysaki, Başbakan adayı Sayın Süleyman Demirel Parlâmentonun itibarını kökünden sarsan bir davranışın içindedir. Ülkenin önemli bütün sorunları bir yana bırakılmış bir parti inancı ve programı etrafında toplanması gereken oylar veya bir münasip mutabakatın müşterek sorumluluğunun zemini yerine bâzı üyelerin avına başvurulmuştur. Bütün ülkede ve her toplulukta bu utanç verici yarışmamın yankıları düşüncelere azap veriyor. Daha dün...

SABAHATTİN ORHON (Giresun) — O, sizin düşünceniz.

BAŞKAN — Lûtfen, müdahale etmeyin, efendim. Buyurunuz, Sayın Özden.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — O bizim düşüncemiz midir, o sizin düşünceniz midir, takdir buyururlar.

BAŞKAN — Sayın Özden, gündem dışı konuştuğunuza göre, şahsınız adına konuştuğunuza göre tabiatiyle kendi düşüncenizi söylüyorsunuz. Başkasının düşüncesi değil, devam buyurunuz efendim.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Tabiî, tabiî, kendi düşüncemi söylüyorum; arkadaşlar da kendi düşüncelerini söylüyorlar.

Daha dün iki bağımsız milletvekili bir müşterek bildiriyi kamu oyuna açıklamak zorunda kalarak aynen, biz, haysiyetimizi, şerefimizi satacak insanlar değiliz, diye çok mânalı, ama olayları yansıtan ıstıraplarını ifade etmişlerdir.

ORHAN KOR (İzmir) — Yalan, yalan. (C. H. P. sıralarından gülüşmeler ve «ağzın, burnun var» sesleri)

BAŞKAN — Devam edin efendim, devam edin.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Bu sefer gülme sırası bana geldi.

BAŞKAN — Lûtfen, devam edin, efendim.

MÜMİN KIRLI (İzmir) — Başlangıç noktasını unutmayınız. Eğer, öyle bir şey varsa evvelki pazarlıklarınızı unutmayınız.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Ben susuyorum ki, meseleler daha ziyade anlaşılsın. (C. H. P. sıralarından «noter senedi» sesleri)

BAŞKAN — Lûtfen, devam edin efendim, devam edin.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Bir parti mensubu üyesinin seçmenlere seçilmeden önce noter aracılığı ile yaptığı taahhüdü açıklamıştır. Bu da mı yalan?

ORHAN KOR (İzmir) — Yalan. (Gülüşmeler) Aman, aman çok gıdıklıyorsunuz, beni. (Gürültüler)

BAŞKAN — Sayın Özden...

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Mensubolduğu partiden ayrılamıyacağına şeref sözü veren - devam ediyorum, Sayın Başkan - ayrıldığı takdirde, milletvekilliğinden ayrılacağını resmî belge ile, noter senedi ile şeref taahhüdü haline getiren milletvekilini Başbakan adayı Sayın Süleyman Demirel büyük merasimle ve şatafatla güven oyuna destek yapmaktadır.

SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Siz adaylarınızı geri çektiniz, idare meclisi azalığından....

BAŞKAN — Lûtfen efendim, lûtfen müdahale etmeyin efendim...

SABAHATTİN ORHON (Giresun) — Bir oy alabilmek için. Bunları unutuyorsunuz.

EKREM ÖZDEN (Devamla) — Hiçbir milletvekili resmî bir yazı ile bu güven oyu sağlama avcılığının şaibesi altında ve içinde bu iktidarı eleştirmekte, partiye alınmamaları hakkında yetkili mercilerden verilen kararları kaldırılmadan oy avcılığının mahareti ve hiçbir hukuki kuralı tanımıyan, dünya da yıkılsa kalabilsem zihniyetinin tesiri ile hareket edişini gösteren beyanları içinde, bulunduğumuz durumun vehametini açıkça göstermektedir. (A. P. sıralarından «C. H. P. nin taktiğidir», sesleri)

Bu şartlar içinde, vallâhi, kimin taktiği olduğu belli değil, bu şartlar içinde Devlet Başkanına düşen ciddî görev vardır.

Hükümeti kurmakla görevlendirdiği Sayın Demirel'in vahim tahrip politikasına derhal engel olmak. Sayın yasama organı üyelerine de düşen bir görev vardır. Siyasi sorumluluğun belgelerle belli olan Sayın Demirel'i Yüce Divana sevk için vicdanlarının emrini yerine getirmek.

Hepinize düşen görev vardır. Belki siz bunun haricinde olursunuz. Oy avcılığının her safhasında bu işlemin nerede, ne şekilde olursa olsun, millet malından, emeğinden, peşkeş çekenleri her şeyin hesabını er geç, behemâl Sayın Demirel'den ve ona yardım edenlerden sormak, tahsil, tazmin ettirmek sorumluluğunu aramak.

Sayın Demirel'e düşen görev de vardır, bunu söylemeye lüzum görmüyorum. Şayet Sayın Demirel kendisine düşen görevini takdir edebilseydi ülke, bu vahim duruma düşmezdi. Sayın Demirel, bugün kendisine düşen görevin ne olduğunu acı acı düşündüğü zaman, çok zaman, çok geç kalınmış olacaktır.

Değerli senatörler, saygılarımı sunarım. (Sol ve orta sıralardan alkışlar)

1. — Devlet Bakanı Turhan Bilgin'in İstanbul Üyesi Ekrem Özden'e cevabı ve ülkenin vahim duruma düşmediğine ve düşmiyeceğine dair demeci.

BAŞKAN — Hükümet adına Sayın Devlet Bakanı Turhan Bilgin, buyurunuz.

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Erzurum Milletvekili) — Muhterem senatörler; Dünya parlâmentolarında belki hiç raslanmıyan veya çok ender raslanan bir olay ile karşı karşıyayız. Bütün parlâmentolarda Hükümet krizlerinin olması normal karşılanır. Fakat, bu hükümet krizlerini memleketi bir buhrana götürecek, bir rejim buhranına götürecek istikâmetler alması için gayret sarf etmeyi, hele bu gayreti bu Parlâmento çatısı altında bulunan insanların yapmasını, ender tesadüf edilebilir bir olay olarak niteliyoruz.

Hükümetin teşkilinde Sayın Ekrem Özden'in ifade ettikleri gibi bir savsaklama yoktur. Hafıza-i beşer nisyan ile mâlûldür, derler. Ama, bu nisyan bu kadar yakın bir zamana aidolmasa gerek.

Üçüncü İnönü Koalisyonu değil, Üçüncü İnönü Hükümeti kurulurken bir koalisyon bahis konusu değildi, ekaliyette olunmasına rağmen Sayın İnönü o günün şartlarında kendisini vazifeli gördü ve Hükümet kurmıya gayret etti. Bu gayret, tam 23 gün sürdü. 23 gün içerisinde o günün muhalefet, fakat bugünün iktidar partisinden tek bir kelime, ne oluyorsunuz, memleket batıyor, memleket iç ve dış tehlikelerle karşı karşıyadır gibi bir beyan, ne resmî ağızlardan, ne de bu Parlâmentonun içerisinde görev gören sayın senatör ve milletvekillerinden çıkmadı.

FETHİ TEVETOĞLU (Samsun) — Seviye meselesi seviye...

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — İnönü için o mevzubahsolamaz.

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Devamla) — İfade ederlerken arkadaşımız, parti içi rahatsızlıkları tedavi sebebiyle bu gecikme oluyor, dediler. Bunu diyen arkadaşımızın demek ki, bir parti içerisinde kardeşler arasında vuku bulabilecek bâzı geçimsizliklerin tedavisini dahi istemediğini ve bu telâşın sebebinin, olan biran evvel olsun, bu kargaşalık daha büyük bir istikâmette devam etsin, bir komşu partinin, daha doğrusu bir millî partinin iç huzursuzluklarına permi verilsin gibi maalesef insanlık duygusundan yoksun bir ruh haleti sezmemek mümkün değildir. (A. P. sıralarından bravo sesleri)

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Kimi kasdediyorsunuz?.. Tasrih et, tasrih et... (C. H. P. sıralarından gürültüler ve tavzih etsin sesleri)

BAŞKAN — Lûtfen müdahale etmeyin, devam edin efendim. (C. H. P. sıralarından tavzih etsin, kimi kasdediyor sesleri)

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Devamla) — Sözlerimi bitirdikten sonra fikrimi...

BAŞKAN — Müsaade buyurun Sayın Bakan, yerinize oturun Sayın Öztürk.

Muhterem arkadaşlar, Sayın Özden burada konuşurlarken müdahale etmem gereken birtakım sözleri sarf ettikleri halde müzakeratın selâmetle yürümesi için hiçbir müdahalede bulunmadım. Bu itibarla hatip, konuşan hatip fikirlerini söylesin, eğer bu fikirler içerisinde beğenilmiyen varsa, bilâhara tavzihi cihetine gidilebilir. Ama, hatibin silsilei kelâmını bozmamıya geyret edelim, istirham ediyorum. Buyurun devam edin efendim.

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Devamla) — Muhterem senatörler, sayın arkadaşımız Ekrem Özden beyanları arasında ülkenin vahîm duruma düştüğünden bahsettiler. Ülke vahîm duruma düşmemiştir, düşmiyecektir. Ama, ülkenin vahîm duruma düşmesini istiyen bâzı arzular olabilir. Bunu bu Parlâmento içindeki arkadaşları izafe ederek ifade etmek istemiyorum. Ama, bir gerçeği Yüce Senatonuza ifade etmek isterim. Bu memlekette Parlâmento düşmanları vardır. Bu memlekette Parlâmento düşmanlarına imkân verecek, ümit verecek beyanların burada yapılmamasını temenni ediyoruz. (A. P. sıralarından bravo sesleri) Meseleleri, olduğunun ve göründüğünün daha dışında, daha büyük vüs'atte göstermenin bir fayda getireceğine kaani değiliz. Son Hükümet teşkili için geçen günleri hukuk dışı davranışın sebepleri olarak, yani geçen beş, on gün içerisinde Hükümetin kurulmamasını bir yeni hukuk dışı tutum olarak ifade etmenin gerekçelerini arkadaşım burada izah etmediler. Ancak, Anayasada Hükümetin şu kadar gün içerisinde kurulması lâzım gibi kayıtlayıcı bir maddesi olsa ve bu madde gereğince bu müddet geçse o takdirde arkadaşımızın ifade ettikleri hukuk dışı davranış belki bahis konusu olabilir.

Muhterem arkadaşlar, bir noktayı bilhassa işaret etmek isterim. Bu Parlâmento içerisinde satılık metalar yoktur ve muhterem senatörleri ve milletvekillerini satılık bir meta olarak görmek bu Parlâmentoya yapılacak bühtanların en büyüğüdür. (A. P. sıralarından bravo sesleri) İftiralardan bahsettiler, aksi ispat edilmiyen delil getirilmiyen kavli mücerrette kalan veya maksatlı olarak uydurulan sözleri bir vakıa gibi gören arkadaşlarımıza izafe etmek, hele bunların fiyatlarını biçercesine dışarıda gerçekten bu Parlâmentoyu yıkmak istiyen bâzı çevrelerin, burada teeddübederek ifade ediyorum, bir bit pazarı geklindeki beyanlarına paralel bir beyanda bulunmasını çok eski bir siyasetçi olan arkadaşımıza yakıştıramadığımı bilhassa belirtmek isterim. (A. P. sıralarından bravo sesleri)

İSKENDER CENAP EGE (Aydın) — Paşadan öyle emir aldı..

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Paşanın yüzünü dahi göremiyoruz.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ben hayatımda kimseden emir almadım. Almam da.. (Gürültüler)

BAŞKAN — Lûtfen müdahale etmeyin..

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Devamla) — Meseleye biraz daha açıklık vermek lâzım. Arkadaşımızın beyanlarında söylenti ve iddialardan bahsediliyor, denildi. Parlâmentonun üstüne gölge düşürebilecek bu söylenti ve iddiaları gün ışığına çıkarabilmek, asgarî iktidar partisi mensuplarının olduğu kadar, muhalefet partisi mensuplarının da görevidir. Anayasamız murakabe usulleri getirmiştir. Hep bildiğiniz gibi, yüksek malûmlarınız olduğu gibi soru, gensoru, daha ilerisinde Meclis tahkikatı. Delilleri bilen, elinde sahibolan, sonunda mahçubolmaktan korkmıyan, fakat meseleyi tetkik eden her insan, bildiği meseleyi meselenin önemine göre gensorusundan tutan, Meclis tahkikatına kadar talebetme hakkına sahiptir. Burası, sadece dedikoduları aksi sabit olmadan bir insanı tahdiledebilecek suçlamalarla onu neticeye götürebilecek taleplerde bulunmadan evvel, bir Parlâmento üyesinin haysiyeti içerisinde kendisine düşen ne ise, bunu yapmalıdır. (A. P. sıralarından bravo sesleri)

Burada açıkça söylüyoruz,

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Biz bu vazifeyi yerine getiriyoruz.

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Devamla) — Bu vazifeyi yerine getirmeye biz de sizi dâvet ediyoruz.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Delilleri var, var.. (Gürültüler)

BAŞKAN — Lûtfen efendim, müdahale etmeyin.

SAFFET URAL (Bursa) — Nerede Reşat Özarda.. (A. P. sıralarından sizin kolunuzda sesleri)

DEVLET BAKANI TURHAN BİLGİN (Devamla) — Muhterem senatörler, benden evvel konuşan sayın senatörün yaratmak istediği bir iman var. Çağrısını yapmak istediği, yaptırmak istediği. Sekiz senedir bu Parlâmentonun içerisindeyiz, mâzinin bâzı acı anılarını her vesile ile burada tekrarlamak asıl kendilerinin bize, göz dağı verme tâbirini kullandılar, göz dağı verme metotlarını her vesile ile buradan ifade ettiğini görüyoruz. Bununla neyi kasdettiğini Yüce Senatonuz elbette takdir buyuracaklardır. Ama ifade edelim. Bu memleket sahipsiz değildir. Bu memleketin sahibi vardır, bu memlekette demokratik rejim vardır ve bu demokratik rejim iftiralarla, söylentilerle, maksatlı haberlerle yıkılmıyacaktır ve bunu yıkmak istiyenlerin arzuları, tâbiri kullanmak istemiyorum, ama belli yerlerinde kalacaktır.

Hepinize saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar)

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz efendim. Bir Başkanlık tezkeresi var okutuyorum.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sataşma vardır Sayın Başkan..

BAŞKAN — Neye sataşma?

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sataşma vardır ve ben mâkul olarak bâzı noktai nazarımı ifade ettim ve ben bir partiyi hedef tutmadım, bir ortamı ifade ettim. Bu itibarla söylenen lâkırdıları partiye hamletmek, bilmem İnönü'ye sirayet ettirmek sözleri...

BAŞKAN — İnönü'ye sirayet ettirmedi efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Benim şahsım hakkında burada beyanda bulunmak tam mânasiyle sataşmadır. Bu itibarla müsaade buyurun, iki kelime ile ifade edeyim.

BAŞKAN — Şimdi, efendim, zatiâliniz konuşurken bütün gerek Senato, gerek Millet Meclisi üyelerinin sataşma diyebileceği birtakım sözleri beyan ettiniz. Şimdi sataşma üzerine eğer meseleyi açacak olursak, iş uzayacaktır. Bu itibarla Başkanlık zatiâlinize bir sataşma olduğu kanaatinde değildir. Direniyorsanız oylıyacağım efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Müsaade buyurun Sayın Başkan..

BAŞKAN — Ben bir sataşmayı tesbit etmedim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sizin benim lâkırdımı kesmeniz ve bana sataşma olmadığını tesbit etmeniz söz almama mâni teşkil etmez. Bana sataşma bu kürsüden olduktan sonra ben bu hakkımı istimal ederim.

BAŞKAN — Zatiâlinize ne gibi bir sataşma oldu?

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ne söylemediler ki, her şeyi söylediler. Siz sataşma olmadığı kanaatinde misiniz?

BAŞKAN — Böyle bir kanaatim yok efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Biz C. H. P. olarak ve Ekrem Özden olarak demokrasiye taraftarız. Bir kere bunu iyi bilmek lâzımdır. (Gürültüler)

BAŞKAN — Şimdi Sayın Özden bir dakika efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Müsaade buyurun efendim ve demokrasinin en büyük mücadelesini yaptım ben.. (Gürültüler)

BAŞKAN — Size söz vermedim Sayın Özden, lûtfen oturun.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Onlar ortada yokken biz bunun mücadelesini yaptık, «insanlık duygusundan yoksun» ne demek?..

BAŞKAN — Sayın Özden müsaade buyurun efendim..

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — İnsanlık duygusundan yoksun sözünü kendisine iade ediyorum. İster söz verin, ister vermeyin.

BAŞKAN — Bir dakika efendim. Sayın Özden, biz Tüzüğe göre âmel ederiz. Tüzükte sataşma olduğunu iddia eden bir üyeye Başkan sataşma olmadığını beyan ederse, üye ısrar ettiği takdirde oyla halledilir mesele, Tüzüğümüz bunu âmirdir.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Böyle bir sataşma değil, ağır bir sataşma var. Siz o zaman vazifenizi suiistimal ediyorsunuz.

BAŞKAN — O sizin takdiriniz, Başkan takdir edecek efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Öyle takdir olmaz, nasıl takdir bu?..

BAŞKAN — Bunu Başkan takdir edecek, siz takdir etmiyeceksiniz, Tüzük öyle söylüyor.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — O halde Sayın Başkan sizden bir sualim var.

BAŞKAN — Lûtfen yerinize oturunuz, sual sorulmaz efendim. Gündem dışı müzakere mevzuu olamaz.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Sataşma yoktur, diyorsunuz. Benim de bir sualim var. Sataşma var mıdır, yok mudur efendim?

BAŞKAN — Yalnız sataşma olan kimse ısrar ederse, Başkan oya koyar. Zatiâlinizin söz hakkı yok şimdi.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Beyefendi «insanlıktan yoksun» sözü bir hakarettir.

BAŞKAN — Sayın Türkmen rica ederim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan madem ki siz hakikatleri bu kadar tahrif ediyorsunuz.

BAŞKAN — Tahrif etmiyorum, efendim, sözünüzü lûtfen geri alınız. Sözünüzü geri alınız ben zatiâlinize... (Gürültüler)

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ve maalesef vicdanınıza göre hareket etmiyorsunuz.. Direniyorum, oya koyun. (Gürültüler)

BAŞKAN — Direniyorsunuz, tamam. Müsaade buyurun efendim, lûtfen oturun. (Gürültüler)

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan Bakan konuşurken ben yerimden müdahale ettim, siz de sonunda sorunuz dediniz ve konuşmayı kesmeyin dediniz ve ben de şimdi soruyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurun Sayın Öztürk.

Zatiâlinize sataşma olup olmadığını oyluyacağım. Tüzüğe göre hareket etmek zorundasınız lûtfen. (Gürültüler)

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — «İnsanlık duygusundan yoksun» sözünü halletmeye mecbursunuz. Çoğunluğunuza güvenip burada bir partiye hakaret etmiye müsaade edemezsiniz. (Gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade etmedim, lûtfen oturun efendim, (Gürültüler) müsaade etmedim lûtfen buyurun, oturun.

SALİM HAZERDAĞLI (Elâzığ) — Tavzih etsin sözünü.. (Gürültüler)

BAŞKAN — Şimdi müsaade buyurun, eğer böyle herkes...

OSMAN ZEKİ GÜMÜŞOĞLU (İstanbul) — Niye konuşturuyorsun Sayın Başkan. (Gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade edin efendim, halledeceğiz. (Gürültüler) E.. bağırın öyleyse, buyurun.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — Sayın Başkan, Sayın Devlet Bakanı burada konuşurken bendeniz yerimden müdahale ettim. Siz de sonra sorun dediniz. Ben de şimdi Sayın Bakandan soruyorum; «İnsanlıktan yoksun» sözü bir hakarettir, bu insanlıktan mahrum olan bir grup mudur, kimdir?

BAŞKAN — Sayın Bakan burada iken böyle bir iddiada bulunmadınız. Bulunsaydınız sorardık.

SAFFET URAL (Bursa) — Tarafgirlik paçadan akıyor Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hayır efendim, hayır efendim. Zatiâliniz öyle düşünüyorsunuz.

Sayın Özden, kendilerine sataşma olduğu iddiasında bulunmuşlardır. Başkanlık bu görüşte değildir....

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ben oylamadan vazgeçiyorum.

BAŞKAN — Vazgeçtiniz, peki efendim. Başkanlık tezkeresini okutuyorum....

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Siz bitaraf bir Başkan değilsiniz.

BAŞKAN — O sizin telâkkiniz. İşinize gelmediği zaman Başkana bu şekilde hitabedemezsiniz, lûtfen.

SAFFET URAL (Bursa) — Sicilli dosyan var senin, dosyan.

BAŞKAN — Lûtfen efendim.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — İçtüzükte gündem dışı konuşmada...

BAŞKAN — Sayın Öztürk istirham ederim, beni Tüzüğü tatbike mecbur etmeyin.

HÜSEYİN ÖZTÜRK (Sivas) — İçtüzükte gündem dışı konuşmada Bakan söz alamaz.

Nasıl söz veriyorsunuz? Aç da oku Tüzüğü.

BAŞKAN — Alır, alır. Üyenin hakkı olduğu yerde Hükümetin her zaman evleviyetle hakkı vardır. Siz tüzüğü bilmiyorsunuz.

5. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri Cemal Tarlan, Suad Hayri Ürgüplü ve Nadir Nadi'ye izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/851, 3/852, 3/853).

BAŞKAN — Başkanlık tezkeresini okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin hizalarında gösterilen müddetle izinleri, Başkanlık Divanının 24 . 2 . 1970 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

İbrahim Şevki Atasağun

Cumhuriyet Senatosu Başkanı

Cumhuriyet Senatosu Tekirdağ Üyesi Cemal Tarlan Hastalığına binaen 59 gün 10 . 12 . 1969 tarihinden itibaren,

Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Suad Hayri Ürgüplü Hastalığına binaen 21 gün 27 . 1 . 1970 tarihinden itibaren,

Cumhuriyet Senatosu Kontenjan Üyesi Nadir Nadi hastalığına binaen 1 ay 27 . 1 . 1970 tarihinden itibaren,

BAŞKAN — Sayın Cemal Tarlan'a 10.12.1969 tarihinden itibaren 59 gün izin verilmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

21 . 1 . 1970 tarihinden itibaren 21 gün Sayın Suad Hayri Ürgüplü'ye izin verilmesi hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

27 . 1 . 1970 tarihinden itibaren Sayın Nadir Nadi'ye bir ay izin verilmesi hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu tezkeresi (Millet Meclisi 2/237; Cumhuriyet Senatosu 2/278) (S. Sayısı : 1370) (1)

BAŞKAN — Bir takrir var, okutuyorum efendim.

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinden Cumhuriyet Senatosuna intikal eden 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelrine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun teklifi tabedilmiş sayın üyelere dağıtılmış bulunmaktadır.

Teklifin Cumhuriyet Senatosundaki görüşme süresi 2 Mart 1970 Pazartesi günü sona ereceğinden gündemde mevcut bütün işlere takdimen Gelen kâğıtlardan gündeme alınmasını öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Anayasa Adalet Komisyonu Başkanı

Ahmet Nusret Tuna

BAŞKAN — 1370 sıra sayılı Kanun teklifinin gelen kâğıtlardan gündeme alınmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Öncelikle görüşülmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonu tezkeresinin okunup okunmaması hususunu oylarınıza arz ediyorum. Okunması kabul edenler... Etmiyenler.. Kabul edilmemiştir.

Teklifin tümü üzerinde söz istiyen sayın üyeler lûtfen isimlerini yazdırsınlar..

Sayın Alpaslan grup adına.. Başkan kim var efendim?

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Ben de söz istedim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Başka söz istiyen sayın üye? Kalpaklıoğlu.

(1) *1370 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonundadır.*

Güven Partisi grupu adına Sayın Alpaslan buyurun.

GÜVEN PARTİSİ GRUPU ADINA FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım; Meclislerin yaz tatiline girmesinden önceki günler burada üzerinde uzun tartışmalar yapmak suretiyle kabul etmiş olduğumuz Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesine dair teklifler arasında benim de şahsan tekliflerim olmuştur. Yüksek huzurunuzda hemen arz edeyim ki, evvelki şekliyle ıslaha muhtaç olan taraflarının Senatomuzca görüşülmesine rağmen kanunun bâzı değişikliklerle iadesi halinde Millet Meclisinde kadük olmaya mahkûm olduğu için, biraz da tatbikat görmek suretiyle meydana çıkacak noksanlarını daha iyi bir şekilde ele alıp dile getirmek üzere, kısa bir zaman sonraya bu işi bırakmış ve Türk Devlet hayatında mühim bir unsur olan bir meslekin erbabına, çalışanlarına gerçekten vazifeli oldukları bir armağanı takdim etme imkânını bulmuştuk.

Muhterem arkadaşlarım; Avukatlık Kanununun mücerret avukatlara hak sağlıyan, avukatların sosyal ihtiyaçlarına cevap veren bir kanun olarak nitelemek asla doğru bir hareket değildir. Türk Devletinin tarifini yapan Anayasa, şu, şu, şu vasıflar diye saydıktan sonra, neticesinde getiriyor diyor ki; «Sosyal bir hukuk Devletidir.» işte Devletin temel ilkesini teşkil eden hukukîlik mevzuunu, hukukun başlıca savunucularından olan bir müessesenin bünyesinde tekleştirmek ve bu müesseseye canlılık, hareket imkânlılığı vermek Meclislerin tabiî vazifesi idi.

Yine huzurunuzda konuşurken kamu oyunun bir şeyi iyi bilmesini çok istiyorum. Avukatlık Kanunu sanki mahdut ve muayyen maddeler içerisinde avukatları düşünerek meydana getirilmiş bir kanun gibi takdim edilmiştir.

Muhterem arkadaşlarım, meslekten olan arkadaşlarımın hepsi gayet iyi bilir. Ama meslekten olmıyanların bir şeyi bilmesini çok istiyorum; 1136 sayılı Avukatlık Kanunu, avukatları çalışmalarında gayet sıkı tedbirlere ve müeyyidelere tabi tutmuş ve korunması lâzımgelen hakları teminat altına alma bakımından avukatlara âdetâ işkence verecek derecede sıkı tedbirler getirmiş olan bir kanundur. Bu, doğrudan doğruya benim aziz milletimin yararına olarak çıkarılmış bir kanundur.

Yine Avukatlık Kanununun çıkmasından sonra, bunun en mükemmel, en feyizli neticelerinin olduğunu bizzat gördük. Barolar Birliği kuruldu. Barolar Birliğinin başına memleketimizin güzide hukukçuları getirildi. Hususiyle Başkanlığına yalnız hukukçuluğu değil, ahlâkı ile, faziletı ile şimdiye kadar toz kondurulmıyacak olan zat getirildi. Ankara'da, İzmir'de, Bursa'da Barolar Birliğinin yaptığı toplantılar sonunda neşredilen tebliğlerinden görüyor ve anlıyoruz ki, Barolar Birliği Türk hukuk hayatına yeni sahalar açmanın şepinde ve memleketi gerçekten hukuk Devleti yapısı içerisine oturtmanın gayretini göstermektedir. Huzurunuzda bu vazifeyi liyakatle, ehliyetle, ciddiyetle ve namuskârane ifa eden değerli meslek arkadaşlarıma şükranlarımı arz etmeyi vazife biliyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Avukatlık Kanununun burada en çok münakaşayı mucibolan bir kaç noktası var idi. Yine Avukatlık Kanununun Millet Meclisinden geldiği zamanki şekli ile tatbikattaki bâzı aksaklıklara yol açan yönleri bulunuyordu. Biz tekliflerimizde bu cihetlere bir vuzuh vermek istedik. Millet Meclisindeki komisyon çalışmalarını teklif sahibi olarak şahsan dikkatle takibettim. Orada Millet Meclisi Adalet Komisyonunun Sayın Başkanının lûtfettiği geniş müsamaha içerisinde tekliflerimizin gerekçelerini etraflı bir şekilde arz ve izaha imkân bulduk. Yine yüksek huzurunuzda bir hususa dikkati çekmek isterim. Bu tadil teklifleri ile bâzı ileri adımlar atılması yoluna gittiğimiz zaman sonradan kulağıma geldi ki, acaba bu Alpaslan'ın da şahsan bu kanundan istifadesi fazlasiyle olacak da onun gayreti içinde mi gibi bir ithama da mâruz kaldım. Hemen arz edeyim ki, meselâ; geçici 2 nci maddeye uygunluk tesis edilsin diye avukatlıkta geçen fiilî hizmet müddetinin evvelki borçlanmalarla beraber 15 yılının borçlanmak suretiyle emekliye esas tutulması yolundaki teklifim bilhassa bu görüşü davet etmişti. Benim şahsan bu durumla sureti katiyede hiçbir alâka ve münasebetim yoktur. Ama kanunda uygunluklar meydana getirebilmek ve hakikaten memleketin sosyal yapısında müessir bir kuvvet olan, büyük vazifelerle muvazzaf bulunan bir kütleye hakları olan Devletin elini atması, sosyal hayattan fay-

dalanmaları imkânını sağlamak için çırpındım. Bu da benim biraz da meslekî olan borcum idi, onu vermeye çalıştım.

Muhterem arkadaşlarım, kanunun geçen seferki görüşmesinde «Canım efendim, avukatlar Sosyal Sigorta haklarına sahibolacak, avukatlıkta geçen müddetleri sayılacak, icabederse emeklilik müddetlerine ilâve edilecek, öyle ise hekimler de olsun» diye Rifat Öztürkçine arkadaşımın yerinde bir söz söylediğini iyi hatırlıyorum. Bu kürsüden kendilerine gayet tabiî hekim arkadaşlarımız için de aynı kanun mevzuubahsolmalıdır demiştim. Memnuniyetle gördüm ki, hekimlerin de yaptıkları hizmetlerin değerlendirilmesi ve serbest hekimlikte geçen müddetlerinin emeklilik hizmetlerine veya terfie müstehak olacak şekildeki resmî hizmetlerinde geçmiş sayılması ile alâkalı bir tasarı, teklif değil, bir tasarı Hükümetçe hazırlanmış bulunmaktadır. Demek ki, Avukatlık Kanunu aynı zamanda sosyal hakların getirilmesi konusunda bir ileri adım teşkil etmiştir. Yine o zaman bir yanlış anlamın neticesi olarak ve biraz da kanunun metnindeki vuzuhsuzluktan doğma bir netice olarak, işçi teşekkülü temsilcileri vaziyet almışlardır. Hatırlıyorum; yüksek huzurunuzda işçi teşekküllerinin bu tarzda vaziyet almalarının haksızlık olduğunu ifade etmiştim. Çünkü o kanunun kendilerine dokunan bir tarafı bulunmamıştı. Eski haliyle dahi yoktu ve eğer Sosyal Sigortalardan faydalanma mevzuunda Avukatlık Kanunu bir ileri adım getiriyorsa işçi teşekküllerinin kendi mensupları için bunu örnek edinmek suretiyle daha da faydalı neticeler istihsaline muvaffak olabileceklerini anlatmaya çalışmıştım. Gerçekten de durum bu idi. Ama bu, fazla sözü muciboldu. Bu sefer komisyonda gördüm, raporda şimdi görüyorum. Teklif de zaten bu mahiyetteki avukatlara, Sosyal Sigortalar bakımından, Sosyal Sigortalar Kanununun 506 sayılı Kanunu değiştiren 1186 sayılı Kanunun verdiği haklardan bir milimetre fazlası verilmemektedir. Bir işçi ne kadar hak alabiliyorsa, bir avukat da Sosyal Sigorta hukuku bakımından ancak o kadarını alıyor. Bir fark var. O fark avukatın lehine değil, aleyhinedir. İşçiler Sosyal Sigortaya tabi oldukları zaman, eğer resmî teşekkülde çalışıyorlarsa, primlerinin bir kısmını kendileri verir, bir kısımlarını da işverenler verir. Eğer Devlet bünyesinde, kamu teşebbüslerinde çalışmıyor da özel şahısların yanında çalışıyorsa, yine nihayeti odur. Kanuna göre yine bir kısmını işçi verir, bir kısmını işveren verir; ama tatbikatta hepsini işveren verir. Avukatlık Kanununda Sosyal Sigortaların priminin tümünü bizzat avukatın kendisi verir. Yani bu, olsa olsa avukatların külfetlerini artırma yönündeki bir mevzudur. Binaenaleyh, bir santim yok. Artık bunun için hiç kimsenin hiçbir şey demeye hakkının kalmadığı da ortaya çıkmıştır.

Muhterem arkadaşlarım, yine burada sözü edilen konulardan bir tanesi Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu olup da hukuk fark imtihanlarını verenlerin avukatlık hakkını almaları yönünden idi. Bu imkânı 3 ncü madde değiştirmişti, kaldırmıştı ve bu mevzu hakikaten uzun uzun münakaşaları muciboldu. Ben o münakaşaların da ışığı altında eğer Siyasal Bilgiler Fakültesi bir avukatın taşıması lâzımgelen hukukî bilgileri veremiyor ve fark imtihanları da Siyasal Bilgiler Fakültesinde klişe olarak, şema olarak okutulmuş, fakat hukuk fakültesinde temeline inmek suretiyle öğretilmiş dersleri bir tarafa atarak ona göre fark imtihanına tabi tutuluyorsa, imtihan şeklinde bir değişikliği düşünmek suretiyle onlara da bu hakları verelim gibi bir görüşe varmıştım ve bu mesele ortadan kalksın diye düşünmüştüm. Millet Meclisinde bu mevzuda komisyondaki çalışmaları gördüm. Enine boyuna tartışıldı. Halen Siyasal Bilgiler Fakültesine öğrenci olarak girmiş olanlar, ben ilerde icabında avukat olabilirim görüşü içinde hareket etmiş olabilirler mülâhazasiyle 1975 yılına kadar Siyasal Bilgiler Fakültesinden mezun olan kişilerin, ondan sonraki 3 yıl içerisinde hukuk fark imtihanı vermeleri halinde avukatlık hakkına sahibolabilecekleri gibi gayet geniş bir hükme bağlandı. Yani bu hesapla 1978 e kadar - kim sağ, kim ölü - o zamana kadar bu imkânı veren bir kayıt getirilmiş oldu, ki, artık bunun da bir şikâyet konusu olması bahis konusu değildir.

Muhterem arkadaşlarım, Milletin temsilcileri olarak bizi en çok sıkıntıya sokan 35 nci madde idi. Yalnız avukatların yapabilecekleri işler diye getirilmiş olan o maddede, vatandaşın efendim nüfus dairesindeki, tapu idaresindeki, bilmem her hangi bir resmî müessesedeki bir işini takibetmekte avukatın, münhasıran avukatın

elinde imiş gibi bir madde getirilmişti. O maddenin getirilmesinin o zaman için bir sakatlığını görmüyor değildik. Çünkü, evvelce avukatlar yalnız ihtilâflı işlere bakabilir idi. İhtilâfsız olursa mahkemede yıllarca dâvayı takibedip de ilâmı almış olan avukat, tapu dairesine gidip onun infazını istediği zaman, efendim sen ihtilâflı işleri görebilirsin tapudaki bu işi takibedemezsin gibi bir acayip tamimlerle ve muamelelerle karşılaşıyordu. Yani bir avukatın ihtilâflı işe bakabildiği gibi ihtilâfsız işe de bakabilmesini mümkün kılmak üzere asıl kaleme alınmak istenmiş; fakat işte acelecilikle biraz ibareler kaymıştı. Bu efkârı umumiyede hakikaten bir endişe yarattı, nasıl olur efendim filân diye. Fakat aklı selim bunun tedbirini buldu. Devlet idareleri, Hükümetten aldıkları emirlerle ve bilhassa Barolar Birliğinin asıl avukatlara imkân sağlama bakımından kıskanç davranması lâzımgelen Barolar Birliğinin, meseleyi avukatlar meselesi olarak değil de, daha ziyade bir memleket meselesi olarak mütalâa etmek suretiyle tamimler gönderip bu işi geniş tuttu ve büyük şikâyet mevzuu olmadı. Şimdi bu husus da burada hal şeklini bulmuş oluyor. Benim şahsi teklifim de, bu işi biraz daha sıkı tutmak istiyordum. Sebep şu: Yine vatandaşın lehine, vatandaşın, yurttaşın menfaatine olarak her meseleyi, bu işleri bir nevi meslek haline getirmiş bilgisiz, bâzı zamanda da maalesef kendilerinden beklenileni veremiyecek kimselerin eline düşmemesi için zaruret olduğu hallerde ancak takibedebilsinler gibi bir kayıt getirmiştim. Fakat Millet Meclisi Türkiye'nin içinde bulunduğu sosyal yapıyı dikkate almak suretiyle bu işi geniş tuttu ve şüphesiz ki, çoğunluğun kararına saygı göstermek gibi bir durumla karşı karşıya gelmiş oldum.

Muhterem arkadaşlarım, bir de bu baro teşkilâtlarının Barolar Birliği Teşkilâtının kuruluşundaki bâzı aksaklıklarla alâkalı kısım vardı. Onlar düzene kondu.

Asıl üzerinde bir de lâf edilen kısım, Emekli Sandığı ile olan alâkalar mevzu idi. Evvelki kanunun iyi tedvin edilememiş olması sebebiyle, Emekli Sandığı ile meslek arkadaşlarımız arasında bir hayli görüş ayrılıkları ve ihtilâflar doğdu. Muhterem arkadaşlarım, şimdi bunlar tamamiyle vuzuha kavuştu. Emekli Sandığının temsilcisi günlerce Komisyonda güzel güzel izahat vermek suretiyle hem emekli mevzuatına uygunluk temin edildi, hem de hakikaten tatbikat bakımından maksadı hâsıl edecek neticelere varıldı ve evvelce avukatlık yapmış, 15 yıl avukatlık yapmış sonra Devlet hizmetine geçmiş olan meslekdaşlarımız, avukatlık yaptıkları müddeti borçlanmak suretiyle, kendileri borçlanacaklar, sanki memuriyette çalışırken para ödemişcesine borçlanmak suretiyle, bu hakka sahiboldular. Şüphesiz ki; bu hak, avukatlıkta ömürlerini tüketmiş ve sonra binbir imkânsızlık içinde memuriyet hayatına dönmüş arkadaşlarımıza hiçolmazsa yaşlı zamanlarında insanca yaşıyabilmenin asgari şartlarını temin eden, insani bir hükümdür. Bu itibarla da gerçekten memnuniyeti mucip bir haldedir.. Velhasıl, yeni getirilen şekliyle bu teklifler, hakikaten çok iyi bir şekilde hazırlanmıştır, yapıcıdır ve bize mesleki biraz da tecrübe etme imkânını verdikten sonra getirildiği için, bir zamanlar bunun karşısına belki de bâzı noktalarında çok haklı görüşlerle çıkmış olan arkadaşlarımızın da artık meselenin üzerine varmıyacakları kanaatini taşıyoruz ve tekliflerin tümü ile kabulünüze mazhar olmasını ve esasen Meclislerin lâtfettiği Avukatlık Kanununun, daha mükemmel şekli ile meslek arkadaşlarımıza, ama onlardan daha evvel aziz Türk Milletine hayırlı ve uğurlu olmasını C. P. Grupu adına dilemek suretiyle hepinize ve bu vesile ile meslek arkadaşlarıma saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN — Sayın Betil, buyurunuz.

Sayın Betil şahsınız adına konuşuyorsunuz değil mi efendim?

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Evet efendim.

Sayın arkadaşlar, 1136 sayılı Kanunun görüşülmesi sırasında da arz ettiğim gibi memleketimizin, mahkemelerimizin, avukatlarımızın vatandaşlarımızın yepyeni bir Avukatlık Kanununa ihtiyacı çoktan doğmuş idi. 1136 sayılı Kanun taşıdığı hükümler itibariyle ileriye doğru bir büyük merhale teşkil etmektedir. Bu kanaatimi bu konuda yapılacak değişiklik dolayısiyle bir kere daha arz etmekte fayda gördüm.

Üzülerek arz etmek isterim ki; Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu 1136 sayılı Avukatlık Kanununda Millet Meclisince yapılan değişikliği gösteren metni inceleme imkânını bulamamıştır. Filhakika, 14 Şubat 1970 tarihinde Anayasa ve Adalet Komisyonu toplan-

dı. Fakat o gün görüşme olamadı. Komisyonumuzun Sayın Başkanı Komisyon adına yazdığı yazıda bu değişikliğe ait Millet Meclisince kabul edilen metnin Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşülememesine sebebolarak Hükümetin çekilmesini ileri sürmektedir. Komisyonumuzun 14 Şubat 1970 tarihli toplantısında Hükümetin çekilmesi dolayısiyle bu kanun teklifinin Komisyonumuzda görüşülemiyeceği hususunda hiçbir söz geçmedi. Komisyonumuzun Sayın Başkanı bu nedeni tezkeresine her halde kişisel bir düşünce olarak derecetmiş olacak. Hükümetin çekilmiş olması, bir kanun teklifinin, bir kanunda değişiklik teklifinin ilgili Mecliste, o Meclisin komisyonunda görüşülmesine mâni değildir. Eğer Komisyonumuzun bu çalışmasında Hükümeti temsil edecek bakanlıklar böyle bir mülâhaza ileri sürmüşse, Başkanımızın bunu kabul etmemesi gerekirdi. Eğer Hükümetin çekilmesi, Avukatlık Kanununda değişiklik istiyen kanun teklifinin komisyonumuzda görüşülmesine mâni ise; ki, ben, mâni olmadığı kanaatindayım. Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda da görüşülmesine mânidir. Orada konuşulamadı, burada nasıl konuşuluyor? Buradaki çelişkiye bilhassa işaret etmek istiyorum. Ve Anayasa ve Adalet Komisyonunda üye olmakhğım sebebiyle bu çelişkiye işaret etmeyi bir vazife sayıyorum.

Muhterem arkadaşlar, 1488 sayılı Kanun ve bu kanunda değişiklik istiyen teklifler Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkili hükümler ihtiva etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile ilgili mevzuat birtakım prensiplere istinadetmektedir. Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuat da birtakım prensiplere istinadetmektedir.

Ben Komisyonda görüşmeler mümkün olsaydı şu noktalarda tenevvür etmek ihtiyacını duyacaktım, oyunu vicdanı rahatlığı içinde kullanmak için. Bu değişiklik tekliflerinde Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu ve Adalet Bakanlığı mutabık mıdırlar, değil midirler? Hiç şüphe yok ki, gerek Millet Meclisi, gerekse Cumhuriyet Senatosu bir teklifi kanunlaştırmak için Hükümetle mutabık olma mecburiyetinde değildir. Ama Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili ve prensipler haline getirilmiş hükümler de ihtiva eden mevzuatın prensiplerine aykırı düşüp düşmediği konusunu incelemesi lâzımdır.

Değişiklik bir tekliftir, tasarı değildir, Hükümetten gelmiyor. Hükümetin bu teklifler hakkında ne düşündüğünü ben bir türlü öğrenemedim. Komisyonumuzda incelenmediği için Komisyonumuz bir rapor tanzim etmedi, 14 Şubat tarihli toplantıya da Adalet Bakanlığını temsil eden kimse gelmedi, Sosyal Sigortalar Kurumunu temsil eden kimse de gelmedi, sadece Emekli Sandığından bir yetkili gelmişti. Sorduğumuz ve soracağımız sorular üzerinde tenevvür etmekliğimiz asıldı. Bu olamadı. Acaba Millet Meclisi Adalet Komisyonunda ne oldu diye merak ettim. Millet Meclisinin Adalet Komisyonunun raporunu okudum. Bu raporda Adalet Bakanlığı, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ve Türkiye Barolar Birliği temsilcileri ve teklif sahipleri hazır bulunduğu halde Komisyonumuzca tetkik ve münakere olundu, denilmektedir. Bu rapordan da bu tekliflerle Adalet Bakanlığının mutabık olup olmadığını anlamak mümkün değil. Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığının bu tekliflerle mutabık olup olmadığını anlamak mümkün değil, Sosyal Sigortalar Kurumunu temsilen zaten kimse gelmemiş. Bir hususu iyice tasrih etmek istiyorum. Gerek Millet Meclisi Adalet Komisyonunda, gerekse Millet Meclisi Genel Kurulunda, gerek Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda, gerekse Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda bir tasarının, bir teklifin kanunlaşması için, kabul edilmesi için Hükümetle mutabakat şart değildir, ilgili kurul, kurumlarla mutabakat şart değildir. Ama Hükümetin görüşünün ne olduğu belirtilir, ilgili kurulun, kurumların görüşünün ne olduğu belirtilir, mutabakat varsa mutabakattan bahsedilir, mutabakat yoksa niçin o görüşün kabul edilmediğine dair gerekçe gösterilir. Millet Meclisi Genel Kurulunda ve Millet Meclisi Adalet Komisyonunda bu hususa temas edilmemiştir. Millet Meclisi Genel Kurulundaki müzakereleri tetkik ettim. Orada da bu husus belli değil. Bizim komisyonumuzda geç ele alınmış, Hükümetin çekilmesi Hükümetin Komisyona temsilci göndermesine de mâni imiş Başkanın kişisel görüşüne göre, bizim Komisyon da da belli olmadı. Şimdi Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda görüşülüyor, orada da belli değil.

Ben öğrenmek istiyorum, Hükümetle mutabakat şart değildir, Emekli Sandığı ile mutabakat şart değildir, Sosyal Sigortalar Kurumu ile mutabakat şart değildir, ama ileriye doğru bir merhale olan bu Avukatlık Kanununun Emekli Sandığı ile ve Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişki tesis edilen hükümlerinde genel prensiplere aykırı olarak avukatlar lehine hükümler kabul edilmiştir dedikodusu vardır ve yaygındır. Kamu oyundaki bu yaygın dedikoduyu nazara alarak kamu oyunu tenvir etmekliğimiz ve şayet prensiplere aykırı hükümler yoksa haksız olduğunu dedikodunun tesbit ederek kamu oyunu huzura ve avukatları ittihamdan korumaya mecburuz. Bu yapılmamıştır. Şimdi komisyondan sormak istiyorum. Komisyonda görüşülmedi, rapor tanzim edilmedi ki, Komisyon cevap versin. Hükümetten soruyorum, Hükümet 1136 sayılı Kanunda değişiklik istiyen teklifler dolayısiyle Millet Meclisince kabul edilen metinde gerek Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile ilgili mevzuatın prensip hükümlerine, gerekse Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuatın prensip hükümlerine aykırılık yoktur, diyebilecek mi? Diyor mu? Demesi lâzım, varsa aykırılığı göstermesi lâzım. Hükümetin görüşünü dinliyelim, anlıyalım; fark varsa o farkı bilgilerimizle, vicdanlarımızda değerlendirelim, oylarımızı isabetle kullanalım. Haksız dedikodulardan bir meslekin şerefli müntesiplerini koruyalım. Kamu oyunda bu kanun vesilesiyle getirilmiş olan huzursuzluğun kökünü kazıyalım. Bendeniz bunu rica ediyorum. Hükümet lûtfetsin bunun cevabını versin. Buna ihtiyaç vardır.

Sayın arkadaşlarım, 1136 sayılı Kanunu kabul ettik. O kanun kabul edilirken de tümü üzerinde yapılan görüşmede ben bu endişelerimi arz ettim. Fakat sat 19,00 a geldi denildi, oturum bir başka güne bırakıldı. O gün benim bu sorularıma cevap verilmemiş olduğunu sonradan zabtıları tetkik ederek öğrendim. Niçin sonradan zabtıları tetkik ederek öğrendim? Avrupa Konseyinde Türkiye Parlâmentosunu temsil eden üyelerden biri idim. Genel Kurul toplantısı vardı. O vazifeye koşmaklığım zaruri görüldü, o itibarla saat 19,00 a geldi beyanı ile cevaplandırılmamış olan sorularım üzerinde mütaakıp oturumda ısrar etmek fırsat ve imkânını bulamadım. Ve gördüm ki, bu sorularım cevapsız kalmıştır.

Sonra 1136 sayılı Kanunun Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuattaki prensip hükümlerine aykırılık teşkil eden bir yığın hüküm ihtiva ettiği dedikodusunun arkası kesilmedi, erkek işçilerde emeklilik yaşının 60 tan 55 e, kadın işçilerde emeklilik yaşının 55 ten 50 ye indirilmesi ve emekli aylığının % 50 den % 70 e çıkarılması hakkındaki 23 Ekim 1969 tarih ve 1186 sayılı Kanuna bir hüküm konuldu. Denildi ki :

Sayın arkadşalar, 1136 sayılı Kanun Millet Meclisinden geldiği gibi çıktı. Sonra ne oldu? 1136 sayılı Avukatlık Kanununda 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kurumu Kanununa aykırı olarak yer almış bulunan hükümlerin hepsi yürürlükten kaldırılmıştır.

Şimdi bu tekliflerle 506 sayılı Kanunla ilgili birçok hükümler geliyor. Acaba 1136 sayılı Kanuna koyduğumuz ve fakat 1186 sayılı Kanunla çıkardığımız hükümler yeniden mi geliyor? Aynen mi geliyor? Çoğalarak mı geliyor? Millet Meclisi Adalet Komisyonunun raporunda sarahat yok, Millet Meclisi Genel Kurulunun müzakerelerinde sarahat yok, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu zaten meseleyi görüşememiş, işler dolayısiyle ele alınması biraz gecikmiş, tâyin edilen süre içinde ele alınamamış, ele alınsaymış bile, süre daha olsaymış ele alınma imkânı bulunsaymış bile Hükümet çekilmiş olduğu için Hükümet temsilcisi göndermezmiş, göndermeyince de görüşülemezmiş - onu da kabul etmiyorum - . Sosyal Sigortalar Kurumu ile olan ilişkisi ne kadar önemli ise Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile olan ilişkisi de o kadar önemlidir. Benim çok sevgili arkadaşlarım, Parlâmentonun itibarı, parlamenterlerin itibarı her konuyu kamu oyu huzurunda en şüpheci, en vesveseli insanları dahi açıklığa kavuşturacak açık müzakerelerle sağlanabilir. Açıkça ifade ediyorum, bendeniz hukuk tahsil ettim, bu meslekin, bu şerefli meslekin müntesibiyim. 1939 da çıkan kanun ile avukatlık meslekinin ihtiyaçlarını halletmek mümkün değildir, 1136 sayılı Kanunda gecikilmiş, cevap vermekte gecikilmiş bir ihtiyaç cevaplandırılmaktadır. Her sahadaki tekâmülün bu meslek sahasındaki ihtiyaçları da göz önünde bulundurulmak suretiyle hakikaten güzel hükümler ihtiva etmektedir. 1136 sayılı Kanun, büyük bir merhale kaydedilmiştir, ama Türkiye

Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile Sosyal Sigortalar Kurumu ile olan ilişkisi bakımından yayılmış bulunan dedikodunun haksızlığını ortaya koyo koya müzakeremizi apaçık yapalım, huzura kavuşalım ve oylarımızı vicdan huzuru içinde verelim.

Şimdi ben komisyona soramıyorum görüşemedi, Millet Meclisindeki müzakereleri inceledim, tatmin olunmadım, Hükümetten soruyorum. Eğer değişiklik teklifleri Hükümetten tasarı halinde gelse idi, aynen kabul edilseydi bu endişeme mahal kalmıyacaktı. Ama bir yığın teklif bir araya getirilerek tevhidedilmiş ve Millet Meclisi, tekrar ediyorum önemi var, Adalet Komisyonunda ve Genel Kurulundaki müzakerelerden bu teklifler karşısında Hükümetin durumu ne, görüşü ne? Anlıyamadım. Sizin vazifelerinizi kolaylaştırmak için Anayasa ve Adalet Komisyonunda görev verdiğiniz bir üye arkadaşınızım, orada da görevimi yapamadım, tatmin olunmuş değilim. Bu meslekin adamıyım, ben tatmin olunmuş değilim. Yürek rahatlığı içerisinde oy kullanacak durumda değilim. Onun için maddelere geçildiği zaman gerekirse yine söz alırız, ama tümü görüşülürken bu hususun tavzihine Hükümet tarafından, yetkili ve sorumlu Hükümet olarak açıkça cevaplandırılmasına lüzum ve ihtiyaç görüyorum.

Hürmetle selâmlarım.

BAŞKAN — Komisyon başkanı Sayın Tuna.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, kıymetli hukukçu arkadaşım ve komisyonumuzun muhterem üyesi Zihni Betil Beyefendiyi bu kadar heyecana sevk eden ve komisyonumuzda cereyan eden hâdiselerden dolayı bizi bu kadar itham altında bulundurmasına sebep ne olduğunu bilemedim. Ben bu hususu aynen açıklıyorum, aksine bir hal çıkmışsa beni ikaz etmelerini rica ediyorum.

Muhterem arkadaşlar evrak elimizde; bu kanun teklifi bize 11 Şubatta geldi. Eğer bir şey varsa tekzip etmelerini rica ediyorum. 11 Şubatta Komisyonumuza bu kanun havale edilmiştir. Yüksek Heyetiniz 9 Şubat günü ara verme yaptınız. Ne zamana kadar? 24 Şubata kadar. Bunda da bir ihtilâfımız yok, siz ara verdiniz. Şimdi komisyonun havalesi elimizde. Arkadaşlarımız diyor ki, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonuna 10 gün mehil verilmiştir. 36 ncı maddeyi tadil ettik, komisyonlara da mehil veriliyor. Burada 10 günlük mehil verilmiştir. Şimdi komisyon başkanı olarak benim elime geldi. Ne diyor, size 10 gün mehil verdik. Evrak 11 inde geldi. Ne zaman geliyor? Ara verme kararı alındıktan sonra geliyor. Biliyorsunuz Anayasa Mahkemesinin kararı var. Yüksek Heyetinizin tatbik ettiği hüküm var. Ne diyoruz? Ara verme zamanında müddetler işler. Ne yapayım arkadaşlarım, tuttuk komisyondaki arkadaşların her birine, gözlerine kâğıt atma, telefonla rica etme, kendilerini koridorlarda bulup rica etmek suretiyle davet yaptık. Başka ne yapabilirdik? Davetini yaptık ayın 14 üne. Fakat şu davet hakikaten ara vermenin isabet ettiği bir güne rasladı. Şimdi o günden sonra da Kurban Bayramı başlıyor. Yani aradaki günler şöyle müsaidolsa 14 ten sonra bir defa daha yine hususi davet hazırlıyacağım. Fakat bu sefer de Kurban Bayramı başlıyor. Ne zaman dönülüyor. 24 Şubatta dönülüyor. 11 Şubatta gelinmiş 10 gün sonra 21 inde müddet bitiyor. İşte bu şartlar altında komisyonu ara verme zamanında davet ettim. Maalesef arkadaslarımızdan bir tanesi sabahleyin geldi, kendisine bütün ricalarımıza rağmen kalmasına imkân bulunmıyacak şekilde mazereti olduğunu bildirdi, şeyi imzaladı öyle gitti. Toplandık, toplantı nısabı 7 yi geçmedi. Şimdi dedik ki, arkadaşlar böyle başımıza geldi, şunu tetkik edeceğiz Umumi Heyetin huzuruna daha hazırlıklı gitmekliğimiz mümkün olur. Eğer ihtilâf çıkan, aramızda ihtilâf çıkan bir husus olursa o kısmı oylamıyalım, bu toplantının gayrıresmî olduğunu kabul edelim ve müddet bakımından verelim. Öyle değil de hakikaten istiyorsanız biz de kendimiz tenevvür etmiş oluruz, mevzuu iyi kavramış oluruz, tetkikatımızı ikmâl ederiz. 195 nci maddeye kadar bu şekilde müzakere ettik. Oraya gelince Sayın Betil arkadaşım, Hükümetin Emekli Sandığının bir mümessili vardı, Adalet Bakanlığında ve Sosyal Sigortalardan kimselerin de bulunmasını, onlardan bâzı suallerinin olacağını bildirdiler. Biz de hakikaten isabetli gördük ve Hükümet istifa etti diye çağırmadık değil, o kısım beni çok zedeledi. Sayın Betil siz o gün

oradaydınız. Hükümet istifa etti, gelmez diye bir lâf geldi mi bizden?

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Orada geçmedi, burada yazınızda var.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Yalnız orada otururken biz kaç defa benim Başkanlık koltuğundan kalkıp telefonla konuştuğumu siz de bilmektesiniz. Karşımdaki muhatabın bana ne dediğini elbet bilmiyorsunuz. Şimdi arkadaşlar ben, şimdi...

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Sayın Başkan bu nokta doğrudur.

BAŞKAN — Bir dakika efendim, Sayın Betil söz hakkınız vardır istiyorsanız kaydedeyim, sonra konuşun.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Lûtfen kaydedin.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET NUSRET TUNA (Devamla) — Defalarca beni şununla itham ettiler. Çekilen Hükümet vazife görmez mi? Arkadaşlarım ben çekilen Hükümet vazife görmez desem bugün bu teklif hâlâ devam ediyor, bugün şu görüşme isteğine ait vesikayı vermem. Zaten Reisicumhur da ne diyor? «Yeni hükümet kuruluncaya kadar rica ederim vazifenize devam edin» diyor. Binaenaleyh şu heyet vazifesinin sahibidir ve vazifesine devam edecek.

Şimdi bizim raporumuzda ne demişiz? Biz demişiz ki, Sayın Betil'in beyanlarına göre «Hükümet de istifa edeceğinden, ettiğinden bunlar da bilinemiyeceğinden binaenaleyh...» Hayır arkadaşlar. Bizim malımız burada, işte elimizde. «Bakanlık temsilcilerinin iştirakleri sağlanamadığından, Hükümetin çekilmesi nedeni ile Bakanlık temsilcilerinin iştirakleri sağlanamadığından.» Bizim dediğimiz bu arkadaşlar. «Çekilmiş Hükümet dinlenmez, temsilcisi bulunmaz» gibi bir husus mevcut değildir. Rica ediyorum bu kaç defa dendi. Hayır çekilmiş Hükümet, Reisicumhur tarafından vazifeye davet edilmiştir, o elbet gelip, pekâlâ diğer hükümetten farklı olmıyarak, âmme hizmetlerinin devamlılığına uygun vazifesini görecektir. Ama ne diyoruz? Memuru çağırdık. Memur diyor ki; «Ben sayın bakanımla temas etmeden gelemem; Çalışma Bakanlığının verdiği cevap bu. E, şimdi burada memur gelemez dememişiz. Ne diyoruz : «Hükümetin çekilmesi nedeni ile bakanlık temsilcilerinin iştirakleri sağlanamadığından» diyoruz arkadaşlar. Sayın Betil, efendim bu fikrimiz yine o zaman da görüşülebileceği merkezindedir. Raporumuzda da bu vardır. Maalesef arkadaşlar bu ihtilâflar dolduğu zaman saat 1,5 u da geçmiş idi. Hakikaten Bakan ile temas etmek suretiyle belki memurların iştirakinin temini mümkün olurdu, ama saat de 1,5 u geçiyordu. Arkadaşlar da «artık bundan sonra bunun müzakeresi mümkün değildir, vakit de geçmiştir, bırakıyoruz» dediler. Bilâhara acaba bir çağırma imkânı olur mu hususunu hakikaten araştırmışımdır. Fakat 24 Şubattan evvel bu toplanmanın mümkün olmıyacağını siz de takdir edersiniz. Önümüzde ayın 16 sından 20 sine kadar Kurban Bayramı devam ediyor, Kurban Bayramı bittiği günde bu, 21 inde bitiyor.

Şimdi muhterem arkadaşlar, bize bu kadar ağır târize hakkınız olmadığını zannediyorum. Aynen şu arz ettiğim veçhile geçmiştir. Ara verme zamanında gelmiştir, müddetler ara verme zamanında da işliyor, müddetlerin işlemesi dolayısiyle bunun tetkiki mümkün olmamıştır.

Şimdi diğer hususları arz edeyim. Şahsan bu kısmı ifade etmek isterim, arkadaşlar daha evvelki 1136 sayılı Avukatlık Kanunu konuşulurken bâzı arkadaşlarımız değişiklik teklifinde bulundular. O zaman şu hususu ifade ettiğimi hatırlıyorum. Derhal değiştirilmesi icabeden büyük bir aksaklık yok. Biz Barolar Birliğini kurmaktayız. Şu meseleyi her bakımdan, her cephesinden ele alacak bir Barolar Birliği kurmaktayız. Barolar Birliği kurulduğu zaman meslek mensuplarının dertleriyle, ihtiyaçlariyle daha yakından meşgul olur. Bu bâzı neticeye müessir olmıyan aksaklıkları izale edecek tadil tekliflerini getirirler, o zaman inşallah kanunumuz daha mütekâmil bir hale gelir demiştik ve bu kanun o zaman çıktı. Bâzı hususlarda itirazlar vardı. Bir tadil teklifi ile, gelecek tadil teklifleriyle bunların da istikametine sokulması ve arkadaşlarımızın itirazlarının bertaraf edilmesinin mümkün olduğunu ifade etmiştik.

Muhterem arkadaşlar, o günkü konuşmalarımızın akabinde Meclis kısa bir zaman sonra, biliyorsunuz, tatile girdi. 1969 seçim tatiline girdi. Eğer Millet Meclisine değişiklerle göndermiş olsaydık. bu kanunun çıkması bir

hayli tehlikeye girmekteydi. Bugün Elhamdülillah Avukatlık Kanunu çıkmıştır, avukatlar bir birliğe kavuşmuştur. Bir sosyal güvenliğe kavuşmuştur, ufak tefek pürüzleri de muhterem arkadaşlarımın ve hariçten bâzı taleplerle o pürüzlü noktalar da tashih edilir hale gelmiştir. Bugün huzurunuza gelen kanun evvelce çıkmış olan kanunun neticeye müessir olmıyan vuzuh vermeye mâtuf bâzı noktalarını aydınlatmaktan ibarettir.

Şimdi Emekli Sandığından veya Sosyal Sigortalar Kurumundan bunun iştirakçilerinden daha fazla bir menfaat temin ediliyor mu şeklindeki suale, bu hususları Sayın Betil esaslı suretle tetkik etmiş, varmıştır; ama bir defa daha söylenmesinde fayda olduğuna kaaniim. Arkadaşlar, Sosyal Sigortalar bakımından kelimesi kelimesine Sosyal Sigortalar Kanununun kendi iştirakçilerine tanıdığı hakların aynı tanınmıştır. En ufak fark yoktur. Ve bir Avukatlık Kanunu olması dolayısiyle Millet Meclisindeki metinde bu gösteriliyor. Bir Avukatlık Kanunu olması ve onun içerisinde bu kayıtların bulunmasının isabetli olacağı düşüncesiyle o zaman zaten konuşulmakta olan bir kanuna iğreti olarak konan bir hüküm Avukatlık Kanununa intikal etmiştir. İşçilerle aynı seviyede haklara sahiptir, en ufak bir fazlalığı yoktur. Bu Avukatlık Kanununa intikal ettirilmiştir. Bu tâbirin muhtevası budur.

2 ncisi; Emekli Sandığına, arkadaşlar Emekli Sandığı ile de bugün hali hazırda mer'i olan mevzuat bakımından tek bir noktanın dışında en ufak değişiklik yoktur. Bu da bu zamana kadar borçlanmaya kabul edilen hizmet yılı süresi 10 yıl kabul edilmekteydi. Bir kimsenin 10 yıla kadar hizmetinin borçlanılması suretiyle emekliliğe sayılması mümkündü. Bu kanun muhterem arkadaşlar 15 yıla kadar hizmeti borçlanma suretiyle emekliye sayılmasını kabul etmektedir. Farkı munhasıran buradadır. Fakat bunu kabul eden komisyon şu kanaattedir, bunun aslı bu bir kamu hizmeti ise, bu bir kamu hizmeti görüyor ise hizmetin aynının kabul edilmesidir. Çok eski tarihte kabul edilen kanun 10 yıllık bir zamanı sosyal güvenliğe kavuşturduğuna göre, başabaş kabulü de bir gaye olduğuna göre, bu devrede bunun 15 yıla çıkmasının büyük bir mahzuru olacağını tahmin etmiyoruz ve karşılıksız bir hizmete sayılma keyfiyeti yoktur. O yılların emsali ne cins ödenekler ödüyorsa avukatlar da bu ödeneği ödemek suretiyle bu hakka kavuşturulacaktır.

Diğer teknik mevzuatta Sayın Hükümet ve arkadaşlarımız, bilgi vereceklerdir. Benim asıl söz almamın sebebi Sayın Betil'in komisyonumuzu bu şekilde ferah bir zamanda hizmet görürken bu işleri bu hale getirmiş gibi bir beyanına ve çok heyecanlı beyanını cevaplamaktı. Bilmem, kısmen tatmin edebildiysem memnun olacağım düşüncesiyle söz aldım.

Teşekkürler ederim.

BAŞKAN — Meselenin tavazzuhu için bir hatırlatmada bulunmak istiyorum : İçtüzüğümüzün 23 ncü maddesi «tasarı ve teklifler havale edilirken komisyonlara tahsis edilen görüşme süreleri de belirtilir.» 36 ncı maddesi «komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifleri tahsis edilen süre içinde karara bağlarlar. Bu süreler içinde karara bağlanmıyan hallerde evvelki ihtisas komisyonu metni, yoksa Millet Meclisi metni aynen kabul edilmiş sayılır.»

Sayın üyeler, şimdi bu teklif Millet Meclisinden Cumhuriyet Senatosuna 11 . 2 . 1970 tarihinde gelmiş ve 2 . 3 . 1970 tarihinde de çıkması lâzım. 19 gün Millet Meclisinde kalmış. Cumhuriyet Senatosu 12 . 2 . 1970 tarihinde komisyona havale etmiş, 10 gün mehil vermiş, 9 gün de Genel Kurulda bekleme müddeti tanımış. Durumu, arz ederim.

Sayın Öztürkçine.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Nusret Tuna'nın rapor gibi bildirmiş olduğu kısmın ikinci sayfasında «tasarının birinci maddesinin içinde yer alan değişikliğe konu 95 nci maddenin müzakeresinde, görüşmelere son verilmek zorunda kalınmıştır, diyor. Demek ki, komisyon bu tasarının 16, 35, 90, 104, 108, 188 ve 195 nci maddeleri üzerinde müzakere açmış, bu müzakerelerin sonunda vaktin dar olması hasebiyle İçtüzüğümüzün 36 ncı maddesi gereğince de Millet Meclisinden gelen aynen kabul edilmiş şeklidir. Bu duruma göre bakıyoruz şimdi Anayasa ve Adalet Komisyonunun kabul ettiği metin yazılan yazıya uymamaktadır. Halbuki Millet Meclisi metninin birinci maddesi İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir,

diyor. Halbuki komisyon müzakeresinde 195 nci maddeye kadar müzakere etmiş ve kabul etmiştir. O zaman burada bu komisyonun raporunun da olması icabedecek ve ondan sonra geçici 1, geçici 3, geçici 4, geçici yedinci madde ve diğer değişen maddeler de İçtüzüğümüzün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir, diye bir hükmün olması iktiza ederdi. Bu yazılı şekil elimizde bulunan fiilî duruma uymadığı görülmektedir.

Sonra kanun başlığında «19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi» deniyor. İçeri doğru baktığımız zaman da aynı kanunun içerisinde başlığa uymıyan, 1136 sayılı Kanunun 19 ve 22 nci maddelerinin de yürürlükten kaldırıldığı görülmektedir. O zaman başlıkla fiilî durum da birbirine intibak etmemiş oluyor.

Sayın Zihni Betil arkadaşımız, Hükümet görüşünün ne olması lâzımgeldiği üzerinde ısrarla durdular. Bu bir tasarı değildir, bir tekliftir. Biran için bunun bir tasarı olduğunu kabul etsek komisyonlarımız ne tasarının aynı metnini, ne de teklifin aynı metnine uyma zorunluğu vardır şeklinde bir hüküm yoktur, Yüce Heyet veya komisyonlar gündemine hâkimdir. İstedikleri maddeleri sosyal adalete uygun bir şekilde değiştirme imkânlarına maliktir.

Şimdi üzerinde durmak istediğimiz hususlardan bir tanesi 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici birinci maddesi bu kanuna aykırı hükümleri yürürlükten kaldırdığına göre, acaba 1136 sayılı Avukatlık Kanunundaki geçici birinci madde yeniden ihya ediliyor mu? Eğer bu hükme göre yeniden ihya ediliyorsa büyük bir sosyal yara tedavi edilmiş olunacaktır. Diğer bir husus 22 nci maddeyi yürürlükten kaldırıyor. Halbuki 22 nci maddede 1186 sayılı Kanunda sosyal sigortalarla ilgili olan husustur. Şimdi madde 6 daki (B) fıkrasındaki 1186 sayılı Kanunun 22 nci maddesini kaldırdığımız takdirde o zaman sosyal sigortalarla olan irtibat bu kanunda nasıl yürütülecektir?

Kanunun getirdiği mühim yeniliklerden bir tanesi Siyasal Bilgiler Fakültesine müktesep hakkın verilmesidir. Bu gayet yerindedir, yalnız bir ihtilâfa düşürecek olan mevzu Emekli Sandığı'nın anaprensibi olan 10 yıllık borçlanma süresinin burada 15 yıla çıkartılmasıdır. Aziz arkadaşlar, T. C. Emekli Sandığı Kanununun 132 nci madesi - aklımda yanlış kalmadıysa zannederim 132 nci madde olacaktır - gereğince, T. C. Emekli Sandığı Kanunu ile ilgili bütün değişiklikler bu kanun hükmüne bağlıdır diye açık bir hüküm olmasına rağmen, buradaki müddetin değiştirilmesi dahi T. C. Emekli Sandığı Kanununun 132 nci maddesine aykırı olduğu gibi, borçlanma süresinin anaprensibi olan on yıllık sürenin onbeş yıla çıkarılmasında yine gündemde hekimlere aidolacak bir teklifimiz var, ne iyi bir mutluluk ki, muhterem arkadaşımın dediği gibi, hekimlere de bu hakkın tanınması lâzımdır dedik, ama hekimlere tanınan hak onbeş yıl değil on yıldır. O zaman yine sosyal denge bozuluyor. Diğer memurların suçu ne? Bu itibarla kanunun bu yönü de T. C. Emekli Sandığı anakanunu hükümlerine aykırıdır.

Avukat arkadaşlardan istirhamım, ben bir hekim olarak bu mevzu üzerinde bir önerge vermek istemiyorum, ama bu sosyal yarayı kendilerinin düzeltmesini arzuladığım için, bu anaprensibi bozmıyalım ve bu müddeti onbeş sene değil, on sene olarak kabul edersek büyük bir adalet kendi kendine yerleşmiş olacaktır.

Kanun tüm itibariyle büyük bir sosyal yarayı tedavi etmektedir. Bütün temennimiz, avukatlar gibi diğer teşekküller de, Emekli Sandığına olduğu gibi, bu gibi sosyal hakları tanıyan hükümleri getiren kanunları bir Cumhuriyet Senatosu üyesi olarak beklemek en başta gelen tabiî haklarımızdan ilkidir. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Kalpaklıoğlu.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kaysri) — Çok muhterem arkadaşlar, bu teklifle evvelce kabul edilmiş olan 19 Mart 1969 tarih, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun ağır tenkide uğrıyan ve fırtınalar koparmasına sebebolan bâzı maddeleri, hakikaten hepimizin arzusuna uygun ve kanun tekniği bakımından da mükemmel bir hale getirilmek suretiyle düzeltilmiş olmasını, ben takdirle karşılıyorum. Bu teklifi getiren ve olgunlaştırılıp bu haliyle huzurunuza çıkarılan bu teklifin kanun haline gelmesinin bütün tenkidleri ortadan kaldırıp bu hizmet müntesiplerine çok faydalı olacağı ve hiz-

metleri dolayısiyle de umuma çok yarar getireceği kanaatindeyim.

Muhetrem arkadaşlar, kısaca hülasâ edersek, 35 cni maddenin, avukatların göreceği vazifelerin nelerden ibaret olduğunun ağır tenkidini bihakkın ortadan kaldıran yeni 35 nci madde gayet güzel tedvin edilmiş, ve avukatların hangi işleri ne suretle göreceği ve avukatlık dışındaki işlerin lâlettayin şahısların da rahatlıkla takibedebileceği ve böylece avukatlar üzerine bu yüzden gölge düşürülmek istenen ithamların da tamamen ortadan kalktığını görüyoruz ve 35 nci maddede bunu çok rahatlıkla tedvin edildiği için bir iltibasa meydan vermeden tatbik edilecek bir madde haline getirilmiştir.

Bu teklifteki ikinci büyük yenilik arkadaşlar, on yıllık hizmet müddetinin kıymetlendirilmesi onbeş yıla çıkarılmış olmakla keza bir kadirşinaslık yapılmış ve on yıldan fazla hizmeti olan arkadaşların da aynı hizmet ölçüleri içerisinde ve aynı statüye uygun şekilde primlere iştiraki suretiyle bu beş yıllarının da kıymetlendirilip, bu on yılın onbeş yıla çıkarılmasını da benden evvelki arkadaşımın teklifi hilâfına ben bir hakkaniyetin tecellisi olarak görmekteyim. Esprisi zaten malûmdur. Bu müddetin kıymetlendirilmesinde iş iştirakçi avukata düştüğü için hiç kimsenin de zararı yoktur.

Üçüncü mühim bir husus; bu teklifin kanunlaşması halinde müddetin, yani bu kanunun avukatlara, iştirakçi avukatlara, bu kanunun şümulüne dâhil olmak istiyen avukat arkadaşlarımıza müracaat müddetlerini uzatmak suretiyle yeni bir imkân bahşetmesi ki, o müddet 1 Ocak 1971 dir, bahşetmiş olması keza kısalığından doğacak mahzurlarla birçok kanunlarda olduğu gibi müddetlerin uzatılması için yeni yeni kanunlar yapılarak filân tarihe kadar, bir ikinci tarihe kadar, bir üçüncü tarihe kadar diye istifade edebilmek için yeni yeni kanunlar çıkartmak suretiyle müddet uzatılması gibi büyük mahzurları kaldırdığı ve müracaat imkânını uzatarak böyle bir hak ve kolaylık bahşettiği için de keza avukatlara büyük imkânlar sağlıyacaktır.

Hülâsa muhterem arkadaşlarım ben bu teklifi yapan arkadaşları huzurunuzda tebrik ediyorum. Bunun kanunlaşması halinde bu meslek müntesiplerine büyük hizmetler getireceği kanısındayım ve huzur içinde büyük bir kütle olan avukatların rahatlıkla vazife görmeleri, vazife gördükten sonra da vazife dışındaki hayatlarının da bununla beraber emniyet altına alınmış olmasının bugünkü sosyal düzen ve sosyal nizam da büyük ölçüde hizmet edeceğine kaniim ve şunu da temenni ediyorum, Avukatlar misüllü hizmet eden bu cemiyetimiz içindeki insanların da, diğer meslek münsesiplerinin de aynı yolda, aynı şekilde istifadeleri de tabiî haklarıdır. O yolda hemen avukatların arkasından gelen doktorların da inşallah bu hakka ayniyle kavuşacağı kanaatindeyim. Ve diğer meslek müntesipleri de şüphesiz aynı yolda yürürse ölçü bir olmak suretiyle, bunların her birinin cemiyette büyük hizmetleri vardır. Bunu inkâr edemeyiz. Cemiyetimizde büyük faydalar getireceği kanısındayım. Beni dinlemek lûtfunda bulunduğunuz için hürmetlerimi arz ederim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Betil.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Sayın arkadaşlar, komisyonumuzun değerli Başkanı tarafından verilen izahata 2 nokta halinde kısaca temas etmek mecburiyetini hissediyorum.

Bir; bu kanun teklifinin Millet Meclisinin 9 . 2 . 1970 tarihli 43 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edildiğini biliyorum. Komisyonumuzun toplantıya çağırıldığı tarihin 14 Şubat olduğunu da söyledim. Bugünkü Genel Kurul toplantısına Başkanlık eden değerli arkadaşımız da 2 Mart tarihinde - yanılmıyorsam 2 Mart tarihinde - sürenin biteceğini söyledi. Ve Sayın Nusret Tuna'yı ben yeni tanımıyorum. 1961 seçimlerinden bu yana aralıksız olarak kendileri de, ben de Adalet ve Anayasa Komisyonunda çalışıyoruz. Kendilerini tanıyorum. Değerlerini biliyorum. Yalnız Başkanlık Divanı «Adalet ve Anayasa Komisyonunda «10 gün zarfında konuşulsun» denmiş. Adalet ve Anayasa Komisyonundan başka bir kominyona da gitmiyeceğine göre, ara vermelerle ya o Cumartesi günü görüşülür, yahut da Adalet ve Anayasa Komisyonunda görüşülemez. Bir özel, bir istisnai durum doğmuştur. Başkanlık Divanının Anayasa ve Adalet Komisyonunda 10 gün zarfında görüşülmesi uygundur demiş olması, bu ara vermeleri nazara almadan da olmuş oalbilir. veya, ara vermelere rağmen kısa bir sürede,

birkaç saat müzakere ile çıkabileceğini ummuş olmasından doğabilir.

Aslolan Yüksek huzurunuza kanun tasarı ve tekliflerinin ilgili komisyonlarda görüşülmüş, incelenmiş olarak getirilmesidir. Komisyonlar bu maksatla kurulmuştur. Size yardımcı olmaktır görevleri. Sizin işinizi kolaylaştırmaktır görevleri. Şimdi, ara vermelerde olduğundan, Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda ve Genel Kurulunda görüşülmesi süresi de kısa bulunduğuna göre, 110 gün diye tâyin edilmiş süre, Başkanlık Divanı ile temas edilerek, uzatılabilir idi. 23 ünde komisyonda konuşabilirdik, 24 ünde komisyonda konuşabilirdik, 25 inde komisyonda konuşabilirdik, hemen basılırdı, dağıtılırdı ve böyle ahvalde birçok defa müracaat ettiğimiz gibi, gelen kâğıtlardan gündeme alınmasını, öncelikle ve ivedilikle görüşülmesini kararlaştırabilirdik.

Cumhuriyet Senatosunun ara verme süresi Salı günü bitti. Bugün Perşembe. Salı ve Çarşamba bunu yapabilir idik. Salı ve Çarşamba yapamıyoruz, Perşembe yapabilirdik, Cumhuriyet Senatosu yarın görüşürdü. Birçok ahvalde böyle işlemler yaptık. E, 10 gün süre verilmiş, ara vermeler de var, Cumartesi günü toplandık, çoğunluk olmadı, Hükümet temsilcisi getiremiyoruz.Eh, başkaca yapılacak işlem yoktur. Binaenaleyh bir tezkere ile Cumhuriyet Senatosu Genel Kuruluna gönderelim. Benim tenkid ettiğim husus bu. Bunun cevabı yok Sayın Başkanın izahatı arasında.

İkinci nokta; Sayın Nusret Tuna, benim konuşmalarıma karşılık olarak vermiş olduğu izahat esnasında bu tekliflerde Emekli Sandığı ile ilgili mevzuat ve onun presiplerine, Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuat ve onun prensiplerine aykırılık yoktur» dedi. Emekli Sandığı ile olan ilişkide bir hususu izah etti. Sizler gibi ben de dikkatle ve tenevvür etme ihtiyacı içinde kendisini dinledim. Ama, o açıklamasını mütaakıp bu izahatı vermeye yetkisi yoktur. Çünkü komisyonda görüşülmedi ki, komisyon başkanı olarak huzurunuzda izahat versin. Bu hususlara taallûk eden sözü tamamen komisyonun üyesi sıfatı ile de değil, Cumhuriyet Senatosunun bir değerli üyesi sıfati ile söz alır ve izah ederdi.

Şimdi, komisyon başkanı sıfatiyle yaptığı açıklamadan sonra yapılan kanun teklifi hakkındaki görüşlerini de araya fâsıla vermeksizin, şahsı adına yaptığını da tasrih etmeksizin söylediğine göre şöyle bir durum doğdu. Yani metinler hakkındai konuşması da komisyon adına olmuş gibi bir intiba doğdu. Komisyon adına konuşmaya yetkisi yok. Çünkü komisyonda konuşulmadı. O hususa da işaret etmek isterim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — O kısmı şahsan konuştum, zabıtta var.

ZİHNİ BETİL (Devamla) — Sonra, ben değerli arkadaşım Tuna'nın yazdığı tezkereye iki noktada iliştim. Sayın doktor Öztürkçine iyi inceleme fırsatını bulamamışlar. Gerçeğe aykırı düşen konuşmalar yaptılar. Anayasa ve Adalet Komisyonu 15 kişiliktir. Toplantı yeter sayısı sekizdir. 14 Şubat günü Anayasa ve Adalet Komisyonu çalışmalarına tahsis edilen komisyonda biz hiçbir zaman sekiz kişi olmadık. Şimdi 7 kişi konuşalım, bir sekizinci arkadaştan imza rica ederiz. Yahut mutabık olduğunu söyliyenler var. Telefon ettiler bize, şifahen söyliyenler var. Telefon ile söyliyenler var. Ben «olmaz» dedim. Toplantı yetersayısı sekizdir. Bâzı şekil meseleleri esastan daha mühimdir. Böyle bir başlangıç kötü bir başlangıç olur, kötü bir örnek olur, kötü bir gelenek olur. Ve orada biraz da eziklik içinde kaldım. Hani «kolaylık göstermiyorum komisyonun toplanmasına. Kolaylık göstermiyorum komisyonun bu kanun teklifini görüşmesine» gibi bir hava içinde yadırgandım. Bunun ezikliğini duydum. Yerden göğe kadar haklıydım. Bir isticalin içindeydik. O isticali yadırgıyorum. Benim izah etmek istediğim bu.

Anayasamız avukatlık hizmetini, kamu hizmeti niteliğinde bir meslek sayıyor. Ben, bu meslekin önemini elbette müdrikim ve nâçiz bir müntesibi olmaktan da müsterihim.

Kamu hizmeti niteliğinde bir meslek sayılan avukatlığın ilimdeki, fendeki, ekonomik ve sosal hayattaki gelişmelere uygun, yeni hükümlerle tanzim edilmesine dair olan ihtiyacı da müdrikim. Ve bundan dolayı bu teşebbüse girişenleri ve bu teşebbüste emek sarf edenleri ben de takdir ile yadediyorum. Elbette kamu hizmeti niteliğinde bir meslekin müntesibi olan avukatların sosyal güvenliğe olan ihtiyaçlarını da kabul ediyorum. Benim konuşmamdan sonra söz alıp konuşan arkadaşlar, sanki ben bunların hepsine karşıymışım gibi ko-

nuştular. Ben bunların hiç birisine karşı değilim. Ama bu metin ile tesis edilen sosyal güvenlik tedbirlerinden, bu metin ile alınan sosyal güvenlik tedbirlerinden uygunluk olup olmadığını, öğrenmek ihtiyacında olduğumu söyledim. Öğrenmek için çaba sarf ettiğimi, fakat muktedir olamadığımı söyledim. Bilmiyen bir insanın öğrenmek ihtiyacında olduğunu söylemesi, kınanacak bir hareket midir? Bilmiyen insanım, oyumu isabetle kullanmak için öğrenmeye ihtiyacım var demesi kınanacak bir hareket midir? Yoksa övülmüyorsa bile, tabiî sayılcak bir hareket midir? Sanki ben avukatlık Kanununun tüm hükümleri karşısındaymışım gibi, sanki böyle bir kanunun çıkmasını istemiyorumuşum gibi, sanki böyle bir kanunu hazırlıyanların rehakâr mesailerine şükran duygusu duyanlardan birisi de ben değilmişim gibi gelip konuşma, benim üzerinde durduğum ve çözülmesine çalıştığım düğüm noktasını bir kenara atarak, yerimi gerçekten aldığım durumdan bir başka durumda göstererek müzakereye yön vermek demektir. Bunun gerçekle ilgisi var mı muhterem arkadaşlarım?

«Avukatlık kamu hizmeti niteliğinde bir meslek. Bu meslek müntesibi olan avukatların da sosyal güvenliğe ihtiyaçları vardır. Avukat çalışamaz hale gelince, avukatlık hizmeti kaç sene olursa olsun, baremin en yüksek derecesinden emekliye sevk edilmiş gibi kendisine emekli aylığı verilsin,» denilirse; böyle bir şey yok. Misal olarak alıyoruz; denilirse, sadece sosyal güvenliğe olan ihtiyacı ileri sürme ve sadece sosyal güvenliğe olan ihtiyacı kabul etme suretiyle o tedbir uygun tedbir sayılabilir mi? Alınan tedbirin diğer mevzuat ile alınan tedbirlerle hemahenk olması lâzım, hukuk kurallarına uygun olması lâzım, Anayasa ilkelerine uygun olması, lâzım. Avukatlarla Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı arasında, avukatlarla Sosyal Sigortalar Kurumu arasında ilişki kurulmasına taraftarım. Ve taraftar olduğumu 1136 sayılı Kanunun Anayasa ve Adalet Komisyonunda görüşülmesi sırasında muhalif kaldığım iki noktayı belirtirken bilhassa tasrih ettim. 1136 sayılı Kanun Anaaysa ve Adalet Komisyonunda görüşülürken muhalefet şerhi yazdım ve orada dedim ki, «Ben avukatlar ile Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı arasında ve Sosyal Sigortalar Kurumu arasında ilişki kurulmasının lüzumuna kaniim.» Faydasına, lüzumuna kaniim. Ama o ilişkinin bu metinde kabul edildiği şekilde kurulmasına muhalifim. Ben sosyal güvenlik ihtiyacını reddetmiyorum. Ben sosyal güvenlik ihtiyacının karşılanmasını reddetmiyorum, karşısında değilim. Ama bu kanun ile gelen tedbiri en uygun, en münasip tedbir olup olmadığı bakımından tenevvür etmek istiyorum. Ben kimseden bir şey esirgemiyorum.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Teklifinizde öyle efendim.

ZİHNİ BETİL (Devamla) — Binaenaleyh 1136 sayılı Kanun Anayasa ve Adalet Komisyonunda konuşulurken, komisyon tarafından yazılan rapordan ayrı olarak şerh yazmış, altına imzasını koymuş bir arkadaşınıza sanki yeni Avukatlık Kanununun tümüne karşıymış gibi, sanki sosyal güvenlik tedbirlerinin tümüne karşıymış gibi davranıp, cevap vermeye kalkışma münakaşayı, mihrakında, mihverinde yürütmek demek midir?

Şimdi benim sorularım komisyon tarafından cevaplandırılamaz. Çünkü komisyonda görüşülmedi. Ben Hükümetten soruyorum. Bu yeni teklifler dolayısiyle Millet Meclisi tarfından kabul edilen metin Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı ile ilgili mevzuatın dayandığı prensiplere uygun mudur? Ona istisna teşkil eden hükümler ihtiva etmekte midir? Aynı soruyu Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuat yönünden de soruyorum. Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuat yönünden, o mevzuatın dayandığı prensiplere uygun mudur, varsa istisna sebepleri nelerdir? Ben demiyorum ki, Emekli Sandığı ile ilgili mevzuata mutlaka uygun olacaktır. Yine ben demiyorum ki, Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilgili mevzuata mutlaka uygun olacaktır. İstisna da ihtiva edebilir, yeterli gerekçesi varsa, bizi tatmin ediyorsa. Binaenaleyh, uygunsa uygundur desinler, ayrı ise, istisna var ise, gereğini gerekçesini söylesinler, biz de vicdan rahatlığı içerisinde oylarımızı kullanalım.

Sayın Öztürkçine, o kadar acele bir inceleme ile huzurunuza geldiki, komisyon teşekkül etmiş, değişiklik maddelerinden 195 nci maddeye kadar olanı görüşülmüş, ama raporda bu belirtilmemiştir. Bir defa ortada rapor yok.

Hiçbir zaman 8 kişi olmadığımız, 7 kişiden ibaret kaldığımız, hiç olmazsa bir araya geldik, şu bir araya gelişimizi karşılıklı, birbirimizi tenvir etme mahiyetinde değerlendirelim. Bir anlayış içinde devam ettik. 195 nci maddeye gelince izahata ihtiyaç hâsıl oldu, devam etmek imkânı hâsıl olmadı.

Binaenaleyh, Sayın Nusret Tuna tarafından Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına yazılan tezkereyi dahi lâyiki veçhile okumamış, Zihni Betil şöyle yaptı, Zihni Betil böyle yaptı, Zihni Betil böyle dedi.

HÜSEYİN KALPAKLIOĞLU (Kayseri) — Sayın Başkan, Zihni Betil mevzuunu mu müzakere ediyoruz. Özür dilerim yarım saattir muhterem arkadaşımızı dinliyorum. Usul hakkında konuşuyor, ama daha esasa girmedi.

BAŞKAN — Giriyor, esasla ilgili konuşuyor. Arada kendi isimlerinden daha evvelki konuşmalarından bahsediyor. Ben dikkatle takibediyorum efendim. Buyurun Sayın Betil, devam edin efendim.

ZİHNİ BETİL (Devamla) — Bir cümle üzerinde de bir lâhza durmama müsaadelerini rica edeyim.

Değerli arkadaşım Sayın Tuna, ancak Hükümetin çekilme nedeni ile Bakanlık temsilcilerinin iştiraki sağlanamadı, dediler, Ben bu cümleyi tenkidettim. Yani Hükümetin çekilmesi, Hükümet adına temsilci gelmesine mâni değildir, dedim.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Sağlayamadık dedik.

ZİHNİ BETİL (Devamla) — Yani bu sağlanabilirdi. Olabilir, bu mevzuları bilen Bakanlık temsilcisi o gün bunun kadar önemli, bundan daha önemli, çok daha müstacel bir başka mevzu ile meşgul olabilir. Onun yerine birisinin gelmesi de mümkün olmıyabilir. Çünkü bilmez, onun kadar çalışmamıştır. Bunlar hepimizin vazife hayatında olağan işlerdir. Ama o zaman, dikkat ve özel gayret harekete geçer. O gün için sağlamak mümkün olamadı, yüksek huzurunuza bir komisyonun Başkanlık Divanı huzurunuza kendisine tevdi edilen işi görüşülmüş olarak getirmenin gayreti içinde olacak. Bir telefon ettim, iki çağırdım, süre de kısa idi, ara verme oldu. Biz görüşemedik, Genel Kurulda görüşülsün. Bu tabiî sayılmaz. Zaruret olursa böyle işlerle de karşılaşabiliriz. Benim tenkid ettiğim husus şu: O gün gelemiyebilir, ama Hükümetin çekilmesi sebebiyle sağlanamamama. İkisinin arasında illiyet rabıtası kurduk mu, bizim daha 30 gün zamanımız olsa idi, yeni Hükümet de daha 30 gün kurulamazsa idi, 30 gün biz bunu komisyonda görüşemiyeceğimiz gibi bir hava esiyor o cümlede. Onu tenkid ediyorum. Komisyonun değerli Başkanı Başkanlık Divanına gelip şu on günü uzatın diyemez mi idi? Dün, bugün görüşemez miydik, yarın Senatoda konuşulamaz mı idi? Aslolan komisyonun huzurunuza kanun tasarı ve teklifini görüşmüş ve rapora bağlamış olarak gelmesidir. Benim hassasiyetle üzerinde durduğum nokta bu. Şimdi bütün bunlar birikiyor, Millet Meclisi Adalet Komisyonunun raporunda benim cevaplandırılsın dediğim konular üzerinde izahat yok, bizim komisyonda görüşülemedi, bir istical havası var. Ortaya bir dedikodu yayılıyor. Bu dedikodunun haksız olduğu ortaya çıksın. Kamu oyu tereddütten kurtulsun ve kamu hizmeti niteliğinde bir mesleki sayısı onbini aşan şerefli sahipleri, müntesipleri de kendi çıkarları için kanun çıkarılmış meslek adamları durumunda mütalâa edilmesin. Böyle bir şibeden uzak kalsınlar. Her şey açıkca görüşülsün...

BAŞKAN — Evet efendim demin böyle söylemişti.

ZİHNİ BETİL (Devamla) — Yani bununla bir husus kalmadığı tavazzuh etsin. Bendenizin söz almaktaki maksadım bu. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Sayın Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Çok muhterem arkadaşlarım, gayet kısa mâruzatta bulunacağım.

Cumhuriyet Senatosu komisyonunda meseleyi görüşme fırsatı hâsıl olmamış, Sayın Betil arkadaşımız bu konuya uzun uzun temas ettiler. Ben bu cihet üzerinde durmıyacağım. Yalnız Sayın Betil, konuşmalarında iki hususu bilhassa belirttiler ve yaygın bir dedikodunun olduğundan da bahsettiler. Eğer bu yaygın dedikodu dedikleri husus Meclis koridorlarında cereyan ediyor ise, eski tabirle söyliyeyim, sakîm bir görüşe saplanmış olan Emekli Sandığının bir iki elemanının Meclis koridorunda bu mevzuu dile getirmesinden ibaret bir konuşmanın

çerçevesinde kalmaya mahkûmdur. Dışarıda yaygın dedikodusu da yok. Dışarı ile çok teması olan bir adamım ben. Yok yaygın dedikodu.

Ha.. şimdi Sayın Betil sordular, dediler ki, bunun aykırı bir durumu var mı, tenevvür etmek istiyorum. Ben muhterem arkadaşlar teklif sahibi olarak Millet Meclisi komisyonlarını dikkatle takibettim ve sonuna kadar takibettim. Emekli sandığının temsilcisi orada mevcut idi. Sosyal Sigortalar Kurumu ile de Millet Meclisi Komisyonu daha evvel temas kurmuştu. Şimdi, Sosyal Sigortalar Kurumu bakımından, ilk konuşmamda da arz ettiğim gibi, bir milimetre işçilere verilen, tanınan hakkın ötesinde avukat arkdaaşlarımıza bir hak tanınmamaktadır. 506 sayılı Kanun, 1186 sayılı Kanunun vermiş olduğu haklar, 506 sayılı Kanunun geçici 8 nci maddesinde işçilere verilen haklar ancak o kadarı, hem de primlerin tamamı avukatlar tarafından ödenilmek suretiyle, avukatlara verilmektedir. Geçende 1130 sayılı Kanunu çıkarırken de arz ettim. Bugün Türkiye'deki sigortaalrdan her hangi birisi, Sosyal Sigortalar Kurumu değil, Güven Sigorta, Anadolu Sigorta, Ray Sigorta, bilmem Başak Sigorta, hangi sigorta olursa olsun, 9 000 kişilik bir kütleyi kendi bünyesine % 11 üzerinden kendi beyanına göre prim verecek şekilde sigortalamaya getirsin, bayıla bayıla, bizim hattâ 1133 sayılı Kanunda bir kısım yaşlı avukatlara tanıdığımız hakkın fazlasını vermeye dünden razı olur. Hem sigorta şirketleri bununla da dünyanın parasını kazanır. Kaldı ki bunlar atılmış, Sosyal Sigortalar Kurumunun temel hükümleri içerisinde bir neticeye bağlanmıştır. Bundan en ufak şüpheleri olmamasını billhassa kendilerinden istirham edeceğim.

Kalıyor Emekli Sandığı ile, Emekli Sandığının pernsip dediği hususlarla, bizim Avukatlık Kanununun bir iki noktada çelişkisi vardır. Nedir bu çelişki? Arkadaşlar her şeyden evvel Emekli Sandığı Kanunu bütün hüviyeti ile dikkate almamız lâzımdır. Bu yamalı bohça halindeki bir kanundur. Kabul etmek lâzımdır. Şimdiye kadar yüzlerle tadilât geçirmiş olan bir kanundur. Bünyeye uymamaktadır, Türkiye'de personel mezvuatı ve personelin emeklilik mevzuatı henüz prensibe bağlanmamıştır. Personel Kanunu gelecek, çıkacak, prensiplerini vaz'edecek, emeklilik mevzuatı da o prensiplere göre hükümlerle bizim karşımıza gelecek. Ancak o zaman prensip münakaşasını yapmak mümkündür. Şimdi Emekli Sandığı Kanunu ile, Avukatlık Kanununun birbirine aykırı görülen, aykırı olduğu ileri sürülen ve sanki o temel prensibin doğuracağı müşkülât takaddüm edilmek suretiyle bir fazla hak alınıyormuşcasına takdime vesile olan hükmü şu: Şimdiye kadar tatbikatta 10 yıldan fazla borçlanmalar olmuyor, Emekli Sandığı Kanununa göre. Bizim Avukatlık Kanunumuzda 15 yıla kadar olan borçlanmalar kabul ediliyor. Şimdi, bu yeni gelen teklif te tam 15 yıl değildir. Onun esbabı mucibesini kısaca arz edeceğim. Ama asıl 1136 sayılı Kanunda 15 yıla kadar oluyor. Canım 10 yıldan fazla olmaması lâzım, halbuki 15 yıl oluyor, binaenaleyh, taştı prensibi, denebilir. Bir kere senin prensibin nereden çıkmış bir. İki; Sayın Betil Arkadaşım ve cümle arkadaşlarımın bir şeyi bilmesini çok istiyorum.

Arkadaşlarım, Türkiye'de sıkıntılı zamanlarda, çocuklarımızı okutma imkânını bulamadığımız vakitlerde, köylerde köy eğitmenleri diye kimseler ayda 20 lira ile köy çocuklarını okuttular. Yıllarca bunlar öğretmenlik yaptılar; öğretmen yoksulluğu içinde hâlâ yapmaya devam ediyorlar. Yine bu Emekli Sandığının isabetsiz görüşü içerisinde bu kütleye 10 senelik borçlanma hakkı tanındı, ama bu adamlar 25 - 30 senedir çalışıyorlar. 1940 - 1941 senelerinde zannediyorum onlar kuruldu. 30 senedir çalışıyorlar. Şimdi 10 sene diyor. Zaten adam 55 - 58 - 60 yaşına girmiş, yaş haddinden dolayı bu sefer vazifesine son veriliyor. Ve bunların % 80 - 90 nı bunca yıl kendilerini çocukları yetiştirmek için hizmete verdikleri halde, hiç bir emekli hakkı almadan keseneklirini almak suretiyle işlerinden uzaklaşıp gitme mevkiinden kalıyorlar. Bunun için her siyasi partiye mensup arkadaşlar, Adalet Partili arkadaşlar, C. H. P. li arkadaşlar ve biz Güven Partili arkadaşlar olarak bu eğitmenlerin uğradıkları haksızlığı bertaraf edecek şekilde kanun tekliflerini Meclislere vermiş bulunuyoruz. 10 yıl değil, en az 15 yıl.

SAFFET URAL (Bursa) — Uzman jandarmalar da var.

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Uzman jandarmaları da şimdi arz edecektim paşam. Aynı şey. Yani Emekli Sandığı şimdiye kadarki tatbikatında bir hatalı görüşe varmışsa, bunu devam ettirmenin bir anlamı var. Anayasada aksine bir hüküm yok ve ciddî olarak, evvelâ Emekli Sandığının kendi iç bünyesinde ıslâhat yapmak lâzım geliyor. Yani illâ onun görüşü içinde meseleleri Meclislerin kabul etmesi için sebep yok.

Şimdi teklifte, geçici 3, 4 ncü maddedeki teklifte 15 yıla kadar sayma, evvelce borçlandıkları süreyle 15 yıla kadar sayma. Bunu asıl tekliflerin münakaşasını, mücadelesini yapan arkadaşınızım. Arkadaşlar, geçici 2 nci maddedeki üzerinde işlenmemiştir, 1136 sayılı Kanunun, bir avukat 15 yıl Devlet hizmeti gördükten sonra serbest avukatlığına devam ederse, 15 yıla kadar olan borçlanmaları suretiyle, 15 yıla kadar avukatlıkla geçen müddetinin borçlanmak suretiyle saydırabiliyor. Emekli Sandığı yine kendisinin inatçı görüşü yüzünden bir kısım meslektaşlarımıza bu hakkı tanımıyor, dâva açmış Danıştayda. 1136 sayılı Kanunda 15 yıl Devlet hizmetinde çalışan bir avukat 25 yılını doldurduğu zaman, emekliliğini istiyebilir. Ama 30 yılına kadar olan müddetini de devam ettirmek ve 15 yılını saydırmak suretiyle de istiyebilir. Hayır 25 yılı lâfı edilmiş ya, 25 yıl veya daha fazlasını diyor. Orada, o daha fazlası kaydını kendi görüşlerine göre almışlar, Danıştay, bilmiyorum bugünlerde karar çıktı mı, kulağıma çıktı diye geldi, yüzde yüz çıkacak. Akıl var, mantık var yani. 30 yıla kadarını sayıyorsun, 15 yıl borçlanacak. Şimdi, dışarda serbest çalışan bir avukat 15 yıl borçlanabiliyor. Evvelce avukatlık yapmış olan ve sonra Devlet hizmetine girip, olgunluk çağında Devlete hizmet vermekte olan bir avukata tutuyor, 10 yıldan fazla borçlanamazsın, deniyor. Bu on yıl tatbikatta ne biliyor musunuz arkadaşlar? Memuriyete giren avukatların çoğunlukla büyük kısmının en azından 2,5 - 3 - 4 sene işte namzetlikte geçen, bilmem nerede geçen müddetleri sayıldığı için bunlar tatbikat olarak 7 sene 7,5 seneye kadar da düşüyor. İnsaf edin, serbest çalışan bir avukatın 15 yılı sayılır da Devlet bünyesinde bizzat iştirakçi durumunda olan bir adamın bu kadar aşağısı sayılmaz. Bu kabule şayan bir şey değildir. Emekli Sandığının temsilcisi efendim, bu bizim iştirakçimiz olduğu için diğerleriyle prensip anlaşması içerisinde, prensip beraberliği içerisinde olmalıdır. Filân diye müdafaa etti. Ama Mecdisin komisyonu anlayışla, kavrayışla meseleyi bu görüşe getirdi bağladı. İmtiyaz mı meydana getiriyoruz? Hayır arkadaşlar. Bakın şimdiye kadar hekimler, serbest hekimler için böyle resmî hizmette çalışmış gibi emeklilik hakkından istifade etsin, terfilerine sayılsın diye bir kanun yoktu. Biz getirdik Avukatlık Kanununu, onlardan da şimdi geldi talep. Anlayışla karşılıyacağım şahsan. Anlayışla karşılıyacağımızı zannediyorum. Kamu hizmeti görüyorsa eğer. Avukatlığı hem kamu hizmeti niteliğinde bir vazife sayıyoruz. Hem de onda geçen müddetlerini takyidediyoruz. Eğer borçlanmalarda Emekli Sandığına külfet tahmil edecek bir durum oluyorsa onu açıkça söylemeleri lâzım. Bu yok. Çünkü avukat borçlanıyor. Senin avukatlığın falan tarihte, geçen, filân tarihten filân tarihe kadar geçen avukatlığın kamu hizmeti niteliğindedir. Binaenaleyh ben senin bu hizmetini kamu hizmeti olarak telâkki ediyorum, diyorsun 1136 sayılı Kanunla. O halde o döneme ait hizmet sanki memuriyette geçmiş gibi borçlanma imkânı da vereceksin. Bunun 15 yılla kayıtlanmış olmasına dahi şahsan taraftar değilim. Ama bu ilânihaye gitmez zaten; tatbikat olarak da 15 yılı geçmesi mümkün olmıyacak, gibi geliyor. Bu şekilde kabul edildi. Yani prensip anlaşmazlığı dediği bu. Bir de yine üzerinde değişiklik olmıyan bir prensip anlaşmazlığı var. Borçlanmaların şekli, sen beni 1950 senesindeki, avukatlığım için borçlandırıyorsun, ben 1950 senesindeki arkadaşlarım memuriyet yaparken kaç para veriyor idi ise o kadar borçlanırım. 60 lira asli maaş alıyordumsa o zaman 60 lira asli maaş üzerinden ve o günkü kesenek miktarına göre, borçlanıyorum. Borçlanırım olur biter. Tabiî Emekli Sandığı bu işi de kendi görüşüne uygun bulmuyor. Son maaş üzerinden borçlandıracak. E, niye borçlandıracak? Yani şahıslara, avukatlara bir hak doğarken onun hassasiyetle tartısını yapıyoruz, teraziye vuruyoruz da Emekli Sandığı veya Devletin bizzat diğer dairelerinden birisi fertlerden, fertlerin sırtına dayanmak

suretiyle kurulmuş olan müesseseler bu gibi tasarruflarda bulunurken ona neden ses çıkarmıyacağız? Bu son tadil teklifleri bilhassa 15 yıla çıkarma meselesi üzerinde işlenmemiş, her hangi bir kimse tarafından tadil teklifi getirilmemiş. Mer'i bulunan 1136 sayılı Kanunun ikinci maddesine uygunluk meydana getirmek için. Kabul edilmiş bir metindir. Ve Emekli Sandığı esasen prensip sahibi olmıyan Emekli Sandığının da prensipleriyle aykırılık diye bir hali mevzuubahis değildir. Eğer dedikodusu yapılıyorsa, bizzat Emekli Sandığı tarafından yapılıyor. Biraz Emekli Sandığının da kendi haddini ve hududunu bilmesi lüzumunu Yüksek Huzurunuzda ifade etmek isterim.

BAŞKAN — Sayın Bingöl buyurun efendim.

İSA BİNGÖL (Muş) — Sayın Başkan, değerli senatörler; insan yaradılışı gereği, mutlaka istikbâlini teminat altına almaya gayret eder. Şu anda avukatlık kanunu görüşülürken, en çok dikkati çeken konu; borçlanma ve avukatların âtilerini teminat altına almaları hususudur. Samimen iştirak ediyorum. Mutlaka bütün meslek sahipleri, hattâ ticaret sahipleri, istikbâllerini teminat altına almalıyız ki, daha mazbut, daha ahlâki, daha rantabl çalışmak imkânlarını bulsunlar. Avukatların 1136 sayılı Kanun ve şu anda müzakeresini yapmakta bulunduğumuz 1370 sayılı şu teklif de istisna olarak avukatlara 15 senelik bir borçlanma müddeti tanıyoruz.

Muhterem senatörler, dün Malî ve İktisadi İşler Komisyonunda Türkiye'de büyük hasretini çektiğimiz, büyük mücadelelerini yaptığımız tabip buhranı karşısında mahrumiyet mıntakalarına Devletin, Hükümetin tabip gönderebilmesi için bir kanun teklifini görüştük. Burada bir intıbaktır. Aynen avukatlar gibi, dışarda, serbest mesaide geçmiş olan hizmetlerini kıymetlendirmek suretiyle intibaklarını yapma kanunu idi. Bu da huzurunuza gelecektir, belki bugün belki önümüzdeki celsede. On senelik müddeti düşünmüştür borçlanma olarak. Orada da bu tahdit zamanını koymuştur. Şimdi bu hâdiseler görüşülürken Anayasanın 12 nci maddesini hatırlıyorum. İkinci fıkrası «Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.» diyor Anayasa.. Şimdi görüşmekte bulunduğumuz kanun da 15 sene diyor. Fakat, hemen arkasından gelecek Türkiye'nin hakikaten en ciddî problemlerinden birisi olan hekim dâvasını halledecek kanun teklifinde on senelik bir müddet var, yalnız burada bir imtiyaz tanınıyor. Böyle görüyorum, kanaat olarak buna varıyorum.

İkinci yönüyle de, yani imtiyazı tetkik ediyor. Niçin imtiyaz oluyor diye? 545 sayılı Kanunun, 5434 sayılı Kanunun 5 nci maddesine eklenen ek maddenin ikinci fıkrasında metin olarak aynen «çeşitli kanunlarla borçlandırılan süreler ile bu madde gereğince eklenecek sürelerin toplamı on yılı geçemez» deniyor. Şimdi. Emekli Kanununu da Emekli Sandığını da bir hüküm altına almışız. Bir statüsünü yapmışız. Kendisine kaynaklar bulmuşuz. Ve bu kaynaklara göre de gelirlerini de kıymetlendirmişiz. Hepsi için on senelik müddet düşünmüşüz. Bundan daha fazla borçlanma hakkını tanımamışız. Ama yalnız avukatlara 15 senelik imtiyaz hakkını tanımışız. Biraz evvel burada kürsüye gelmiş olan hatipler birçok noktalara temas ettiler ve buyurdular ki, bu imtiyazlı görünüyordu, efkârı umumiyede büyük dedikoduları yapıldı. Bu dedikodular tamamen bertaraf edildi, pür, mükemmel âlâ bir kanun olarak geldi. Bendenizin diğer maddeler hakkında şümullü bir beyanım mümkün olamaz hukukçu değilim. Meslek bakımından da büyük birşey göremiyorum. Ama Emekli Sandığı ile ilgilenmeleri bakımından bilhassa dikkatimi çekiyor. Biraz evvel Sayın Alpaslan buyurdular ki, burada, «İşçi Sigortaları 506 sayılı Kanun hükümlerine göre, orada da 15 senelik bir hak tanımıştır. Tıpatıp aynıdır.» Yalnız bir nokta dikkatimizden kaçmış oluyor. 506 sayılı Kanun hükmüne göre borçlanması mümkün ise, hiçbir diyeceğimiz yok. 506 sayılı Kanun Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişkilidir. Ora ile emekliliğini takibedebildiği takdirde hiçbir şey diyeceğimiz yoktur. Ama âtıf 5434 sayılı Kanunladır. Emekli Sandığı ile ilgilidir. Emekli Sandığında hiçbir husus yok, yalnız on sene var. Bu müddetin daha ilerisi yok.

Şimdi, niçin on senelik müddet üzerinde bu kadar duruyoruz 15 sene olmasında ne mahzur var. Biraz evvel buyurdular Sayın Alpaslan dediler ki, «kendisi son maaş üzerinden ödü-

yor.» Sayın senatörler, menfaat mevzuubahsolduğu yerde doğrudur. 15 senelik primi ben ödiyeceğim. On sene sonra da emekli olacağım. Şimdi emekliliği, her hangi bir sigortaya gittiğiniz takdirde 3,5 sene yahut 7 senelik taksitinizi ödeyinceye kadar Ticaret Kanununa göre bu sigorta primlerini ödemekten vazgeçerseniz iptal eder mukavelenizi. Ama yedi seneden sonra da o miktarda tutar. Şimdi yirmi senelik bir anlaşmanız var. On senelik bir anlaşmanız var. Doğrudur, siz muntazaman primi ödiyeceksiniz. Primi ödedikten sonra onun karşılığını hizmet olarak, bir teminat olarak alabileceksiniz. Ödemediniz, şimdi onbeş senelik borçlanmanın ayrı bir hususiyeti de var. Siz borçlanıyorsunuz, muayyen taksitlerle borçlanıyorsunuz. Eğer müddetiniz dolar da emekli olmuşsanız; size ödiyeceği emekli maaşından taksitinizi de kesiyor. Mükemmel bir teminat. Yani biz herkesin mutlaka teminat içinde olmasını samimen arzu ediyoruz. Ben bu yalnız avukatlara karşı birşeyim olduğu için arz etmiyorum. Ama hukukî kanaatimi tırmalıyor. Yalnız burada bir imtiyaz şeklinde mütalâa ediyor. Onun için lûtfedersiniz, biraz evvel Sayın Öztürkçine arkadaşım da bu mevzua temas ettiler. Ve zannediyorum, muhterem başkanlığa bir takrir sundular. Geçici üçüncü madde ve geçici dördüncü madde de beyan edilmiş olan şu onbeş senelik müddetleri on sene olarak umumi hükümleri bütün Türkiye'de kabul edilen şekli ile kabule temayülünüzü, ilginizi istirham ediyorum. Ama onbeş seneye çıkaralım, borçlanma müddetini, 545 sayılı Kanunu tadil edelim. Yalnız avukatlara değil herkese verelim bu hakkı Ama bir kisiye değil, bir zümreye değil, bir grupa değil. Ben bu maksat ile kanunun tümü hakkında söz aldım. Kanaatimi arz ettim. Kabul edilip edilemiyeceğini de bilemem. Ama vicdanî inanışımı dile getirmek üzere huzurunuza geldim. Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Sayın Türkmen buyurun efendim.

SALİH TÜRKMEN (Ağrı) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar. Avukatların sosyal sigortalarla ve Emekli Sandığı ile ilgilenmesi hakkında kanun daha evvelce esasen geçmiş ve kabul edilmişti. Artık böyle bir sosyal sigorta, sosyal emniyetin lüzumunu bugün için, artık münakaşa etmenin yeri değil. Bu esasen halledilmiş bir meseledir. Bugün konuşulan mesele o kanunda bâzı maddeler, lüzumsuz veyahut kâfi görülmediği için tadili istenen maddeler bahis konusudur. Bu tadillerin uygun olup olmadığı hakkında münakaşa yapmamak lâzımken yeni baştan, sanki yeniden avukatlara bâzı haklar tanınıyormuş gibi meselenin tümü hakkında geniş münakaşalar açmak bence yersizdir. Ve Lüzumsuzdur. Uzun vakitler kaybettik. Bilhassa şayet son konuşan arkadaşım, Anayasanın 12 nci maddesini derpiş ederek bir zümreye hususi imtiyaz tanınmaması lâzım ve burada bir imtiyaz mevzuubahistir dedi. Arkadaşlarım imtiyaz demek, bir kimseye verilip diğerlerine verilmiyen, munhasıran birine verilip diğerine verilmiyen şey olur. O vakit imtiyaz olur. Halbuki hâdisemiz de böyle bir imtiyaz yoktur. Bu avukatlara tanınan hak avukatlara mahsustur, başka meslekler de zinhar böyle bir kanun getirmesinler, bunlara böyle bir hak tanınmıyacak denmiyor ki. Ama bugün avukatlar için mesele artık halledilivor. Avukatlık statüsü tatbik ediliyor. Bunlara bâzı haklar tanınıyor. Bu imtiyaz değildir. Ve nitekim düne kadar hekimler için mevzuubahsolmıyan haklar bugün onlara veriliyor. Bu imtiyaz değildir. Bunu imtiyaz olarak tavsif etmeye imkân yoktur. Eğer şimdiye kadar verilmemiş bir hakkın ilk defa verilmesi diğerlerini geçiyorsa, bu imtiyaz değildir.. Daha evvelce görülmemişse bir hak, bâzı kanun muayyen bir zamanda gelir bu hakkı verir. Bu imtiyaz değildir. Bu itibarla bir imtiyaz derpiş etmek, mütalâa etmek, hakikaten haksız diyeceğim veyahut, avukatlara reva görülen bir isnattır. Neden Mecliste çok hukukçu bulunduğu için avukatlar bir imtiyaz alır sözü kolay kabul edildiği için, ona kolayca gidiliyor. Halbuki, avukat olarak hiç kimse kendisine bir imtiyaz istemiyor. Katiyen bunlar ciddî değildir imtiyaz istemiyor. Ve Anayasanın 12 nci maddesine muhalif değildir. Eğer bir imtiyazsa sayın arkadaşım bunu Anayasa Mahkemesine iptale gider. Katiyen imtiyaz mevzuubahis değildir. Bunu kabul etmiyoruz. Bu itibarla esasen bu meselelerin burada uzun uzadıya konuşmaya lüzum voktur. Tümü hakkında konuşuyor, o maddeler geldiği vakit bu madde yanlıstır. Tadil teklif eder. O vakit konuşur. Fakat tümü hakkın-

da bu kadar uzun vakit alıp da bu kanun maddelerinin müzakeresine gitmeye, önlenmesine de imkân vermiyelim. Buna son vererek esas maddelere geçmek imkânının sağlanmasını rica ediyorum. Hürmetler sunarım.

BAŞKAN — Kanun teklifinin tümü üzerinde başka söz istiyen sayın üye? Sayın Ural buyurun efendim.

SAFFET URAL (İstanbul) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, görüşülmekte bulunan kanunun konusu üzerinde hukukçu arkadaşlar bir ittihat içerisinde görünüyorlar ve 15 sene bir sürenin hizmetten sayılması prensibini bir imtiyaz olarak telâkki etmiyorlar. Benim naçiz kanaatim Sayın İsa Bingöl'ün biraz evvel burada dile getirdikleri istikamettedir. Bir imtiyaz mahiyetinde tecelli etmektedir. Ben bunun Sayın İsa Bingöl'ün önerdiği şekilde 10 sene olarak sınırlandırılmasına taraftarım. Ama, bilâhara Emekli Sandığının bütün ortaklarına teşmil edilmek, üzere, 15 senelik sürenin hizmetten sayılmasına mütedair gelebilecek bir kanun teklifini de kabul etmeye ve bugün için, bugüne kadar bu meclislerden çıkmış kanunlarda tek olarak kullanılmış bir prensibe uygunluk göstermeyi daha âdil bir tutum ve davranış görüyorum. Böylelikle avukat arkadaşlarımız bir imtiyaz almış, meclislerde hukukçuların çoğunluğuna dayanarak, kendi menfaatlerine bir kanun çıkarmış olmak gibi bir töhmetin altında da kalmazlar. Üstelik de biraz evvel Sayın Fehmi Alpaslan'ın burada gayet güzel dile getirdiği eğitmenlerin, uzman jandarmaların ve belki de benzer kişilerin uğramış bulundukları haksızlıkları düzeltici bir kanun teklifinin, yahut tasarısının daha çabuk bu meclislere gelmesini ve kanunlaşmasını temin etmiş olurlar. Sayın avukat ve hukukçu arkadaşlarımdan bu feragati göstermelerini bilhassa istirham ediyorum. Çünkü, avukatlar serbest meslek erbabıdırlar, gördükleri dâvaların kamu yararı, kamu hizmeti olduğu konuşulabilirse de, ücretlerini, vekâlet ücretlerini tâyin edebilme kudreti, iktidarı ellerinde idi. Halbuki bir eğitmenin yaptığı hizmet bir defa Devlet hizmetiydi. bir uzman jandarmanın yaptığı hizmet Devlet hizmeti idi. Bunun tuttuk 10 senesini kabul ettik. Zaman içerisinde ileri bir adımdı, kabul edilmişti. Ama bugüne kadar bütün çıkmış kanunlar 10 sene sürenin hizmetten sayılmasına, emeklilikten madudolmıyan devreden 10 senesinin hizmetten sayılmasına dair bir prensip getirmişken, bugün bu prensibi değiştirerek 15 seneye gidiyoruz. Bu kanunda 10 sene üzerinden çıkmalı. Ama ayrı bir kanun teklifi getirilmeli yahut tasarısı getirilmeli. Hükümetten bilhassa bu konuya eğilmesini istirham ediyorum. Bütün Emekli Sandığı şeriklerinin emeklilikten hizmetleri sayılmadığı sürede geçen hizmetleri 15 senelik hizmetten sayılmalı ve böylelikle pek çok mağdur kişinin de yarasına bir deva bulunmuş olsun. Teşekkür ederim, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Kanun teklifinin tümü üzerinde başka söz istiyen sayın üye olmadığı için tümü üzerindeki muameleler tamamlanmıştır. Sayın Bakan görüşecek misiniz efendim?

ADALET BAKANI ZİYA ÖNDER (Sivas Milletvekili) — Cevap arz edeyim efendim..

BAŞKAN — Buyurun efendim.

ADALET BAKANI ZİYA ÖNDER (Sivas Milletvekili) — Sayın Zihni Betil Hükümet tarafından bâzı şeylerin açıklanmasını istediler, ona arzi cevabedeceğim.

Getirilen kanun Sosyal Sigortalar bakımından işçilere tanınan hakkı tamamiyle avukatlara da tanımış bulunmaktadır. Emekli Sandığı Kanunu bakımından farkı arkadaşlarım izah ettiler. 10 sene yerine 15 senelik bir borçlanma müddeti getiriliyor. Bunda da kanuna, Hükümet nazarından bir ayrılık görmüyoruz teklif olduğu için tamamiyle bunu Yüce Senatonun takdirine bırakıyoruz.

BAŞKAN — Peki efendim. Maddelere geçilmesi hususunu oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İvedilikle görüşülmesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun

Madde 1. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16, 35, 90, 104, 108 188, 195, geçici 1, geçici 3, geçici 4 ve geçici 7 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

BAŞKAN — Sayın üyeler, bu madde birçok maddeleri değiştirmektedir. Değişen maddeler esas maddenin fıkraları mahiyetindedir. Değişen maddeleri ayrı ayrı oylamak İçtüzüğümüze de uygun düşer, İçtüzüğümüzün 73 ncü maddesine. Bu hususta karar alınmasını istirham edeceğim. Fıkraların ayrı ayrı oylanmasını oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Aranacak şartlar :

Madde 16. — Bu kanunun 3 ncü maddesinin (a), (b) ve (c) bendlerinde yazılı şartları haiz olanlar ve 5 nci maddede gösterilen engeli bulunmıyanlar staj yapacakları yer barosuna bir dilekçe ile başvururlar.

BAŞKAN — Sayın Artukmaç 1 nci madde üzerinde söz istiyorsunuz. Hangi fıkra ile ilgili ise orada konuşun lûtfen.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Sayın Başkan 35 nci maddede, bundan sonraki.

BAŞKAN — 35 nci madde, peki efendim. Bu fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok.. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler.... Kabul edilmiştir.

Yalnız avukatların yapabileceği işler :

Madde 35. — Kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dâva etmek ve savunmak, adlî işlemleri takibetmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.

Baroda yazılı avukatlar birinci fıkradakiler dışında kalan resmî dairelerdeki bütün işleri de takibedebilirler.

Dâva açmaya yeteneği olan herkes kendi dâvasına ait evrakı düzenliyebilir, dâvasını bizzat acabilir ve işini takibedebilir.

Hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulleri kanunları ile diğer kanun hükümleri saklıdır.

BAŞKAN — Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, Avukatlık Kanununun daha mütekâmil bir şekle getirilmesi için bu teklifi Yüce Meclislere getiren arkadaşlarıma evvelâ şükranlarımı arz etmek isterim.

Her şeyi daha iyi hale getirmek esastır ve arkadaşlarımız bu gayret içerisinde bulunmuşlardır. Ancak, bu 35 nci madde de bendeniz bir aksaklık görüyorum. Evvelâ yapılan değişiklik, resmî dairelerde çekişmeli ve çekişmesiz işleri takibetmek gibi 1136 sayılı Kanunda bir hüküm vardı ve kamu efkârında menfi tesir bırakmıştı. Bunun kalkmasından duyduğum sevinci ifade ediyorum. Kanunun müzakeresi sırasında da bu hususa dokunulmuş idi. Yalnız, bir noksanlık veya aksaklık var, veyahut bendeniz iyi anlıyamıyorum, bunu arz etmek isterim.

Şimdi denilir ki 3 ncü fıkrada «Dâva açmaya yeteneği olan herkes kendi dâvasına ait evrakı düzenliyebilir, dâvasını bizzat açabilir ve işini takibedebilir.» Şimdi böyle bir kimse işini usul veya füruu vasıtasiyle, eşi vasıtasiyle, babası vasıtasiyle ve oğlu vasıtasiyle takibettirmek isterse ve meselâ tapu dairesine, Maliye Dairesine, Vergi Dairesine oğlunu gönderip benim şu kaydıma bak derse, şu madde hükmüne göre bu işi yaptıramıyacak kanaati var bende. 1136 sayılı Kanunda şu hüküm aynen mevcuttu, bu fıkra kaldırılmıştır, şu okuyacağım fıkra. O da şu :

«Usul ve füruu ile nesep ve sebepten ikinci dereceye kadar (bu derece dâhil) civar hısımları ve eşler birbirlerinin yargı mercileri ve adalet daireleri dışında kalan resmî dairelerdeki işlerimi vekâleten takibedebilirler.» Bu hüküm bence isabetli bir hüküm idi ve bu madde içerisinde yer alması lâzımgelir idi. Bir zühul mü vardır, yoksa yalnış mı bir anlayış vardır tarafımdan? Onu bilmiyorum. Yalnız bir teklifim olacak. Eğer böyle bir zaruret var ise bir önerge veriyorum ve yüksek takdirlerinize arz ediyorum. Saygılarımla.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Önergeyi sonra ver. Söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, değerli arkadaşım, Artukmaç'ın, umumi şikâyet mevzuu olan hususlara bir ışık tuttuğu için madde değişikliğini memnuniyetle karşılamakla beraber 1136 sayılı Kanunda mevcut usul ve fûruun işleri takibetmesine dair olan hükmü bu madde getirmediği için, edemez mi diye bir şüpheye düştüğünden bahisle bunun vuzuha kavuşmasını isterler. Teklif sahiplerinden biri olarak hemen arz edeyim ki, bu usul ve füruun sözünün edilmemesinin sebebi, evvelki kanunda başka

hiç kimse iş takibetmiyordu. Ancak usul ve fürua muayyen mevzularda biraz yetki vermişti. Halbuki şimdiki bu teklif; usulü, füruu bırakın bir tarafa, onun dışındaki lâlettayin üçüncü şahıslara dahi, buyurduğunuz istikametteki işlerin tümünü takibetmek gibi bir imkân veriyor. Yalnız adlî mercilerde evrak düzenlemek, dâva takibetmek, savunmak, filân, falanın dışında birinci fıkradakinin. Binaenaleyh ayrıca onu tasrih etmeye lüzum görülmemiştir. Daha geniş çıkmıştır. Bunu arz etme kistiyorum.

BAŞKAN — Başka söz istiyen sayın üye?. Yok. (Önerge sesleri) - Önerge yok zaten. Birinci maddenin ikinci fıkrasını teşkil eden madde 35 i oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Seçilme yeterliği, engelleri ve seçimin şekli :

Madde 90. — Yönetim Kurulu üyeleri levhada yazılı ve avukatlıkta en az beş yıl kıdemli olan avukatlar arasından seçilir. Üye sayısı yüzden az olan barolarda beş yıllık kıdem şartı aranmaz.

Haklarında avukatlığa engel bir suçtan dolayı son soruşturma açılmasına karar verilmiş veya geçmiş beş yıl içinde disiplin kurulunca verilerek kesinleşmiş bir kararla, kınama, para veya işten çıkarılma cezalariyle tecziye edilmiş olanlar Yönetim Kurulu üyesi seçilemezler.

Oyların tasnifi, Baro Genel Kurulundan ad çekme ile ayrılan üç veya beş avukat tarafından açık olarak yapılır. Adaylığını koymuş olanlar Tasnif Kuruluna ayrılamazlar.

Yönetim Kurulu üyeleri gizli oy ile seçilirler. Oy puslasına, seçilecek asıl üye tamsayısının yarısından en az bir fazla isim yazılması zorunludur. Bundan noksan isim yazılmış oy puslaları geçerli değildir. Oy puslasına seçilecek asıl üye sayısından fazla ad yazıldığı takdirde, sondan başlanarak fazla adlar hesaba katılmaz.

Adaylar aldıkları oyların sayısına göre sıralanır ve en çok oy alandan başlanmak üzere önce asıl, sonra yedek üye seçilmiş olanlar bu sıraya göre tesbit edilir. Adayların aldıkları oylarda eşitlik halinde meslek kıdemi fazla olan kıdemleri de eşitse, adayların yaşlısı sırada ön alır. Yedek üyeler aldıkları oy sayısına göre bulundukları sıra göz önünde tutularak Kurulda göreve çağırılır.

Seçim yeterliğini kaybeden Yönetim Kurulu üyelerinin görevi kendiliğinden sona erer.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Seçilme yeterliği ve engelleri :

Madde 104. — 90 ncı madde hükümleri Disiplin Kurulu üyeleri hakkında da kıyasen uygulanır.

Seçim sonucu, Yönetim Kurulu tarafından düzenlenen bir tutanak ile Türkiye Barolar Birliğine bildirilir.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Kuruluşu ve görevi :

Madde 108. — Baro Genel Kurulu, baronun malî işlemlerini denetlemek üzere en çok üç kişiyi denetçi seçer; aynı sayıda da yedek denetçi seçilir.

Seçim gizli oyla yapılır. 90 ve 92 nci maddeler hükümleri denetçiler hakkında da kıyasen uygulanır.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Topluluk Sigortasına giremiyenler :

Madde 188. — Emekliliğe tabi bir görevde çalışmakta olanlar, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamına girenler (aynı Kanunun 85 nci maddesindeki isteğe bağlı sigortadan faydalananlar dâhil), geçici 2 nci maddedeki borçlanmak hakkından faydalananlar ile T. C. Emekli Sandığından emeklilik veya mâlûllük aylığı almakta olan yahut 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya mâlûllük sigortasından faydalanmış bulunanlar ve aynı Kanunun geçici 20 nci maddesindeki şartlara uygun olarak faaliyette bulunan sandıklara tabi bulunan veya bu sandıklardan faydalanmış olanlar 186 ncı madde uyarınca topluluk sigortasına giremezler.

Avukatın yukarıki fıkraya göre topluluk sigortasına girememesi, avukatlık meslekinin icrasına engel teşkil etmez.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum.

Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Emekliliğe tabi görevden önceki avukatlığın kıdeme sayılması :

Madde 195. — Bu kanun gereğince topluluk sigortasına girmiş olup sigortalılığı devam eden bir avukat emekliliğe tâbi bir göreve veya hizmete atandığı yahut seçildiğinde, sigortalılığına esas alınan avukatlık süresinin üçte ikisi kıdemine eklenerek intıbakı yapılır ve görev veya hizmet aylığı ile emeklilik keseneğine esas aylığı yükseltilir.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Buyurun Sayın Betil.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Efendim 195 nci madde hakkındaki sorum şu: Bu kanun gereğince topluluk sigortasına girmiş olup sigortalılığı devam eden bir avukat emekliliğe tabi bir göreve veya hizmete atandığı yahut seçildiğinde sigortalının esas alınan avukatlık süresinin üçte ikisi kıdemine eklenerek intıbakı yapılıyor, intıbakta barem konusu mevzuubahis. Bu intıbak ne surette yapılacaktır? Bunu soruyorum.

BAŞKAN — Sayın Bakan lûtfen istişarenizi tamamlayınız efendim.

Buyurun Sayın Bakan.

ADALET BAKANI Y. ZİYA ÖNDER (Sivas Milletvekili) — Sosyal Sigortada geçmiş olan sürenin üçte ikisi Devlet memuriyetinde geçmişcesine ve tahsil derecesine göre hesaplanmak suretiyle gerek görevindeki aylığı, gerekse emeklilik keseneğine ait aylığı hesabedilir. Aylığı ve emekli keseneği bu miktar üzerinden hesabedilir.

BAŞKAN — Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici Madde 1. — 7 Temmuz 1969 tarihinden sonra 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 86 ncı maddesi gereğince barolarla Sosyal Sigortalar Kurumu arasında yapılacak sözleşmelere esas teşkil eden ilk tip sözleşme, bu kanunun geçici 10 ncu maddesi uyarınca Türkiye Barolar Birliğinin yapacağı ilk toplantıyı takibeden üç ay içinde Çalışma Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği ve Sosyal Sigortalar Kurumu arasında yapılacak görüşmelerle tesbit edilir. Hazırlanan tip sözleşme, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından bir hafta içinde bütün barolara gönderilir. Topluluk sigortasına girmeye mecbur olan avukatların bağlı bulundukları barolar, tip sözleşmeye göre topluluk sigortası sözleşmesi yapmak üzere tip sözleşmenin baroya gelişi tarihinden itibaren iki ay içinde Sosyal Sigortalar Kurumuna başvururlar. Sözleşmeler baronun başvurma tarihinden itibaren en geç üç ay içinde yürürlüğe konur.

A) Topluluk sigortasına tabi oldukları tarihte 30 yaşını geçmiş bulunan avukatlardan, 55 yaşını doldurmakla beraber 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60 ncı maddesinde yazılı şartları yerine getiremediklerinden yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanamıyan ve:

a) Sigortallılıklarının başladığı tarihten önceki on yıl içinde en az 2 000 gün baro levhasında kayıtlı avukat olduklarını tevsik eden,

b) Sigortalılık süresince her yıl en az ortalama 200 gün sigorta primi ödemiş olan,

c) En az beş yıl sigortalı bulunan avukatlara, sigortalılık süresi 15 yılı doldurmuş olanlar gibi Sosyal Sigortalar Kanununun 61 nci maddesindeki esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır.

(a) bendinde sözü geçen avukatlık süresi, avukatların sigortalılıklarının başladığı tarihten itibaren en geç iki yıl içinde ilgili barolardan alınarak Sosyal Sigortalar Kurumuna verilecek belgelerle tesbit edilir.

Barolar bu çalışma belgelerini düzenlemekten kaçınırlarsa, sigortalı avukatların ilgili baro yönetim kurulu başkan ve üyelerinden zarar ve ziyan istemek hakları saklıdır.

Avukatlık süresini gösteren belgelerin gerçeğe uymadığı bir hükümle tesbit edildiği takdirde gerek bunu düzenliyenler gerekse ilgili sigortalılar, Sosyal Sigortalar Kurumunun bu yüzden uğrıyacağı zararları yüzde elli fazlasiyle ve kanuni faizi ile birlikte adı geçen kuruma ödemekle yükümlüdür.

Bu gibiler hakkında ayrıca ceza kovuşturması da yapılır.

B) Topluluk sigortasına tabi oldukları tarihte 30 yaşını geçmiş bulunan avukatlardan, 50 yaşını doldurup, erken yaşlanmış oldukları tesbit edilen ve Sosyal Sigortalar Kanununun 60 ncı maddesinde yazılı şartları yerine getiremediklerinden aylık bağlanmasına hak

kazanamıyanlara (A) fıkrasındaki şartlarla, sigortalılık süreleri 15 yılı doldurmuş olanlar gibi, Sosyal Sigortalar Kanununun 61 nci maddesindeki esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici Madde 3. — 7 Temmuz 1969 tarihinde veya bu tarihle 1 Ocak 1971 tarihi arasında T. C. Emekli Sandığında iştirakçi durumunda bulunanların, emeklilik keseneği ödedikleri görev veya hizmetten önce T. C. Emekli Sandığı Kanununa tabi olmadan ve Sosyal Sigortalar kapsamına da girmeden geçirdikleri fiilî avukatlık sürelerinin daha önce başka kanunlarla borçlanılan süreler ile birlikte onbeş yılı geçmiyecek kısmı, 5434 sayılı Kanuna 23 Şubat 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesi ile eklenen maddedeki esaslara göre borçlanmaları şartı ile emekliliğe esas hizmetlerine eklenir. Şu kadar ki, bu kimselerin adlarına borç kaydedilecek miktar borçlandırılan sürenin geçtiği tarihlerde kesilen kesenek ve karşılıklar oranına göre tesbit olunur.

Bu madde hükmünden faydalanmak için, ilgilinin, 1 Nisan 1971 tarihine kadar T. C. Emekli Sandığına yazılı olarak başvurması şarttır.

BAŞKAN — Bir önerge var bu madde ile ilgili, okutyuorum efendim.

Sayın Başkanlığa

Geçici madde üçteki 15 yılın 10 yıl olarak kabulünü saygı ile arz ederim.

İstanbul
Rifat Öztürkçine

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Önergem kanunun anaprensibine uygundur.

BAŞKAN — Önergeyi oylarınıza arz ediyoruc. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Önerge kabul edilmemiştir.

Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici Madde 4. — 7 Temmuz 1969 tarihinde veya bu tarihle 1 Ocak 1971 tarihi arasında T. C. Emekli Sandığında iştirakçi durumunda bulunanlardan, emekli keseneği ödedikleri görev veya hizmetten önce T. C. Emekli Sandığına tabi olmadan ve Sosyal Sigortalar kapsamına da girmeden avukatlık yapan ve ondan önce de emekliliğe tabi bir görev veya hizmette bulunanların T. C. Emekli Sandığı ile ilişkileri bulunan devreler arasındaki fiilî avukatlık sürelerinin daha önce başka kanunlarla borçlanılan süreler ile birlikte onbeş yılı geçmiyecek kısmı geçici 3 ncü madde uyarınca borçlanmaları şartiyle aynı madde hükümlerine göre emekliliğe esas hizmetlerine eklenir.

Geçici 3 ncü maddenin son fıkrası hükmü bu halde de uygulanır.

BAŞKAN — Bir önerge var okutuyorum.

RİFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Geri alıyorsunuz önergeyi.

M. ORHAN TUĞRUL (Bilecik) — Komisyona bir sorum olacak Sayın Başkan.

BAŞKAN — Komisyona sorunuz olacak. Komisyon müzakere etmemişti. Müddeti dolduğu için Millet Meclisinin kabul ettiği metin aynen kabul edilmiştir.

M. ORHAN TUĞRUL (Bilecik) — Komisyon Başkanından sormak istiyorum.

BAŞKAN — Komisyon Başkanından soracaksınız. Buyurun.

M. ORHAN TUĞRUL (Bilecik) — Şimdi efendim bir kimse memuriyette bulunurken avukatlığa geçmesi icabediyor, bu avukatlığa geçtiği zaman keseneklerinin iadesini istiyor, tekrar avukatlıktan sonra, tekrar emekli Kanununa tabi bir vazifeye geçiyor, keseneklerini iade ediyor.

Bunlar da bu maddenin içine giriyor mu? Biz, böyle anlıyoruz. Acaba durum nasıl?

BAŞKAN — Sayın Komisyon Başkanı, Tuna.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Efendim, maddenin 7 Temmuz 1969 tarihinde veya bu tarihle birlikte 1 Ocak 1971 tarihi arasında Emekli Sandığına tabi bir işte bulunmak kaydiyle bundan bu kabîl avukatların istifadesini madde metni açıkça anlatıyor.

BAŞKAN — Peki efendim.

Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici Madde 7. — a) 7 Temmuz 1969 tarihinden önce Hukuk Fakültelerinden mezun olanlar bu tarihten itibaren üç yıl içinde,

b) 7 Temmuz 1975 tarihine kadar Hukuk fakültelerinden mezun olanlar, mezuniyet tarihinden itibaren üç yıl içinde,

Avukatlık stajı için başvurdukları takdirde, ilk altı ayı mahkeme, ikinci altı ayı avukat yanında olmak üzere bu kanun hükümleri uyarınca bir yıl staj yaparlar ve bu kanunun 15 nci maddesinin birinci fıkrası, 23 ncü maddesinin birinci fıkrası, 24 ncü maddesinin son fıkrası ve 26 ncı maddesi hükümleri yerine 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 14 ncü maddesinin son fıkrası, 16 ncı maddesinin 1 ve 2 nci fıkrası, 17 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ve 5178 sayılı Kanunla değişen 19 ncu maddesi hükümleri bunlar hakkında uygulanır. Bunlar, bu kanunun 3 ncü maddesinin (d) bendine avukatlık sınavına dair 28, 29, 30, 31, 32 ve 33 ncü maddeleri hükümlerine tabi değildir.

7 Temmuz 1969 tarihinde avukatlık stajına başlamış olup da henüz bitirmemiş durumda bulunanlar hakkında 3499 sayılı Avukatlık Kanunun staj hükümleri ve o kanuna göre hazırlanmış olan yönetmelik uygulanır.

BAŞKAN — Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Sayın Betil.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Efendim, ben, bu 7 Temmuz 1969 tarihinden önce staja başlamış ile, bu tarihten sonra staja başlamış arasında gözetilen farkın nedeni hakkında bilgi rica ediyorum. 7 Temmuz 1969 tarihi bir dönüm tarihidir. Bu ikisi arasında fark gözetmenin nedeni ve bir fark var mıdır?

BAŞKAN — Sayın Betil, oylamaya geçmiştim ama, mühim bir nokta olduğu için açık kalmaması dolayısiyle lûtfen Sayın Hükümet cevaplandırınız.

ADALET BAKANI ZİYA ÖNDER (Sivas Milletvekili) — 7 Temmuz, Avukatlık Kanununun meriyete girdiği tarihtir. Onun için bu tarihten bahsediliyor.

BAŞKAN — Evet.

Fıkra üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Fıkrayı oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

1 nci maddenin fıkralarını teşkil eden ve ayrı ayrı oylarınıza arz edilen Avukatlık Kanununun 16, 35, 90, 104, 108, 188, 195, geçici 1, geçici 3, geçici 4, ve geçici 7 nci maddeleriyle birlikte bu kanunun 1 nci maddesini oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 2. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 186 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Topluluk Sigortasına tabi olan avukatlar hakkında bu kanundaki özel hükümlere aykırı olmamak kaydı ile, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 5 . 1 . 1961 gün ve 228 sayılı Kanun ve bu kanunların ek ve tadilleri hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 3. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici ikinci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeye aşağıdaki iki fıkra eklenmiştir :

Birinci fıkranın değişik (A) bendi :

A) Emekli keseneği ödedikleri memuriyet veya hizmetten 7 Temmuz 1969 tarihinden önce her ne sebeple olursa olsun ayrılmış olanlar, kendilerine emeklilik veya mâlûllük aylığı bağlanmamış olmak şartı ile, 7 Temmuz 1969 tarihine kadar Sosyal Sigortaya da tabi olmaksızın geçen fiilî avukatlık sürelerinin tamamını veya bu sürenin emekliliğe esas olan eski hizmetlerinin süresi ile birlikte 25 yılı doldurmaya yetecek kısmını aşağıdaki hükümlere göre borçlanabilirler.

Fiilî avukatlık süresinin tamamını borçlananlar aşağıdaki (B) bendi hükümlerine göre T. C. Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirebilirler. Bunlardan T. C. Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirmek istemiyenlerle fiilî avukatlık süresinin bir kısmını borçlanmak suretiyle emekliliğe esas hizmet sürelerini 25 yıla çıkarmış olanlara aşağıdaki hükümlere göre emekli aylığı bağlanır.

Geçici ikinci maddeye eklenen fıkralar :

«Bu madde hükümlerinden faydalananların, (A) bendi uyarınca borçlandıkları veya (B) bendi uyarınca T. C. Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirdikleri sürelerin tamamı, emekliliğe tabi görevden son defa ayrıldıkları maaş

veya ödenekteki kıdemlerine eklenmek suretiyle bu görev veya hizmetin en az yükselme süresine göre iki veya üç yılda bir terfi etmiş veya ediyormuşcasına intıbakları yapılır.»

«Bu maddenin 9 ncu fıkrasında T. C. Emekli Sandığına başvurma için konulmuş bir aylık süreyi geçirmiş olanlar, 1 Ocak 1971 tarihine kadar başvurmaları şartiyle bu madde hükümlerinden faydalanabilirler.»

BAŞKAN — Sayın Betil, buyurunuz.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Efendim, ben bu son fıkra hakkında tenevvür etmek istiyorum. Burada, sondan bir evvelki fıkrada «en az yükselme süresine göre iki veya üç yılda bir terfi etmiş veya ediyormuşcasına intıbakları yapılır.» diyor.

Hangi ahvalde 2 yılda bir yapılır, hangi ahvalde 3 yılda bir yapılır? Bu, 2 yılda bir, bu 3 yılda bir kimler hakkında alınır?

BAŞKAN — Sayın Bakan?

ADALET BAKANI ZİYA ÖNDER (Sivas Milletvekili) — Son ayrıldıkları meslek 2 yılda terfii icabettiriyorsa onlar 2 yıllık müddete, 3 yıllık terfii icabettiriyorsa 3 yıllık müddet esas alınır.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz istiyen sayın üye? Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 4. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici 17 nci maddesinin 4 ncü ve son fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Değişik 4 ncü fıkra :

«Yukarıdaki fıkralar uyarınca vekâlet görevini yapmak hakkı o yer avukat veya dâva vekilleri sayısının üçü bulması halinde kendiliğinden sona erer. Sona erme tarihinden itibaren üç ay içinde, ilgili şahsın aynı baro bölgesi içinde üç avukat veya dâvavekili bulunmıyan başka bir yere naklederek büro açması halinde, listedeki kaydı, nakledilen yer işaret edilmek suretiyle devam eder. İlgili üç aylık süre içinde başka bir baroya başvurduğu takdirde, dosyası getirilmek suretiyle başvurduğu baronun listesine kaydı yapılıp ayrıldığı baronun listesinden de adı silinerek vekâlet görevine devam eder. Üç aylık süre içinde aynı baro bölgesindeki başka bir yere nakil yapılarak büro açılmaması veya bu süre dolmadan başka bir baroya nakil için başvurulmaması halinde ilgilinin adı listeden silinir.»

Değişik son fıkra :

«Bu maddenin üçüncü fıkrası 7 Temmuz 1977 tarihinde yürürlükten kalkar.»

BAŞKAN — Madde uzerinde söz istiyen sayın üye?.. Sayın Artukmaç.

SADIK ARTUKMAÇ (Yozgat) — Muhterem arkadaşlar, Avukatlık Kanununun geçici 17 nci maddesi, dâvavekili unvanı verilen ve yurdun çeşitli yerlerinde ve bölgelerinde hakkın ve adaletin sağlanması için çalışan ve geçimini sırf bu yüzden sağlamakta olan binlerce insanın durumu ile ilgilidir.

Bu kanun, dâva vekilliğini meslek edinerek senelerce halka hizmet etmiş olan kimseleri işten menedici ve dolayısiyle onların ekmek kapılarını kapatıcı hükümler sevketmiş ve mükteseb hak müessesesini asla göz önünde tutmamıştır.

Diğer taraftan, bunların sahneden çekilmesi halkımız için üzücü olmuştur. Gerçekten, 3 avukatın bulunduğu yerde dâvavekilleri sahneden çekilmişlerdir ve fakat halkımız baronun yaptığı ücret tarifesine bir türlü ayak uyduramamıştır. Ve bu tarifeyi büyük bir malî külfet olarak kabul etmiş ve sebeple hakkını aramaktan vazgeçmiş veya yeni bir kanunsuz durum içine girmiştir. Bu konuda olmuş bir vâkayı huzurlarınızda arz etmek isterim.

Seçim bölgem olan Yozgat'ın Sarıkaya kazasında üç avukat birleşmişler, yazıhane açmışlar, işe başlamışlar, ücret tarifesi baremini tesbit etmişler, istida için 150 lira alınmasına karar vermişler ve ilân eylemişlerdir. Sade vatandaşın birisi bir dövülme hâdisesi olmuş, gider, tanıdığı dâvavekilinin birisine istida yazdırmak ister. Dâvavekili, bizi menettiler, yapamayız, der, avukat beyler var, ona git, der. Adamcağız avukata gider ve derdini anlatır. Savcılığa bir istida yaz, savcı beye götüreceğim, der. İstidayı yazar avukat bey ve eline verir. Adamcağız da mûtadı veçhile çıkarır istida ücreti olarak 5 lira verir. Avukat, kardeşim, bizim tarifemiz 150 liradır, yeni kanun çıktı, 150 liradan aşağıya ben ücret alamam, der. Onun üzerine adam da der ki, efendim, benim senelik gelirim zaten 150 lira, 200 liradır. Ben sana bu parayı vermek imkânına sahip değilim. Öyle ise, ben de giderim, o herifi döverim yahut kafasını yararım, meseleyi bu suretle hallederim, der.

Böyle sosyal ve psikolojik, menfi tesirler yapan bir hüküm ortaya getirilmiş bulunuyor. Bu konuda yurdun çeşitli bölgelerinden daha birçok misal vermek mümkündür. 3 avukatın yazıhane açmasiyle o yerde bulunan dâvavekilleri sahneden çekiliyorlar. Avukatlar bâzı yerlerde 150 liraya, bâzı yerlerde 75 liraya dilekçe yazmak kararını almışlar ve tarifelerini bu suretle uygulamaya başlamışlardır. Dâvavekillerine demin arz ettiğim misalde de olduğu gibi 5 - 10 liraya dilekçe yazdıran vatandaş avukatın 150 lira istemesi karşısında şaşırmakta ve hayretler içerisinde kalmakta ve işinden vazgeçmektedir. Bu hal, vatandaşlar için büyük bir şikâyet kaynağı olmuştur ve halen de önemini muhafaza etmektedir.

Sevgili arkadaşlarım, dâva ve iş takibini avukatlara bırakmanın lüzumuna kesin olarak kaani bulunmaktayım. Bunu bilhassa arz etmek isterim. Şu kadar ki, uzun müddet ve meselâ 10 - 15 sene bu işlerde çalışan dâvavekillerinin müktesep haklarının tanınması lâzımgeldiğine de inanmaktayım.

Bu sebeple, geçici 17 nci maddenin 1 nci fıkrasının değiştirilmesi ve bu fıkra hükümlerine uygun olarak da 3 ncü, 4 ncü, 8 nci ve 9 ncu fıkralar hükümlerinin yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

1 nci fıkranın şu şekilde değiştirilmesinde, müktesep hakları korumak bakımından lüzum ve zaruret vardır. Yapılmasını istediğim değişikliği arz ediyorum.

Değişik 1 nci fıkra : Yargı mercileri, Cumhuriyet savcılıkları, icra memurlukları nezdinde başkâtiplik, zabıt kâtipliği, zabıt kâtibi muavinliği, yahut icra memurluğu veya yardımcılığı görevlerinden birini en az 10 yıl süre ile yapmış olan kimseler...

Şimdi buraya şunu ilâve ediyorum. «... ile, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 61 nci maddesinin son fıkrası gereğince vekâlet görevini en az 10 yıl süre ile yapmış olan kimseler...»

Bundan sonrası aynı. «... bu kanunun 3 ncü maddesi uyarınca avukatlık meslekine kabul için aranılan tahsil, staj ve sınav dışındaki şartları haiz olurlar ve 5 nci maddede yazılı engeller kendilerinde bulunmazsa o yerin bağlı olduğu baroca tutulan listeye yazılmak şartiyle, bundan sonra o yerin hukuk mahkemelerinde ve icra ve iflâs dairelerinde dâva ve iş takibedebilirler, şeklinde bir teklifte bulundum Yüce Heyetinize.

17 nci maddenin 3 ncü fıkrası, dâvavekillerine ait hükümler ihtiva etmektedir. Birinci fıkraya dâvavekillerinin müktesep haklarını tanıyan bâzı, yani en az 10 senedn beri dâvavekilliği yapmış olanların haklarını kaldıran hükümler konulacağına göre bu teklifimle, artık 3 ncü fıkraya lüzum kalmıyacaktır. Bu sebeple 3 ncü fıkranın kaldırılması lâzımdır. 4 ncü fıkra dâvavekillerinin müktesep haklarını tanımadığına göre, bu fıkranın da kaldırılması gerekmektedir. 8 nci fıkra baroya giriş ve yıllık kesenekleri bu madde kapsamına giren kimselerden alınmaz hükmünü ihtiva etmektedir. Dâvavekillerine müktesep hak tanımıyacağımıza göre, onların da baroya giriş ve yıllık kesenek vermeleri uygun düşer kanaatindeyim. Bu sebeple bu fıkranın kaldırılması lâzımdır. 9 ncu, yani son fıkra müktesep hakları külliyen kaldıran bir hüküm ifade etmektedir, bundan dolayı bu fıkranın kaldırılmasında da zaruret vardır.

Arz ettiğim sebepler ve gerekçe dolayısiyle bir önerge takdim ediyorum, Yüce Heyetinizin takdirine mazhar olmasını istirham eder, saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Madde üzerinde sayın Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; sayın Artukmaç arkadaşımın Yozgat'ta başına mesele gelen bir vatandaşı ele alarak dilekçesini yazdırma imkânından dahi mahrum olduğu beyanı ile tadil teklifini getirmiş olmasının biraz meseleye hukukî esasların dışında bakmak gibi bir anlam taşıdığını zannediyorum. Ya Ankara'nın hükümet, yani vilâyet konağının önünü ve Denizciler Caddesinin başını Yozgat'a götürseydik, yahutta Yozgat İlinin Ankara'daki Hükümet konağının önüne getirseydik bir istidayı istediği gibi yazdırma imkânına sahip olduğunu tesbit etmekte kolayca kabil olurdu, hem de mümkün olurdu. Binaenaleyh bu maddenin o kısımla alakası yok. Yani herkes istediği kimseye dilekçe yazdırabilir. Avukat fazla para isterse, kendisi yazar, kendisi yazamazsa beğendiğine yazdırır. Şimdi bu getirilen tadil teklifi müktesep hak bakımından yeni imkânlar sağlamıştır, Millet Meclisindeki görüşmelerde bulundum, bendeni-

zin teklifinde yoktu, ama bu görüşmelerde bulunduğum için daha iyi tetkik fırsatını buldum. Yeni imkânlar sağlıyor. Esasen ceza davalarına, Sayın Artukmaç'ın dâva vekili adını taktığı hakikatte bu dâva takipçisidir, arzuhalcidir bunlar, dâvavekilliği vasfını almamış kişilerin şimdi ceza dâvalarına girmesi mevzuubahis değil. Usulün 61 nci maddesine göre Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 61 nci maddesine göre üç avukat bulunmıyan yerlerde zaten, ötedenberi mineikadîm bunlar ancak üç avukat olmıyan yerlerde dâvaya girebilirler,, başka türlü dâvaya giremezlerdi. Yani engelleyici bir hüküm de getirmiyoruz. Şimdi bunlara daha yeni bir şans tanınıyor burada. O baronun bölgesinde üç avukat olmıyan ilçe merkezlerinde bir tanesinde vazife görebilsin. Baro bölgesinde ve başka yerde değil, gayet tabiî baro bölgesinde, çünkü bu gibi hizmetleri görenlerin bir kısmı hakikaten vazife görürler, dürüst, namuslu çalışırlar. Hem ekmek parası çıkarırlar, mahallin şartlarına göre avukat temin etmek mümkün olmadığı için vatandaşın da işini görürler. Ama bir kısmının da ziyadesiyle tarafsız olduğunu bizim cemiyetimiz yakından bilir.

Şimdi bunlara çalışabilme imkânı verildiği zaman, ta evvelde tetkik edilmişlerdir bu adamlar, hakikaten bu işleri yapabiliyorlar mı, başarı dereceleri var mı, muvaffak mıdır değil midir? Ondan sonra bilhassa ahlâkları, karekterleri bu işe elverişli midir, değil midir diye bunu tahkik etmiş, tesbit etmiş bu çalışma imkânını vermişler. Bir başka bölgeye gitmeye kalktı mı, mahiyeti bilinmiyen bir adam için böyle bir belge vermek mahzurlu. Artukmaç arkadaşımı bilhassa şunu belirtmek isterim, gönül b şekilde memleketin hukuk meselelerini takibeden insanların yerlerini gerçek hukukçulara bırakmasını arzu etmektedir. Biz de Anadolunun dört bir köşesinden koşup gelen insalardan biriyiz ve dar bir bölgenin de temsilcisiyiz, bunlardan bir kısmının ziyadesiyle karıştırıcı olduğu, vatandaşın dâvası olmazsa behemahal dâva yaratma gibi bir tabiatın içinde bulunduklarını da unutmıyalım. Bir kısmı iş görüyor, bir kısmı da böyledir. O halde cemiyeti bir kısmı böyle, bir kısmı öyle kesilmiye de imkân yok. Bunlardan kurtarmanın çaresi, ama adam ekmek parası kazanıyor ve biraz da iş görüyor. Şimdiki bu tadil teklifi işte ekmek parası kazanan, namusiyle çalışan insanları himaye ediyor, onların müktesep haklarını tanıyor ve evvelâ çalışma imkânını veriyor. Arkadaşımın maddeyi bu mahiyeti ile anlamasını istirham ediyorum. Bu husus için söz aldım, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum, efendim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

1370 Sıra Sayılı Kanun teklifi 4 ncü maddesinin, şifahen arz ettiğim sebepler dolayısiyle, aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Yozgat
Sadık Artukmaç

Madde 4. — 19 Mart 1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici 17 nci maddesinin 3 ncü, 4 ncü, 8 nci ve 9 ncu fıkraları yürürlükten kaldırılmış ve bu maddenin 1 nci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Değişik birinci fıkra :

Yargı mercileri, Cumhuriyet savcılıkları icra memurlukları nezdinde başkâtiplik, zabıt kâtipliği, zabıt kâtibi muavinliği yahut icra memurluğu veya yardımcılığı görevlerinden birini en az 10 yıl süre ile yapmış olan kimseler ile 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 61 nci maddesinin son fıkrası gereğince vekâlet görevini en az 10 yıl süre ile yapmış olan kimseler; bu kanunun üçüncü maddesi uyarınca avukatlık meslekine kabul için aranılan tahsil, staj ve sınav dışındaki şartları haiz olurlar ve 5 nci maddede yazılı engeller kendilerinde bulunmazsa, o yerin bağlı olduğu baroca tutulan listeye yazılmak şartı ile, munhasıran o yerin hukuk mahkemelerinde ve icra iflâs dairelerinde dâva ve iş takip edebilirler.

BAŞKAN — Takrir üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Takriri oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Takrir kabul edilmemiştir.

4 ncü maddeyi oylarınıza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

İki takrir var, okutuyorum efendim,

Sayın Başkanlığa

Bugünkü birleşimin gündemde bulunan 1370 sıra sayılı kanun teklifi üzerindeki müzakere-

ler bitinceye kadar devamını arz ve teklif ederim.

Muğla
İlyas Karaöz

Sayın Başkanlığa

Görüşülmekte olan 1370 sayılı Kanun teklifinin müzakeresinin sonuna kadar oturumun devamını saygı ile arz ederim.

Bilecik
Orhan Tuğrul

BAŞKAN — Takrirler aynı mahiyettedir. Takrirleri oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 5. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :

Geçici madde 18. — Geçici 3 ve 4 ncü maddeler uyarınca borçlanılarak emekliliğe esas hizmetlerine eklenen sürelerin üçte ikisi, ilgililerin halen bulundukları görevin veya hizmetin en az yükselme süresine göre iki veya üç yılda bir değerlendirilmek suretiyle intıbakları yapılır ve böylece görev veya hizmet aylıkları ile emeklilik keseneğine esas aylıkları yükseltilir.

BAŞKAN — Sayın Betil, buyurun efendim.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Daha önce kabul edilen maddelerle bu madde birlikte mütalâa edildiği takdirde durum şöyle olacaktır. Avukatlıkta geçen hizmet süresi emekliliğe sayılacak durumda olan avukat emekli oluncaya kadar Emekli Sandığına emeklilik keseneği ödiyecek. Bir yandan avukatlığını yapacak, bir yandan da Emekli Sandığına emekli keseneğini ödiyecektir. Ne miktar üzerinden kesenek ödiyeceğini tesbit eden bu madde diyor ki, «Evvelce iki yılda bir terfii kabul eden meslekte ise, avukatlığına devam ederken iki yılda bir terfi edecek» evvelce üç yıllık terfi esasını kabul eden bir hizmette bulunmuşsa, bir yandan avukatlığına devam edecek, bir yandan da üç yılda bir terfi etmiş sayılacak. Yani emekliliğe sayılır hizmete sahip avukat, Emekli Sandığı ile ilişki tesis etmiş bulunan avukat bir yandan avukatlığına devam edecek, bir yandan da memuriyetten hiç ayrılmamış gibi ve memuriyette muntazaman hiç zaman kaybetmeksizin terfie lâyık görülmüş gibi terfi edecek. Bu hüküm sevk edilinceye kadar bu mahiyette başka meslekler için bir hüküm kabul olunmuş mudur, uygulanmakta mıdır? Bu mahiyette hüküm ilk defa bu kanun ile ve avukatlar hakkında mı uygulanmaktadır. Tenevvür etmek istediğim hususun biri bu.

Böyle bir hüküm başka meslekler için şimdiye kadar kabul edilmiş, uygulanmasına başlanmış mıdır, böyle bir hüküm ilk defa bu kanunla ve sadece avukatlar hakkında mı uygulanacaktır? Tenevvür etmek istiyorum.

İki; muhterem arkadaşlar; kamu hizmeti ifa etme birtakım haklar sağlar. Birtakım ödevler yükler. Ama, hâkim olsun, kaymakam olsun her hangi bir vazifede bulunan bir kimse sadece hizmet sürelerini ikmal ettiği için terfie müstahak görülmez, lâyık görülmez. Ayrıca o hizmet sürelerini terfi için aranılan liyakat şartlarını gerçekleştirerek geçirmek suretiyle terfi eder. Şimdi bir hâkim emekli oluncaya kadar hâkimliktedir. Terfie gayrilâyık görülebilir, âdien terfie lâyık görülebilir, tercihan, mümtazen, terfie lâyık görülebilir ve kadro varsa terfi eder. Bir üst derece, iki üst derece, üç üst dereceleri kabul ettik. O halde 30 yıl hâkimlik yapan bir kimse 30 yıl hizmetini bitirdiği gün emekliliğe hak kazanır. Hangi aylık üzerinden, 30 yılı bitirdiği emekliliğe sevk olunduğu tarihte ulaşabildiği aylık üzerinden. Ve memuriyetlerde terfie liyakat şartını bütün memurlar sayanı arzudur gerçekleştirsinler, gene sayanı arzudur, en kısa sürelerde süre beklemeksizin, zaman kaybetmeksizin terfi etsinler. Devlet imkânları da buna elverişli olsun. Fakat fiiliyat böyle değil. Memurlar arasında terfi için kabul edilen süreler zarfında her zaman terfie liyakati ve ehliyeti gerçekleştiremiyenler vardır ve sayıları az değildir. Kadro imkânsızlıkları yüzünden terfie lâyık oldukları halde, süreyi doldurmuşlar, terfie de lâyıklar yine terfii gerçekleşemiyenler vardır ve sayıları az değildir. Avukatlık yapan bir kimse kamu hizmeti niteliğinde bir hizmet yapıyor, ama kamu hizmetini bizzat yapan kimseye nazaran terfie lâyık olma bakımından hiç eksikliği yokmuş gibi, bir durum ikticabediyor ve intıbakı yapılırken de bir kadro yetersizliği, bir kadrosuzluk durumu ile süresi içinde terfi edememiş olma gibi bir engelle de karşılaşmıyor. Gelen yenilikler bunlar.

Şimdi böyle olduğuna göre, demin Emekli Sandığından öğrenmek ihtiyacında olduğumu belirttiğim hususa bir üçüncü husus ekliyorum, Emekli Sandığı Devlet hizmetinde bulunan bir kimse bakımından, ilerde emekli olabilecek kimse için iki kaynaktan para alıyor, birisi memuru çalıştıran kurum, bir de memurdan. Bir memur emekliye sevk edilecek kadar hizmet ettiği ve emekliye ayrıldığı zaman, o memuru Emekli Sandığının yaptığı ödemeler. O memur bakımından Emekli Sandığının gerçekleştirmeye mecbur olduğu vecibeleri, o memurun emekli oluncaya kadar aylığından kesilen emekli keseneği ile, o memur için o memuru çalıştıran kurum tarafından verilen emekli keseneği karşılıyor mu? Yoksa Emekli Sandığı o vecibeleri yerine getirirken başka külfetler de kabul etmiş, tahammül etmiş sayılıyor mu? Ricalarım bu noktalara taallûk etmektedir.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Şahsan söz istiyorum.

BAŞKAN — Komisyon olarak söz istemediğinize göre sizden evvel sırada Sayın Alpaslan vardır, buyurun Sayın Fehmi Alpaslan.

FEHMİ ALPASLAN (Artvin) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım, Sayın Betil arkadaşımız mesele üzerinde hassasiyetle durdular. Hakikaten Sayın Betil bir meselenin künhüne iyice ermedikçe onu bırakmaz, müdedkik bir arkadaşımızdır. O itibarla keşke kabil olsaydı da komisyon çalışmaları tamamlansaydı ve komisyon çalışmalarında fikirlerini açık açık ortaya koymak suretiyle meseleleri dile getirme imkânı hâsıl olsaydı, biz de ziyadesiyle istifade edecektik. Ama buradaki görüşmelerle hakikaten meseleler üzerine biraz daha eğilme fırsatını bulmuş oluyoruz.

Şimdi, bu şekilde kamu hizmeti niteliğinde sayıldığına göre, acaba bir başka müessese de sayılıyor mu, böyle bir şey var mı diye bir noktai nazar ileri sürdüler. Bizim Avukatlık Kanununda ve esasen Hâkimler Kanununda var. Bir kimse avukatlıktan hâkimliğe geçerse avukatlıkta geçen hizmetinin 2/3 ü emeklilik bakımından terfi bakımından, maaş bakımından da yükselmeye esas sayılmak suretiyle intıbakı yapılıyordu zaten öyle geçiyordu. Yok mu, var mı meselesi böyle.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Emeklilik bakımından hayır.

BAŞKAN — Lûtfen efendim, karşılıklı konuşmayınız.

FEHMİ ALPASLAN (Devamla) — Evet maaş bakımından sayılıyordu. Zaten emeklilik bakımından geçtiğimiz üçüncü, dördüncü maddeleri de saydığımıza göre, tabiatiyle onu da saymak lâzımgelecektir. Şimdi, bu Emekli Sandığının da tam iştirakiyle kabul edilmiş bir maddedir ve onlar tedvin etmişlerdir. Millet Meclisi Komisyonundaki durumu arz ediyorum tabiî, bizim Senato Komisyonunda görüşülmedi. Orada bulunuşum da teklifçi olmam iitbariyle idi. Şimdi buyurdular ki, canım asli memuriyette çalışan bir insan için binbir engel vardır, kadro vaziyeti vardır, ayrıca terfie lâyık mı, değil mi yani sicil vaziyeti vardır, v. s. vardır. Nasıl olur da bu iş böyle olabilir?

Şimdi bunlar istisnai hallerdir, bu istisnai halleri dikkate aldığımız için kamu hizmet niteliğinde olmasına rağmen, avukatların terfilerinde hizmetlerinin üçte ikisi sayılıyor, tamamı değil. Canım sicil almadan, terfie müstahak olup olmadığı dikkate alınmadan kadro vaziyetine bakılmadan terfi eden var mı dedikleri zaman, Sayın Betil arkadaşıma evvelâ kendimizi gösterebiliriz. Parlâmento üyeleri, milletvekilleri ve senatörler emekliliklerini işletiyorlarsa sicil alır mı, almaz mı? Kadro meselesi, şu bu nazarı itibara alınmadan çıkardığımız kanunlarla iki senede bir terfi ederler. Yani emsal göstermek behemahal lâzımgeliyorsa mevcuttur. Kaldı ki, avukatlar da kamu hizmeti niteliği olan avukatlar da bir sürü kayıtlara tabidir. Evvelâ baroların tevhidine tabidir. Hâkimlerin, savcıların daimî surette bir nevi gözetimi altındadır. Eğer suç işlerlerse, memuriyette sicile müessir olacak derecede bir suç işlerlerse zaten onlar hakkında da muamele cereyan eder, meslekten olurlar, müeyyideleri vardır. Mademki avukatlığı bir kamu hizmeti niteliğinde görüyoruz, o halde kamu hizmeti niteliğinde olan bir meslek erbabına, kendisi de primlerini ödiyeceğine göre, terfi imkânı vermenin çok hakkaniyetli bir iş olduğu görüşünden mülhem olunarak vaz'edilmiş bir maddedir ve bu maddenin vaz'ında demin de arz ettiğim gibi Emekli Sandığının teknik elemanları yardımcı olmuşlardır. Bu hususu arz etmek istedim.

BAŞKAN — Sayın Tuna.

AHMET NUSRET TUNA (Kastamonu) — Arkadaşlar, benim ifade etmek istediğimi ifade ettiler, ben vazgeçtim efendim.

BAŞKAN — Sayın Betil.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Çok muhterem arkadaşlar, benim üzerinde durduğum konu mevcut kanunlarla kabul edilen prensiplerden asla ayrılmıyalım da değil. Haklı, inandırıcı gerekçeler varsa ayrılabiliriz. Yalnız, kabul ettiğimiz kanunla neleri kabul ettiğimizi, husule gelen neticelerin neler olduğunu bilmekliğimiz lâzım. Üzerinde hassasiyetle durduğum nokta da komisyonların raporlarında tekliflerin gerekçelerinde açık açık gösterilmesidir. Açık açık izah edilmesidir. Emekli Sandığı ayrı görüşte olabilir, demin de ifade ettim, tafsil etmek istemiyorum, Emekli Sandığının görüşü ile de bağlı değiliz. Yalnız kabul ettiğimiz şeyin, kabul etmekliğimiz istenen şeyin şu olduğu meydana çıktı, avukatlık kamu hizmeti niteliğinde bir hizmettir, avukatlıkta geçen hizmet terfie de esas olur, Devlet hizmetinde bulunan kamu hizmeti yapar, avukatın hizmeti de tıpkı devlet hizmeti gibi kamu hizmeti sayılır. Ama devlet hizmetinde bulunan terfie lâyık olma bakımından bâzı ehliyet ve liyakat şartlarını gerçekleştirmek mecburiyetindedir. Bu da kâfi değil, kadro bulunup bulunmaması ile de durumu ilgilidir. Terfie lâyık görülmiyebilir, terfie lâyık olduğu halde kadro yok terfi edemiyebilir. Ama avukat Emekli Sandığınca kabule şayan hizmeti olan avukat, avukatlığın da daima ve daima her gün, her hafta, her yıl terfie liyakatin şartlarını gerçekleştirerek avukatlık hizmeti yapmış sayılır ve terfii için bir kadro engeli de yoktur. Bizzat hâkimlik yapanlar, avukatlık yapanlar arasında böyle bir fark belirtilmektedir. Böyle bir farkı kabul etmekliğimiz istenmektedir. Ama bu ne tekliflerin gerekçesinde var, ne de komisyon raporunda var. Ben tekliflerin gerekçesinde açıkça yer almıyan, Millet Meclisi Komisyonu raporunda açıkça yer almıyan bu hususun yüksek huzurunuzda vuzuha kavuşması için soru sordum, konuştum, çaba sarf ettim, anlaşıldı. Yüce Senato elbette takdirini buna göre kullanır.

BAŞKAN — Madde üzerinde başka söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 6. — a) 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 189, 196, 197 ve 198 nci maddeleri,

b) 23 Ekim 1969 gün ve 1186 sayılı Kanunun 19 ve 22 nci maddeleri,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 8. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz istiyen sayın üye?.. Yok. Maddeyi oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Teklifin tümü üzerinde lehte, aleyhte söz istiyen sayın üye?.. Yok. Teklifin tümünü oylarınıza arz ediyorum : Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir. Teklif kanunlaşmıştır.

3 . 3 . 1970 Salı günü saat 15 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 19,13

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

45 NCİ BİRLEŞİM

26 . 2 . 1970 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri Cemal Tarlan, Suad Hayri Ürgüplü ve Nadir Nadi'ye izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/851, 3/852, 3/853)

2. — Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere seçim.

3. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Anayasanın 84 ncü maddesinin 3 ncü fıkrası muvacehesinde, «Başkanvekillerinin Genel Kurul görüşmelerine katılıp katılamıyacakları» hakkında Anayasa ve Adalet Komisyonu raporları ve Başkanlık Divanı kararı.

2. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, Kars ve çevresinde hüküm süren ve bölge hayvancılığına ve ekonomisine zararlar veren kuraklığa dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/32)

3. — Cumhuriyet Senatosu Tabiî üyeleri Mucip Ataklı, Ekrem Acuner, Suphi Karaman, Sezai O'Kan ve M. Şükran Özkaya'nın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/608) (S. Sayısı : 1361) (Dağıtma tarihi : 3.2.1970)

4. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Beliğ Beler'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/845) (S. Sayısı : 1362) (Dağıtma tarihi - 3 . 2 . 1970)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

Toplantı : 9

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 1370

19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu tezkeresi (Millet Meclisi 2/237; Cumhuriyet Senatosu 2/278)

(Not : Millet Meclisi S. ayısı : 45)

Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 932 - 4361

11 . 2 . 1970

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 9 . 2 . 1970 tarihli 43 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Ferruh Bozbeyli
Millet Meclisi Başkanı

Not : Bu teklif 22 . 1 . 1970 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 9 . 2 . 1970 tarihli 43 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı : 45)

Anayasa ve Adalet Komisyonu tezkeresi

Cumhuriyet Senatosu
Anayasa ve Adalet Komisyonu
Esas No. : 2/278
Karar No. :

23 . 2 . 1970

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisinin 9 Şubat 1970 tarihli 43 ncü Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek işari oy ile kabul edilen, 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkındaki kanun

teklifi Millet Meclisi Başkanlığının 11 Şubat 1970 tarihli ve 932 - 4361 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına gönderilmekle Komisyonumuzun 14 Şubat 1970 tarihli Birleşiminde üyelerden Nusret Tuna - Refet Rendeci - Zihni Betil - Nuri Demirel - Orhan Kürümoğlu - Mustafa Deliveli - İbrahim Tevfik Kutlar ve Mucip Ataklı hazır bulundukları halde görüşmelere başlanılmış ancak Hükümetin çekilmesi nedeniyle Bakanlık temsilcilerinin iştirakleri sağlanamadığından, tasarının 1 nci maddesinin içinde yer alan değişikliğe konu 195 nci maddenin müzakerelerinde görüşmelere son verilmek zorunda kalınmış ve İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca Komisyonumuza tahsis edilen sürenin Cumhuriyet Senatosunun Kurban Bayramı dolayısiyle girmiş olduğu ara verme günleri içinde (22 Şubat 1970) tarihinde sona ermiş ve bu suretle Millet Meclisi metni aynen kabul edilmiş sayılacağından keyfiyetin işbu zabıt ile Yüksek Başkanlığa intikal ettirilmesi zaruretiyle karşılaşılmıştır.

Genel Kurulun bilgilerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Anayasa ve Adalet Komisyonu
Başkanı
Nusret Tuna

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ METİN

19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 16, 35, 90, 104, 108, 188, 195, geçici 1, geçici 3, geçici 4 ve geçici 7 nci maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Aranacak şartlar :

Madde 16. — Bu kanunun 3 ncü maddesinin (a), (b) ve (e) bendlerinde yazılı şartları haiz olanlar ve 5 nci maddede gösterilen engeli bulunmıyanlar staj yapacakları yer barosuna bir dilekçe ile başvururlar.

Yalnız avukatların yapabileceği işler :

Madde 35. — Kanun işlerinde ve hukukî meselelerde mütalâa vermek, mahkeme, hakem veya yargı yetkisini haiz bulunan diğer organlar huzurunda gerçek ve tüzel kişilere ait hakları dâva etmek ve savunmak, adlî işlemleri takibetmek, bu işlere ait bütün evrakı düzenlemek, yalnız baroda yazılı avukatlara aittir.

Baroda yazılı avukatlar birinci fıkradakiler dışında kalan resmî dairelerdeki bütün işleri de takibedebilirler.

Dâva açmaya yeteneği olan herkes kendi dâvasına ait evrakı düzenliyebilir, dâvasını bizzat açabilir ve işini takibedebilir.

Hukuk ve Ceza Muhakemeleri Usulleri kanunları ile diğer kanun hükümleri saklıdır.

Seçilme yeterliği, engelleri ve seçimin şekli :

Madde 90. — Yönetim Kurulu üyeleri levhada yazılı ve avukatlıkta en az beş yıl kıdemli olan avukatlar arasından seçilir. Üye sayısı yüzden az olan barolarda beş yıllık kıdem şartı aranmaz.

Haklarında avukatlığa engel bir suçtan dolayı son soruşturma açılmasına karar verilmiş veya geçmiş beş yıl içinde disiplin kurulunca verilerek kesinleşmiş bir kararla kınama, para veya işten çıkarılma cezalariyle tecziye edilmiş olanlar Yönetim Kurulu Üyesi seçilemezler.

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi, bâzı maddelerine fıkralar ve kanuna geçici bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi

MADDE 1. — Millet Meclisi metninin 1 nci maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

Oyların tasnifi, Baro Genel Kurulundan ad çekme ile ayrılan üç veya beş avukat tarafından açık olarak yapılır. Adaylığını koymuş olanlar Tasnif Kuruluna ayrılamazlar.

Yönetim Kurulu üyeleri gizli oy ile seçilirler. Oy puslasına, seçilecek asıl üye tamsayısının yarısından en az bir fazla isim yazılması zorunludur. Bundan noksan isim yazılmış oy puslaları geçerli değildir. Oy puslasına seçilecek asıl üye sayısından fazla ad yazıldığı takdirde, sondan başlanarak fazla adlar hesaba katılmaz.

Adaylar aldıkları oyların sayısına göre sıralanır ve en çok oy alandan başlanmak üzere önce asıl, sonra yedek üye seçilmiş olanlar bu sıraya göre tesbit edilir. Adayların aldıkları oylarda eşitlik halinde meslek kıdemi fazla olan, kıdemleri de eşitse, adayların yaşlısı sırada ön alır. Yedek üyeler aldıkları oy sayısına göre bulundukları sıra göz önünde tutularak Kurulda göreve çağırılır.

Seçim yeterliğini kaybeden Yönetim Kurulu üyelerinin görevi kendiliğinden sona erer.

Seçilme yeterliği ve engelleri :

Madde 104. — 90 ncı madde hükümleri Disiplin Kurulu üyeleri hakkında da kıyasen uygulanır.

Seçim sonucu, Yönetim Kurulu tarafından düzenlenen bir tutanak ile Türkiye Barolar Birliğine bildirilir.

Kuruluşu ve görevi :

Madde 108. — Baro Genel Kurulu, baronun malî işlemlerini denetlemek üzere en çok üç kişiyi denetçi seçer; aynı sayıda da yedek denetçi seçilir.

Seçim gizli oyla yapılır. 90 ve 92 nci maddeler hükümleri denetçiler hakkında da kıyasen uygulanır.

Topluluk Sigortasına giremiyenler :

Madde 188. — Emekliliğe tâbi bir görevde çalışmakta olanlar, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamına girenler (aynı Kanunun 85 nci maddesindeki isteğe bağlı sigortadan faydalananlar dâhil), geçici 2 nci mad-

(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

dedeki borçlanmak hakkından faydalananlar ile T. C. Emekli Sandığından emeklilik veya mâlûllük aylığı almakta olan yahut 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununa göre yaşlılık veya mâlûllük sigortasından faydalanmış bulunanlar ve aynı Kanunun geçici 20 nci maddesindeki şartlara uygun olarak faaliyette bulunan sandıklara tabi bulunan veya bu sandıklardan faydalanmış olanlar 186 ncı madde uyarınca topluluk sigortasına giremezler.

Avukatın yukarıki fıkraya göre topluluk sigortasına girememesi, avukatlık meslekinin icrasına engel teşkil etmez.

Emekliliğe tâbi görevden önceki avukatlığın kıdeme sayılması :

Madde 195. — Bu kanun gereğince topluluk sigortasına girmiş olup sigortalılığı devam eden bir avukat emekliliğe tâbi bir göreve veya hizmete atandığı yahut seçildiğinde, sigortalılığına esas alınan avukatlık süresinin üçte ikisi kıdemine eklenerek intıbakı yapılır ve görev veya hizmet aylığı ile emeklilik keseneğine esas aylığı yükseltilir.

GEÇİCİ MADDE 1. — 7 Temmuz 1969 tarihinden sonra 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 86 ncı maddesi gereğince barolarla Sosyal Sigortalar Kurumu arasında yapılacak sözleşmelere esas teşkil eden ilk tip sözleşme, bu Kanunun geçici 10 ncu maddesi uyarınca Türkiye Barolar Birliğinin yapacağı ilk toplantıyı takibeden üç ay içinde Çalışma Bakanlığı, Türkiye Barolar Birliği ve Sosyal Sigortalar Kurumu arasında yapılacak görüşmelerle tesbit edilir. Hazırlanan tip sözleşme, Türkiye Barolar Birliği Yönetim Kurulu tarafından, bir hafta içinde bütün barolara gönderilir. Topluluk sigortasına girmeye mecbur olan avukatların bağlı bulundukları barolar, tip sözleşmeye göre topluluk sigortası sözleşmesi yapmak üzere tip sözleşmenin baroya gelişi tarihinden itibaren iki ay içinde Sosyal Sigortalar Kurumuna başvururlar. Sözleşmeler baronun başvurma tarihinden itibaren en geç üç ay içinde yürürlüğe konur.

A) Topluluk sigortasına tabi oldukları tarihte 30 yaşını geçmiş bulunan avukatlar-

(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

dan, 55 yaşını doldurmakla beraber 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 60 ncı maddesinde yazılı şartları yerine getiremediklerinden yaşlılık sigortasından aylık bağlanmasına hak kazanamıyan ve :

a) Sigortalılıklarının başladığı tarihten önceki on yıl içinde en az 2 000 gün baro levhasında kayıtlı avukat olduklarını tevsik eden,

b) Sigortalılık süresince her yıl en az ortalama 200 gün sigorta primi ödemiş olan,

c) En az beş yıl sigortalı bulunan avukatlara, sigortalılık süresi 15 yılı doldurmuş olanlar gibi Sosyal Sigortalar Kanununun 61 nci maddesindeki esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır.

(a) bendinde sözü geçen avukatlık süresi, avukatların sigortalılıklarının başladığı tarihten itibaren en geç iki yıl içinde ilgili barolardan alınarak Sosyal Sigortalar Kurumuna verilecek belgelerle tesbit edilir.

Barolar bu çalışma belgelerini düzenlemekten kaçınırlarsa, sigortalı avukatların ilgili baro yönetim kurulu başkan ve üyelerinden zarar ve ziyan istemek hakları saklıdır.

Avukatlık süresini gösteren belgelerin gerçeğe uymadığı bir hükümle tesbit edildiği takdirde gerek bunu düzenliyenler gerekse ilgili sigortalılar, Sosyal Sigortalar Kurumunun bu yüzden uğrayacağı zararları yüzde elli fazlasiyle ve kanuni faizi ile birlikte adı geçen kuruma ödemekle yükümlüdür.

Bu gibiler hakkında ayrıca ceza kovuşturması da yapılır.

B) Topluluk sigortasına tabi oldukları tarihte 30 yaşını geçmiş bulunan avukatlardan, 50 yaşını doldurup, erken yaşlanmış oldukları tesbit edilen ve Sosyal Sigortalar Kanununun 60 ncı maddesinde yazılı şartları yerine getiremediklerinden aylık bağlanmasına hak kazanamıyanlara (A) fıkrasındaki şartlarla, sigortalılık süreleri 15 yılı doldurmuş olanlar gibi, Sosyal Sigortalar Kanununun 61 nci maddesindeki esaslara göre yaşlılık aylığı bağlanır.

GEÇİCİ MADDE 3. — 7 Temmuz 1969 tarihinde veya bu tarihle 1 Ocak 1971 tarihi ara-

(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

sında T. C. Emekli Sandığında iştirakçi durumunda bulunanların, emeklilik keseneği ödedikleri görev veya hizmetten önce T. C. Emekli Sandığı Kanununa tabi olmadan ve Sosyal Sigortalar kapsamına da girmeden geçirdikleri fiilî avukatlık sürelerinin daha önce başka kanunlarla borçlanılan süreler ile birlikte onbeş yılı geçmiyecek kısmı, 5434 sayılı Kanuna 23 Şubat 1965 gün ve 545 sayılı Kanunun 5 nci maddesi ile eklenen maddedeki esaslara göre borçlanmaları şartı ile emekliliğe esas hizmetlerine eklenir. Şu kadar ki, bu kimselerin adlarına borç kaydedilecek miktar borçlandırılan sürenin geçtiği tarihlerde kesilen kesenek ve karşılıklar oranına göre tesbit olunur.

Bu madde hükmünden faydalanmak için, ilgilinin, 1 Nisan 1971 tarihine kadar T. C. Emekli Sandığına yazılı olarak başvurması şarttır.

GEÇİCİ MADDE 4. — 7 Temmuz 1969 tarihinde veya bu tarihle 1 Ocak 1971 tarihi arasında T. C. Emekli Sandığında iştirakçi durumunda bulunanlardan, emekli keseneği ödedikleri görev veya hizmetten önce T. C. Emekli Sandığına tabi olmadan ve Sosyal Sigortalar kapsamına da girmeden avukatlık yapan ve ondan önce de emekliliğe tabi bir görev veya hizmette bulunanların T. C. Emekli Sandığı ile ilişkileri bulunan devreler arasındaki fiilî avukatlık sürelerinin daha önce başka kanunlarla borçlanılan süreler ile birlikte onbeş yılı geçmiyecek kısmı geçici 3 ncü madde uyarınca borçlanmaları şartı ile aynı madde hükümlerine göre emekliliğe esas hizmetlerine eklenir.

Geçici 3 ncü maddenin son fıkrası hükmü bu halde de uygulanır.

GEÇİCİ MADDE 7. — a) 7 Temmuz 1969 tarihinden önce Hukuk Fakültelerinden mezun olanlar bu tarihten itibaren üç yıl içinde,

b) 7 Temmuz 1975 tarihine kadar Hukuk fakültelerinden mezun olanlar, mezuniyet tarihinden itibaren üç yıl içinde,

Avukatlık stajı için başvurdukları takdirde, ilk altı ayı mahkeme, ikinci altı ayı avukat yanında olmak üzere bu kanun hükümleri uyarınca bir yıl staj yaparlar ve bu kanunun 15 nci maddesinin birinci fıkrası, 23 ncü maddesinin

(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)

birinci fıkrası, 24 ncü maddesinin son fıkrası ve 26 ncı maddesi hükümleri yerine 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 14 ncü maddesinin son fıkrası, 16 ncı maddesinin 1 ve 2 nci fıkrası, 17 nci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi ve 5178 sayılı Kanunla değişen 19 ncu maddesi hükümleri bunlar hakkında uygulanır. Bunlar, bu kanunun 3 ncü maddesinin (d) bendi ile avukatlık sınavına dair 28, 29, 30, 31, 32 ve 33 ncü maddeleri hükümlerine tabi değildir.

7 Temmuz 1969 tarihinde avukatlık stajına başlamış olup da henüz bitirmemiş durumda bulunanlar hakkında 3499 sayılı Avukatlık Kanununun staj hükümleri ve o kanuna göre hazırlanmış olan Yönetmelik uygulanır.

MADDE 2. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 186 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir :

«Topluluk Sigortasına tabi olan avukatlar hakkında bu kanundaki özel hükümlere aykırı olmamak kaydı ile, 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu ile 5 . 1 . 1961 gün ve 228 sayılı Kanun ve bu kanunların ek ve tadilleri hükümleri uygulanır.»

MADDE 3. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici ikinci maddesinin birinci fıkrasının (A) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu maddeye aşağıdaki iki fıkra eklenmiştir :

Birinci fıkranın değişik (A) bendi :

A) Emekli keseneği ödedikleri memuriyet veya hizmetten 7 Temmuz 1969 tarihinden önce her ne sebeple olursa olsun ayrılmış olanlar, kendilerine emeklilik veya mâlûllük aylığı bağlanmamış olmak şartı ile, 7 Temmuz 1969 tarihine kadar Sosyal Sigortaya da tabi olmaksızın geçen fiilî avukatlık sürelerinin tamamını veya bu sürenin emekliliğe esas olan eski hizmetlerinin süresi ile birlikte 25 yılı doldurmaya yetecek kısmını aşağıdaki hükümlere göre borçlanabilirler.

Fiilî avukatlık süresinin tamamını borçlananlar aşağıdaki (B) bendi hükümlerine göre T. C. Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirebilirler. Bunlardan T. C. Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirmek istemiyenlerle fiilî avukatlık süre-

(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)

MADDE 2. — Millet Meclisi metninin 2 nci maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Millet Meclisi metninin 3 ncü maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)	(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)
sinin bir kısmını borçlanmak suretiyle emekliliğe esas hizmet sürelerini 25 yıla çıkarmış olanlara aşağıdaki hükümlere göre emekli aylığı bağlanır.	
Geçici ikinci maddeye eklenen fıkralar :	
«Bu madde hükümlerinden faydalananların, (A) bendi uyarınca borçlandıkları veya (B) bendi uyarınca T. C. Emekli Sandığı ile ilgilerini devam ettirdikleri sürelerin tamamı, emekliliğe tabi görevden son defa ayrıldıkları maaş veya ödenekteki kıdemlerine eklenmek suretiyle bu görev veya hizmetin en az yükselme süresine göre iki veya üç yılda bir terfi etmiş veya ediyormuşcasına intıbakları yapılır.»	
«Bu maddenin 9 ncu fıkrasında T. C. Emekli Sandığına başvurma için konulmuş bir aylık süreyi geçirmiş olanlar, 1 Ocak 1971 tarihine kadar başvurmaları şartı ile bu madde hükümlerinden faydalanabilirler.»	
MADDE 4. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun geçici 17 nci maddesinin 4 ncü ve son fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :	**MADDE** 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.
Değişik 4 ncü fıkra :	
«Yukarıdaki fıkralar uyarınca vekâlet görevini yapmak hakkı o yer avukat veya dâva vekilleri sayısının üçü bulması halinde kendiliğinden sona erer. Sona erme tarihinden itibaren üç ay içinde, ilgili şahsın aynı baro bölgesi içinde üç avukat veya dâvavekili bulunmıyan başka bir yere naklederek büro açması halinde, listedeki kaydı, nakledilen yer işaret edilmek suretiyle devam eder. İlgili üç aylık süre içinde başka bir baroya başvurduğu takdirde, dosyası getirilmek suretiyle başvurduğu baronun listesine kaydı yapılıp ayrıldığı baronun listesinden de adı silinerek vekâlet görevine devam eder. Üç aylık süre içinde aynı baro bölgesindeki başka bir yere nakil yapılarak büro açılmaması veya bu süre dolmadan başka bir baroya nakil için başvurulmaması halinde ilgilinin adı listeden silinir.»	
Değişik son fıkra :	
«Bu maddenin üçüncü fıkrası 7 Temmuz 1977 tarihinde yürürlükten kalkar.»	

(Millet Meclisinin kabul ettiği metin)	(Anayasa ve Adalet Komis. kabul ettiği metin)
MADDE 5. — 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir :	**MADDE** 5. — **Millet Meclisi metninin 5 nci maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.**
GEÇİCİ MADDE 18. — Geçici 3 ve 4 ncü maddeler uyarınca borçlanılarak emekliliğe esas hizmetlerine eklenen sürelerin üçte ikisi, ilgililerin halen bulundukları görevin veya hizmetin en az yükselme süresine göre iki veya üç yılda bir değerlendirilmek suretiyle intıbakları yapılır ve böylece görev veya hizmet aylıkları ile emeklilik keseneğine esas aylıkları yükseltilir.	
MADDE 6. — a) 19 Mart 1969 gün ve 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 189, 196, 197 ve 198 nci maddeleri, b) 23 Ekim 1969 gün ve 1186 sayılı Kanunun 19 ve 22 nci maddeleri, Yürürlükten kaldırılmıştır.	**MADDE** 6. — **Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.**
MADDE 7. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.	**MADDE** 7. — **Millet Meclisi metninin 7 nci maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.**
MADDE 8. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.	**MADDE** 8. — **Millet Meclisi metninin 8 nci maddesi, İçtüzüğün 36 ncı maddesi uyarınca aynen kabul edilmiştir.**